

**A MEZŐGAZDASÁG ADÓZÁSA
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL
AZ EGYÉNI GAZDASÁGOKRA**

**Budapest
2010**

Kiadó:
Agrárgazdasági Kutató Intézet

Felelős kiadó:
Udovecz Gábor
főigazgató

Szerkesztőbizottság:
Biró Szabolcs, Juhász Anikó, Kapronczai István,
Kemény Gábor, Mihók Zsolt (titkár), Popp József,
Potori Norbert, Udovecz Gábor

Szerzők:
Merkel Krisztina
Tóth Kristóf

Lektorok:
Dr. Alvincz József
Dr. Szöllősi Endre

Szerkesztőség:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, IX. Zsil u. 3-5.
Tel.: (36-1) 217-1011 Fax: (36-1) 217-7037
aki@aki.gov.hu
www.aki.gov.hu

Nyomda, kötészet: Prime Rate Kft.

ISBN 978 963 491 564 5
HU ISSN 2061 8204

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	7
1. Fogalmak.....	9
1.1. Mezőgazdasági termeléssel összefüggő fogalmak	9
1.2. Adózással, járulékfizetéssel összefüggő fogalmak	12
1.2.1. Személyi jövedelemadózással kapcsolatos fogalmak	12
1.2.2. Társasági adózással kapcsolatos fogalmak	13
1.2.3. Áfa fizetéssel kapcsolatos fogalmak	14
1.2.4. Társadalombiztosítással kapcsolatos alapfogalmak	15
2. Adó- és járulékfizetési szabályok Magyarországon	17
2.1. Személyi jövedelemadó	17
2.1.1. Az adó alapjának megállapítása	17
2.1.2. Az összevont adóalapot, illetve a számított adót csökkentő tételek	18
2.1.3. Támogatások elszámolása	19
2.1.4. Magánszemély adózása	20
2.1.4.1. Önálló tevékenységből származó bevétel	20
2.1.4.2. Önálló tevékenység bevételével szemben elszámolható költségek	21
2.1.4.3. Az összevont adóalap megállapítása	21
2.1.5. Östermelő adózása	21
2.1.5.1. Östermelői tevékenységből származó bevétel	21
2.1.5.2. Östermelői tevékenységből származó bevétellel szemben elszámolható költségek	21
2.1.5.3. 600 ezer forint alatti östermelői bevétel.....	22
2.1.5.4. Átalányadózás (kistermelői jövedelemátalány)	22
2.1.5.5. A közös östermelői tevékenységre vonatkozó szabályok	23
2.1.6. Egyéni vállalkozó adózása	25
2.1.6.1. A vállalkozói tevékenységből származó bevétel.....	25
2.1.6.2. A vállalkozói bevétellel szemben elszámolható költségek	25
2.1.6.3. A vállalkozói adóalap	25
2.1.6.4. A vállalkozói személyi jövedelemadó.....	26
2.1.6.5. A vállalkozói osztalékalap	26
2.1.6.6. Az egyéni vállalkozó átalányadózása	26
2.1.7. Kevert jogállás	27
2.2. Egyszerűsített vállalkozói adó	29
2.2.1. Az eva alapja	29
2.2.2. A bevétel	29
2.2.3. Az eva mértéke	29
2.2.4. Egyes más adókra, számviteli kötelezettségekre vonatkozó különös szabályok	29
2.2.4.1. Általános forgalmi adó	29
2.2.4.2. Személyi jövedelemadó	30
2.2.4.3. Társasági adó	30
2.2.4.4. Számviteli kötelezettségek	30
2.3. Társasági adó	30
2.3.1. A társasági adó alanya	30
2.3.2. A társasági adóalap megállapítása	31

2.3.2.1. Az adóalap megállapításakor csökkentő jogcímek	31
2.3.2.2. Az adóalap megállapításakor növelő jogcímek	32
2.3.2.3. Veszteségelhatárolás	32
2.3.3. A társasági adó mértéke	32
2.3.3.1. Egyes adókedvezmények	32
2.4. Helyi adók	33
2.4.1. A helyi adók alanya	33
2.4.2. Vagyoni típusú adók	34
2.4.2.1. Építményadó	34
2.4.2.2. Telekadó	35
2.4.3. Kommunális jellegű adók	35
2.4.3.1. Magánszemély kommunális adója	35
2.4.3.2. Vállalkozók kommunális adója	35
2.4.3.3. Idegenforgalmi adó	35
2.4.4. Helyi iparüzési adó	35
2.4.4.1. Az adó alapja	36
2.4.4.2. Állandó jellegű iparüzési tevékenység esetén az adó alapjának egyszerűsített meghatározása	36
2.4.4.3. Az önkormányzat által nyújtható adómentesség, adókedvezmény	36
2.4.4.4. A foglalkoztatás növeléséhez kapcsolódó adóalap-mentesség	37
2.4.5. Az adó mértéke	37
2.5. Általános forgalmi adó	37
2.5.1. Az áfa célja, alapelvei	37
2.5.2. Az áfa fizetésre vonatkozó általános szabályok	38
2.5.2.1. Alanyi adómentesség	39
2.5.2.2. Adólevonási jog keletkezése és terjedelme	39
2.5.2.3. Számlakibocsátási kötelezettség	40
2.5.3. Mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalanyra vonatkozó különös szabályok	40
2.5.3.1. Mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany jogállása	41
2.5.3.2. Kompenzációs felár megtérítése iránti igény	42
2.5.3.3. Kompenzációs felár megállapítása és áthárítása	42
2.5.3.4. Kompenzációs felár előzetesen felszámított adóként történő figyelembevétele	43
2.5.4. Az általános szabályok szerint adózó áfa alanyoknak a közösségen belüli kereskedéseik után teljesítendő áfa kötelezettségei	45
2.5.4.1. A közösségi adószám	45
2.5.4.2. Közösségen belüli termékbeszerzés	45
2.5.4.3. Adómentes Közösségen belüli beszerzés	46
2.6. Társadalombiztosítás	46
2.6.1. A társadalombiztosítás célja, alapelvei	46
2.6.1.1. Járulékok mértéke	47
2.6.2. Járulékfizetésre vonatkozó általános szabályok	48
2.6.3. Járulékfizetésre vonatkozó különös szabályok	48
2.6.3.1. Az Egészségbiztosítási Alap bevételei, finanszírozott ellátások	49
2.6.3.2. Társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak támogatása	49
2.6.4. A társas vállalkozás és a társas vállalkozó járulékfizetése	50
2.6.5. Az egyéni vállalkozók járulékfizetése	50
2.6.6. A mezőgazdasági őstermelő járulékfizetése	51

2.6.7. Járulékfizetés több biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony egyidejű fennállása esetén	51
2.6.8. Megállapodás társadalombiztosítási ellátásra	52
2.6.9. Biztosítási kötelezettséggel nem rendelkezők járulékfizetése	52
2.6.10. Százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás.....	53
2.7. A kormányzat 2011. évre szóló adó- és járulékpolitikai célkitűzései	55
3. Mezőgazdasági őstermelők és egyéni vállalkozók adóbevallásainak elemzése	57
3.1. Létszám.....	58
3.2. Mezőgazdasági tevékenység bevételei	58
3.3. Adózás előtti jövedelem	66
3.4. Fizetendő adó.....	70
3.5. Támogatások.....	74
3.6. ÁFA.....	76
3.7. Mezőgazdasági vállalkozások adózása.....	77
4. Adózás vizsgálata az Európai Unióban.....	83
4.1. Adóteher az Európai Unió tagországaiban és Magyarországon	83
4.2. Mezőgazdasági adózás vizsgálata egyes Európai Unió tagállamokban.....	91
4.2.1. Franciaország	91
4.2.1.1. Fő adózási rendszer.....	91
4.2.1.2. A jövedelemadó számítása	91
4.2.1.3. Szociális járulékok	93
4.2.1.4. Ingatlanadó.....	93
4.2.1.5. Hozzáadott érték adó (VAT).....	93
4.2.2. Németország.....	96
4.2.2.1. Fő adózási rendszer.....	96
4.2.2.2. A jövedelemadó számítása	96
4.2.2.3. Ingatlanadó.....	98
4.2.2.4. Hozzáadott értékadó (VAT).....	98
4.2.2.5. Szociális járulékok	98
4.2.3. Hollandia.....	100
4.2.3.1. Főbb adózási rendszer.....	100
4.2.3.2. A jövedelemadó számítása	100
4.2.3.3. Ingatlanadó.....	101
4.2.3.4. Hozzáadott értékadó (VAT).....	101
4.2.3.5. Szociális járulékok	102
4.2.4. Spanyolország	103
4.2.4.1. Fő adózási rendszer.....	103
4.2.4.2. Személyi jövedelemadó	103
4.2.4.3. Ingatlanadó.....	105
4.2.4.4. Hozzáadott értékadó (VAT).....	105
4.2.4.5. Szociális járulékok	106
4.2.5. Lengyelország	107
4.2.5.1. Jövedelemadó.....	107
4.2.5.2. Ingatlanadó.....	107
4.2.5.3. Hozzáadott értékadó.....	107
4.2.5.4. Szociális járulékok	108

5. Összefoglalás, következtetések	111
6. Summary and conclusions	115
7. Javaslatok	119
7.1. Javaslat a meglévő adózási szabályok minimális módosításával megvalósítható adózásra	119
7.2. Javaslat a meglévő adózási szabályok nagyobb arányú módosításával megvalósítható adózási formákra	120
Kivonat	123
Abstract	124
Irodalomjegyzék	125
Táblázatok jegyzéke	129
Ábrák jegyzéke	130
Melléletek	131
Melléletek jegyzéke	132
A könyvsorozatban megjelent kiadványok	137

Bevezetés

Mottó: „*A magyar családi gazdaságok adózása túl bonyolult a rengeteg adóelkerülő, vagy csökkentő lehetőség miatt. Túl messzire mutató lenne minden eshetőséget példával illusztrálni.*”

(LEI, Wageningen, 2007)

A tanulmány célja, hogy összefoglalja és megfelelő alapossággal tárgyalja a magyar mezőgazdasági adózást, feltárva annak leg súlyosabb problémáit, anomáliáit és természetesen előnyeit is.

Az adózással összefüggésben már korábban is több tanulmány született az Agrárgazdasági Kutató Intézet gondozásában. **Borszéki et al. 1988-ban arra a megállapításra jutott, hogy a mezőgazdaság sajátos körülményei az adózás területén is sajátos megoldásokkal kell, hogy együtt járjanak.** Popp 2001-ben azt a következtetést vonta le az adózással kapcsolatban, hogy **az igazságosabb közteherviselés érdekében egyszerűbb és átláthatóbb adózásra van szükség a mezőgazdasági termelők körében**, miután jelentős eltérések vannak azok között, akik kedvezményesen fizetik a különböző hozzájárulásokat, és azok között, akik teljes összegben viselik a közterheket. **Alvincz és Guba 2003-ban** áttekintette a mezőgazdasági vállalkozások személyi jövedelemadóztatását. Számításuk alapján megállapították, hogy az **átalányadóztatás jelentős kedvezményeket teremt egyes kisebb gazdaságok esetében.** **Mizik Tamás 2003-ban** feltárta az adózással kapcsolatos akkori **főbb elméleteket, Európai Unió és magyar általános szabályokat**, kitérve a mezőgazdaság egyes jellegzetességeire is.

Az adózás rendszerének megfelelő működtetése sohasem volt egyszerűen megoldható feladat, hiszen különböző társadalmi rétegek számára kell olyan adóstruktúrát létrehozni, amit mindenki elfogad. Ez talán lehetetlen, de mégis törekedni kell az ideális (minél többen, túl nagy nehézségek nélkül viseljék a terheket, minél kevésbé ösztönözzön adóelkerülésre, minél egyszerűbb legyen) adórendszer kialakítására. Az előbbi megfogalmazás általánosnak hangozhat, de az ideális rendszer iránti igény a mezőgazdaság tekintetében is ugyanúgy fennáll, mint a teljes egész magyar adózásban.

Munkánk során tehát arra az alapkérdésre kerestük a választ, hogy a mezőgazdasági adózás magyarországi specifikumai vajon megfelelnek-e az adózás alapelveinek, az adózással szemben támasztott kritériumoknak. Továbbá igyekeztünk rávilágítani arra, hogy a jogi személyiség(ek)ből eredő adóelkerülési stratégiák alkalmazása mennyiben számít jelentősnek az ágazatban, illetve milyen alternatív megoldások lehetségesek ezeknek a megszüntetéséhez. Kiemelendő része volt a kutatásnak, hogy a rendszer bonyolultságát érzékeltessük és felhívjuk a figyelmet arra, hogy ez milyen veszélyekkel járhat.

Ahhoz azonban, hogy minél átfogóbb képet kapjunk a jelenlegi helyzetről, elsőként át kellett tekinteni azokat a jogszabályokat, amelyek szabályozzák a magyar adó- és járulérendszer, az adók és járulékok mértékét, azok kivetésének és beszedésének módját.

Ez a fejezet, bár időnként száraznak tűnhet, elengedhetetlen ahhoz, hogy megérthessük a mezőgazdasági sajátosságokat, hiszen ezek részeit képezik a nagy egész, igencsak összetett, sok helyen nehezen átlátható rendszernek.

Amikor a mezőgazdasági adózást tárgyaljuk, akkor sem szabad elfeledkezni arról, hogy Magyarország tagja az Európai Uniónak, ahol a Közös Agrárpolitika nagymértékben szabályozza a tagországok mozgásterét agrárpolitikájuk alakításában. Azon túl, hogy mindenki számára átláthatóvá tegyük a jelenlegi hazai rendszert, ez adja a téma másik, igencsak fontos aktualitását, hiszen az adórendszeren belül még van mozgástér arra, hogy a magyar termelőket adó-és járulékpolitikai eszközökkel támogassuk, illetve befolyásoljuk életkörülményeiket. Ahhoz, hogy nagyobb rálátásunk legyen arra, hogy ez miként tehető meg, más, Európai Unió tagállamok mezőgazdasági adózását is át kell tekinteni. Ez alkotja a másik nagy anyagrészt a tanulmányban. Az alábbi országokat vizsgáltuk meg: Franciaország, Németország, Hollandia, Spanyolország és Lengyelország.

Az utolsó előtti fejezetben pedig számszerűsítettük a jogszabályokat,. Bemutattuk, hogy a mezőgazdasági termelőkre vonatkozó szabályok miként néznek ki a gyakorlatban, számpéldákon keresztül, *itt rögzítjük, hogy a 2010. november 1-én hatályos szabályok szerint végeztük a számításokat*. Ezekből, illetve az anyag egészéből igyekeztünk olyan következtetéseket levonni, javaslatokat megfogalmazni, melyek segítségével a jelenlegi rendszer tovább gondolható, egyrészt a termelők, másrészt pedig a jogszabályalkotók szempontjából.

1. Fogalmak

1.1. Mezőgazdasági termeléssel összefüggő fogalmak

A későbbi fejezetek könnyebb megértést szolgálóan kigyűjtöttük – az általunk legfontosabbnak vélt – jogszabályokban használt fogalmakat és magyarzataikat.

Földtulajdonlás

1994. évi LV. törvény a termőföldről

Belföldi magánszemély termőföld tulajdonjogát csak olyan mértékben szerezheti meg, hogy a tulajdonában legfeljebb **300 hektár nagyságú vagy 6000 aranykorona** (a továbbiakban: AK) értékű termőföld legyen. A belföldi magánszemély nem szerezheti meg a termőföld tulajdonjogát, ha az annak fekvése szerinti településen az ő és közeli hozzátartozója [Ptk. 685. § b) pont] tulajdonában lévő termőföld mennyisége a megszerezni kívánttal együtt meghaladná a település összes termőföld területének egynegyedét vagy az 1000 hektárt.

Gazdaság

1994. évi LV. törvény a termőföldről

Családi gazdaság: legfeljebb 300 hektár nagyságú termőföld (ideértve a mező-, erdőgazdasági művelés alatt álló belterületi földet is) tulajdonával, illetőleg haszonbérletével, használatával rendelkező gazdálkodó család valamennyi termőföldje, az ahhoz tartozó leltárban megjelölt ingatlan és ingó vagyontárgyak (épület, építmény, mezőgazdasági berendezés, felszerelés, gép, állatállomány, készlet stb.) hasznosításával, legalább egy családtag teljes foglalkoztatásán és a többi családtag közreműködésén alapuló gazdálkodási forma.

A Tanács 2009. január 19-i 73/2009/EK rendelete

Gazdaság: egy adott mezőgazdasági termelő által vezetett és egyazon tagállam területén található termelőegységek összessége.

Családi gazdálkodó

1994. évi LV. törvény a termőföldről

A családi gazdaságot a mezőgazdasági igazgatási szerv nyilvántartásába bejegyeztető személy, aki

- a családi gazdaság vezetőjeként annak tevékenységi körében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat,
- élethivatásszerűen mezőgazdasági, illetve mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységet folytat,
- mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettséggel rendelkezik vagy ennek hiányában igazolja, hogy legalább 3 éve folytatja a mezőgazdasági, illetve mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységét és ebből árbevétele származott,
- legalább 3 év óta a bejelentett állandó lakhelye a családi gazdaság központjaként megjelölt településen van.

A gazdálkodó család tagjai: a családi gazdálkodó, annak házastársa, élettársa, kiskorú gyermeke, unokája, valamint a gazdálkodó család tagjaként bejelentkezett nagykorú gyermeke, szülője, nagyszülője; gyermekek az örökbe fogadott, a mostoha és a nevelt gyermeket is érteni kell.

Mezőgazdasági termelő

1994. évi LV. törvény a termőföldről

A gazdaságátadási támogatás bevezetéséről szóló külön jogszabályban meghatározott egyéni vállalkozó, őstermelő, családi gazdálkodó.

A Tanács 2009. január 19-i 73/2009/EK rendelete

Olyan természetes vagy jogi személy illetve természetes vagy jogi személyek csoportja – tekintet nélkül az ilyen csoport vagy tagjainak nemzeti jog szerinti jogállására – akinek, illetve amelynek a gazdasága a Közösség területén található a Szerződés 299. cikkében meghatározottak szerint, és aki, illetve amely mezőgazdasági tevékenységet folytat.

Mezőgazdasági őstermelő

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

Az a 16. életévét betöltött, nem egyéni vállalkozó magánszemély, aki a saját gazdaságában a jogszabályban meghatározott mezőgazdasági tevékenységet folytat, és ennek igazolására őstermelői igazolvánnyal rendelkezik, ideértve a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv által vezetett ügyfél-nyilvántartási rendszerben nyilvántartott mezőgazdasági termelő magánszemélyt, valamint a termőföldről szóló törvény szerint családi gazdálkodónak minősülő magánszemélyt és e magánszemélynek a családi gazdaságban nem foglalkoztatottként közreműködő családtagját is.

Mezőgazdasági kistermelő

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

Az a mezőgazdasági őstermelő, akinek az e tevékenységéből az adóévben megszerzett bevétele a 8 millió forintot nem haladja meg.

Önfoglalkoztató

1994. évi LV. törvény a termőföldről

Az a magánszemély, aki bármely jogszabály szerint önállóan végezhető és az egyéni vállalkozásról szóló törvény hatálya alá nem tartozó gazdasági tevékenységet végez, ha az egészségbiztosítási, illetőleg a nyugdíjbiztosítási szolgáltatások fedezetéről a jogszabályok rendelkezései szerint maga gondoskodik.

Önálló vállalkozó

1994. évi LV. törvény a termőföldről

Az egyéni vállalkozó, az egyéni cég vagy az önfoglalkoztató.

Egyéni vállalkozó

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

- Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló törvény szerinti egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő magánszemély, az említett nyilvántartásban rögzített tevékenysége(i) tekintetében;
- a magán-állatorvosi tevékenység gyakorlására jogosító igazolvánnyal rendelkező magánszemély e tevékenysége tekintetében.

Társas vállalkozás

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról,

1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról

A gazdasági társaság, az európai részvénytársaság (ideértve az európai holding részvénytársaságot is), az európai szövetkezet, az egyesülés, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az egyéni cég, az ügyvédi iroda, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az erdőbirtokossági társulat, az MRP szervezet.

Mezőgazdasági tevékenység

A Tanács 2009. január 19-i 73/2009/EK rendelete

Mezőgazdasági termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése, ideértve a betakarítást, a fejtést, az állattenyésztést és a mezőgazdasági célból történő állattartást, valamint a földterületek jó mezőgazdasági és környezeti állapotának fenntartását a 6. cikkben meghatározottak szerint.

Mezőgazdasági őstermelői tevékenység

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

- Mezőgazdasági őstermelői tevékenységnek minősül a saját gazdaságban történő növénytermelés, ültetvénytelepítés, állattenyésztés, termékfeldolgozás, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik, a saját gazdaságban egyes mezőgazdasági termékek jogszabályba nem ütköző gyűjtése, a saját tulajdonú földterületen végzett erdőgazdálkodás,
- a saját gazdaságban előállított virágok és dísznövények értékesítéséből származó bevételt akkor, ha az az évi 250 ezer forintot nem haladja meg,
- a saját gazdaságban termelt szőlőből saját gazdaságban készített szőlőmust, sűrített szőlőmust, szőlőbor értékesítése akkor, ha a magánszemély ezeket a termékeket az adott évben 0,5 litert elérő kiszerelésben értékesíti, és az értékesítésükből származó bevétel együttvéve az évi 7 millió forintot nem haladja meg.

1.2. Adózással, járulékfizetéssel összefüggő fogalmak

1.2.1. Személyi jövedelemadózással kapcsolatos fogalmak

Jövedelem

A magánszemély által más személytől megszerzett adóköteles bevétel egésze, vagy a bevételnek költségekkel csökkentett része, vagy a bevétel e törvényben meghatározott hányada. A jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni (többek között) a termőföldről szóló törvényben meghatározott mezőgazdasági termelő gazdaságátadási támogatása jogosultsága feltételeként megvalósuló termőföld értékesítéséből származó bevételt.

Bevétel

A magánszemély által bármely jogcímen és bármely formában – pénzben és/vagy nem pénzben – mástól megszerzett vagyoni érték.

Egységes területalapú támogatás

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott területalapú támogatás és annak nemzeti támogatásból történő kiegészítése azzal, hogy e törvény alkalmazásában ez a támogatás nem tekinthető költségek fedezetére vagy fejlesztési célra folyósított támogatásnak.

Költség

Csak a bevételszerző tevékenységgel közvetlenül összefüggő, kizárólag a bevétel megszerzése, a tevékenység folytatása érdekében az adóévben ténylegesen kifizetett, szabályszerűen igazolt kiadás minősül.

Önálló tevékenység

Minden olyan tevékenység, amelynek eredményeként a magánszemély bevételhez jut, és nem tartozik a nem önálló tevékenység körébe. (Ide tartozik különösen az egyéni vállalkozó, a mezőgazdasági östermelő, a bérbeadó, a választott könyvvizsgáló tevékenysége, az európai parlamenti, az országgyűlési, valamint a helyi önkormányzati képviselői tevékenység.)

Önálló tevékenységből származó bevétel

Minden olyan bevétel, amelyet a magánszemély e tevékenységével összefüggésben vagy egyébként az e tevékenysége alapjául szolgáló jogviszonyára tekintettel megszerez. Az önálló tevékenység bevételeivel szemben a jövedelem megállapításához tételes költségelszámolás vagy „10 százalékos költséghányad” levonás érvényesíthető.

Nem önálló tevékenység

- A munkaviszonyban folytatott tevékenység,
- a társas vállalkozás magánszemély tagjának személyes közreműködése,
- a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének tevékenysége,
- a jogszabály alapján választott tisztségviselő (kivéve a választott könyvvizsgálót) tevékenysége, ha ezt a tevékenységet nem egyéni vállalkozóként végzi,
- a segítő családtag tevékenysége,

- nemzetközi szerződés hatályában a nem önálló munka, ennek hiányában az adott állam joga szerinti munkaviszony.

Nem önálló tevékenységből származó bevétel

Minden olyan bevétel, amelyet a magánszemély e tevékenységével összefüggésben, vagy egyébként az e tevékenysége alapjául szolgáló jogviszonyára tekintettel megszerez. Ilyennek minősül különösen a nem önálló tevékenység alapjául szolgáló jogviszonyra tekintettel a munkabér, a tiszteletdíj, az illetmény, a jutalom, stb. ***A nem önálló tevékenységből származó bevétel egésze jövedelem***, kivéve a nem önálló tevékenységre tekintettel költségtérítés címén kapott bevételt, melyből levonható az szja törvény szerint elismert költség.

Egyéb jövedelem

Minden olyan bevétel, amelynek adókötelezettségére e törvény eltérő rendelkezést nem tartalmaz, azzal, hogy a bevételnek nem része a megszerzése érdekében a magánszemély által viselt szabályszerűen igazolt kiadás. (Egyéb jövedelem például: az adóterhet nem viselő járandóság, az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztár által a tag részére teljesített, e törvény szerint adómentesnek nem minősülő nyugdíjszolgáltatás.)

Összevont adóalap

Az adóévben adókötelezettség alá eső valamennyi önálló, nem önálló tevékenységből származó, valamint egyéb bevételből megállapított jövedelem, továbbá átalányadózás esetén az egyéni vállalkozói, a mezőgazdasági kistermelői bevételből az átalányban megállapított jövedelem, illetve bizonyos esetekben bevétel járulékokkal növelt összege. Az összevont adóalap részét képezi a külföldről származó jövedelem nemzetközi egyezmény hiányában, vagy ha annak figyelembevételét nemzetközi egyezmény lehetővé teszi.

Adóalap-kiegészítés

Az összevont adóalap alapját képező jövedelem társadalombiztosítási járulék (27%) általános mértékével megállapított összege.

1.2.2. Társasági adózással kapcsolatos fogalmak

Teljes körű adókötelezettség

A belföldi illetőségű adózó adókötelezettsége a belföldről és a külföldről származó jövedelmére egyaránt kiterjed.

Korlátozott adókötelezettség

A külföldi vállalkozó adókötelezettsége a belföldi telephelyen végzett vállalkozási tevékenységből származó jövedelmére terjed ki.

Árbevétel

A számvitelről szóló törvény szerinti értékesítés nettó árbevétele, csökkentve a termeléshez, a tevékenységhez, a szolgáltatáshoz, az értékesítéshez kapcsolódó – a saját termelésű készlet költségei között el nem számolt – fogyasztási adó, jövedéki adó összegével.

Összes bevétel

Az adóévre vonatkozó beszámolóban kimutatott (ennek hiányában az adóév utolsó napjára vonatkozó könyvviteli zárlat alapján megállapított) értékesítés nettó árbevétele, egyéb bevételek, pénzügyi műveletek bevételei és rendkívüli bevételek.

Kkv-knak nyújtott állami támogatásra vonatkozó bizottsági rendeletben foglaltak szerinti támogatás

A Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról (általános csoportmentességi rendelet) szóló a Bizottság 800/2008/EK rendelete (2008. augusztus 6.) 1-13. cikkei alapján megillető támogatás.

1.2.3. Áfa fizetéssel kapcsolatos fogalmak

Adóalany

Az a személy vagy szervezet, aki (amely) saját neve alatt gazdasági tevékenységet folytat tekintet nélkül annak helyére, céljára és eredményére.

Termékértékesítés

A birtokba vehető dolgoknak ellenérték fejében történő átadása. Kivétel: pénz átadása, értékpapír adásvétele, betételhelyezés, hitelnyújtás.

Termékértékesítésnek számít:

- gazdasági tevékenységből történő termékkivonás,
- tárgyi adómentes felhasználás,
- üzemanyag-felhasználás,
- saját rezsiz beruházás,
- vállalkozás megszűnésekor az olyan termék, ami után beszerzéskor az áfa-t levonták,
- ellenérték nélküli szolgáltatás, ha a tevékenységhez felhasznált dolog vagy szolgáltatás áfa-ja visszaigényelhető.

Szolgáltatásnyújtás

Minden olyan ellenérték fejében végzett tevékenység, ami nem minősül termékértékesítésnek.

Termékimport

A termék külföldről belföldre történő behozatala vagy más módon történő bejuttatása.

Fordított áfa fizetés

Azt jelenti, hogy az áfa működési mechanizmusával ellentétben értékesítéskor **nem az eladó fizeti meg** a számlában foglalt összeg után az **áfát hanem a vevő**. A fizetés azonban a vevő részéről nem jelent tényleges befizetést, mivel ha a vállalkozás Áfa alany akkor a számla alapján jogosult az áfa levonására is és így nem keletkezik tényleges adófizetési kötelezettség!

1.2.4. Társadalombiztosítással kapcsolatos alapfogalmak

Járulékalapot képező jövedelem

- Az szja törvény szerinti, az összevont adóalapba tartozó, az önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételből az adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett jövedelem, ideértve az szja tv.-ben szabályozott kis összegű kifizetésből származó jövedelmet is, továbbá az szja tv. szerinti természetbeni juttatás adóalapként megállapított értékének személyi jövedelemadóval növelt összege, a munkavállalói érdekképviseletet ellátó szervezet részére levont (befizetett) tagdíj, a tanulószervezetben meghatározott díj, a hivatásos nevelőszülői díj, a felszolgálási díj, a vendéglátó üzlet felszolgálójaként a fogyasztótól közvetlenül kapott borraivaló (a továbbiakban borraivaló),
- jövedelem hiányában segítő családtan meghatározott személyi alaplábér, illetőleg ha a munkát nem munkaviszony, hanem munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében végzik, a szerződésben meghatározott díj; az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony alapján fizetett ösztöndíj.

Járulékalapot nem képező jövedelem

Nem képezi a társadalombiztosítási járulék, a nyugdíjjárulék (tagdíj) és az egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék alapját:

- a foglalkoztató által megállapított és folyósított társadalombiztosítási ellátás, valamint a szociális ellátásnak nem a foglalkoztatót terhelő összege,
- az szja tv. 70. §-ában említett juttatások azon része, amely 25 százalékos adókulccsal adózik,
- a jövedelmet pótló kártérítés (keresetpótló járadék),
- a szerzői jogi védelem, találmányi szabadalmi oltalom, védjegyoltalom, földrajzi árujelzők oltalma, mintaoltalom alatt álló mű, alkotás, valamint az újítás hasznosítására irányuló felhasználási, hasznosítási, használati szerződés alapján a vagyoni jog (védelem alatt álló jog, oltalmi jog) felhasználásának ellenértékeként kifizetett díj,
- a késedelmes teljesítéshez kapcsolódó kamat.

Biztosított

A tbj trv. **11 pontban** sorolja fel az ide tartozó személyeket (részletesen lásd **2. melléklet**). Ezek közül itt most csak az általunk legfontosabbnak tartott bekezdéseket idézzük:

- a munkaviszonyban, közalkalmazotti, illetőleg közszolgálati jogviszonyban, jogviszonyban álló személy,
- az álláskeresési támogatásban részesülő személy,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő egyéni és társas vállalkozó,
- a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozó, megbízási, szerződés alapján, segítő családtagnaként) személyesen munkát végző személy,
- a mezőgazdasági őstermelő, ha a reá irányadó nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább 20 év, kivéve
 - az őstermelői tevékenységet közös igazolvány alapján folytató kiskorú személyt és a gazdálkodó család kiskorú tagját,
 - az egyéb jogcímen biztosítottat,
 - a saját jogú nyugdíjast és az özvegyi nyugdíjban részesülő személyt, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte.

Korkedvezmény-biztosítási járulék

A foglalkoztató a Tny. tv. szerint korkedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott után a társadalombiztosítási járulék alapjának alapulvételével – a társadalombiztosítási járulékon felül – korkedvezmény-biztosítási járulékot fizet, kivéve, ha e kötelezettsége alól külön jogszabály szerint mentesítették.

Százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás

Az egészségügyi szolgáltatások finanszírozásához szükséges források kiegészítése érdekében egészségügyi hozzájárulást kell fizetni. Az egészségügyi hozzájárulás százalékosan meghatározott, adó jellegű fizetési kötelezettség. **Mértéke 27, illetve 14%, maximális összege 450.000 forint/év**, alapját azon jövedelmek képezik, melyek után nem kell társadalombiztosítási járulékot fizetni (pl.: adóköteles természetbeni juttatások, vállalkozói kivét, stb.).

Egészségügyi szolgáltatásra jogosult

A Tbj trv. **19 pontban** sorolja fel az ide tartozó személyeket (részletesen lásd **3. melléklet**). Ezek közül itt most csak az általunk legfontosabbnak tartott bekezdéseket idézzük:

- táppénzben, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, baleseti táppénzben, baleseti járadékban,
- rendszeres szociális segélyben részesülő, fogvatartott, hajléktalan,
- tanuló, nyugdíjas.

Társadalombiztosítási ellátások

A társadalombiztosítás rendszerében nyújtott ellátások az egészségbiztosítás és a nyugdíjbiztosítás keretében vehetők igénybe.

Egészségbiztosítási ellátások:

- egészségügyi szolgáltatás;
- pénzbeli ellátások:
 - terhességi-gyermekágyi segély,
 - gyermekgondozási díj,
 - táppénz.
- baleseti ellátások:
 - baleseti egészségügyi szolgáltatás,
 - baleseti táppénz,
 - baleseti járadék.

A nyugdíjbiztosítási ellátások:

- társadalombiztosítási saját jogú nyugellátás:
 - öregségi nyugdíj,
 - rokkantsági nyugdíj,
 - baleseti rokkantsági nyugdíj,
 - rehabilitációs járadék;
- hozzátartozói nyugellátás:
 - özvegyi nyugdíj,
 - árvaellátás,
 - szülői nyugdíj,
 - baleseti hozzátartozói nyugellátások.

2. Adó- és járulékfizetési szabályok Magyarországon

A jogszabályokat a 2010. november 1-én hatályos állapotuk szerint ismertetjük. A 2011-től hatályos változásokat a fejezet végén foglaljuk össze.

2.1. Személyi jövedelemadó

2.1.1. Az adó alapjának megállapítása

Az adóbevételek biztosítása és az állampolgárok közterhekhez való hozzájárulása okán alkoták meg a 1995. évi CXVII. törvényt a személyi jövedelemadóról. A törvény célja az arányosság és a méltányosság elvének érvényesítésével az állami feladatok ellátásához szükséges adóbevétel biztosítása, kivételesen egyes társadalmi, gazdasági célok megvalósulásának elősegítése. A Magyar Köztársaságban a magánszemélyek a jövedelmükből való adózással, a közterhekhez való hozzájárulás alkotmányos kötelezettségének tesznek eleget. *A magánszemély minden jövedelme adóköteles.*

A személyi jövedelemadó-törvény az *adó alapjának* megállapításakor a jövedelmek két nagy csoportját határozza meg:

1. Összevontan adózó jövedelmek:

- önálló tevékenységből származó (az egyéni vállalkozó [vállalkozói kivét után], a mezőgazdasági őstermelő, a bérbeadó, a választott könyvvizsgáló tevékenysége, az európai parlamenti, az országgyűlési képviselői, valamint a helyi önkormányzati képviselői tevékenység, megbízási szerződés),
- nem önálló tevékenységből származó (pl. munkabér).

2. Egyéb jövedelmek:

- vállalkozói szja, vállalkozói osztalékadó (vállalkozói adóalap után),
- egyéni vállalkozó és a mezőgazdasági kistermelő átalányadózása,
- fizetővendéglátó tevékenységet folytató magánszemély tételes átalányadózása,
- vagyonátruházás (ingó, ingatlan),
- tőkejövedelmek:
 - kamatjövedelem,
 - értékpapír-kölcsönzésből származó jövedelem,
 - csereügyletből származó jövedelem,
 - az osztalékból származó jövedelem,
 - árfolyamnyereségből származó jövedelem,
 - ellenőrzött tőkepiaci ügyletből származó jövedelem,
 - tartós befektetésből származó jövedelem,
 - vállalkozásból kivont jövedelem;
- természetbeni és egyéb juttatások, engedmények:
 - természetbeni juttatások:
 - egyes természetbeni és egyéb béren kívüli juttatások kedvezményes adózása,
 - kamatkedvezményből származó jövedelem,
 - adómentes kifizetések korlátozása;

- vegyes jövedelmek:
 - kisösszegű és egyéb kifizetések, egyösszegű járadékmegváltások,
 - ingatlan bérbeadásából származó jövedelem,
 - lakás önkormányzatnak történő bérbeadásából származó jövedelem,
 - társasház, a társasüdülő jövedelme,
 - nyeresémből származó jövedelem,
 - privatizációs lízingből származó jövedelem;
- értékpapír, értékpapírra vonatkozó jog révén megszerzett vagyoni érték:
 - értékpapír formájában megszerzett vagyoni érték,
 - értékpapírra vonatkozó jog révén megszerzett vagyoni érték,
 - elismert munkavállalói értékpapír-juttatási program keretében szerzett jövedelem.

A belföldi illetőségű adóalanyokból a törvény többféle „típust” különböztet meg, ezekből a minket érdeklők:

- „normál” magánszemély,
- őstermelő,
- egyéni vállalkozó.

Ezekben a „típusokon” belül további „altípusok” vannak.

Az adóalanyok, a bevétel típusok, a bevételek, jövedelmek kombinációja egy olyan mátrixot hoz létre, mely a teljesség igénye nélkül is 15-20 sorból és oszlopból állna, arról nem is beszélve, hogy egyazon adóalany mind a háromféle adóalanyiságot felveheti, és ezeket kombinálhatja. Tanulmányunkban nem kívántunk foglalkozni minden lehetséges esettel, elsősorban a mezőgazdaságból élők jövedelmének szabályozási kérdéseire koncentráltunk.

2.1.2. Az összevont adóalapot, illetve a számított adót csökkentő tételek

Tevékenységi kedvezmények:

- **Őstermelői adókedvezmény:** Az összevont adóalap adóját csökkenti a tételes költségelszámolást, vagy a 10 százalékos költséghányadot alkalmazó mezőgazdasági őstermelő e tevékenységből származó éves jövedelme adójának, valamint, ha tételes költségelszámolást alkalmaz, a könyvelői díjkedvezménynek az együttes összege, de legfeljebb **100 ezer forint**. Az adókedvezmény igénybevételének feltétele a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv által vezetett ügyfél-nyilvántartási rendszerben nyilvántartott regisztrációs szám. Az érvényesített kedvezmény agrár csekély összegű (agrár de minimis) *támogatásnak minősül*.

Személyi és családi kedvezmények:

- **Személyi kedvezmény:** a súlyosan fogyatékos magánszemélynél havonta az adóév első napján érvényes havi minimálbér 5 százalékának megfelelő összeg.
- A **családi kedvezmény** érvényesítésére jogosult az a magánszemély, aki családi pótlékra jogosult, továbbá a várandós nő és vele közös háztartásban élő házastársa.

Egyéb tételek:

Az összevont adóalap adóját csökkenti

- a kivét-kiegészítés összegére jutó átlagos vállalkozói személyi jövedelemadó,
- a személyes közreműködői díj-kiegészítésre jutó átlagos társasági adó.

Az adójóváírás:

- A számított adót adójóváírás csökkenti, amely az adóévben megszerzett bér és az arra tekintettel megállapított adóalap-kiegészítés együttes összegének meghatározott százaléka.
- Az adóterhet nem viselő járandóságok adójának levonása.
- A számított adót csökkenti az adóterhet nem viselő járandóságok együttes összege alapján az adó mértékére vonatkozó rendelkezés szerint kiszámított összeg.
- A számított adót – legfeljebb annak mértékéig – csökkenti a magánnyugdíjpénztár által a kedvezményezett részére teljesített, nyugdíjszolgáltatásnak nem minősülő kifizetés összegéből számított adóalap alapján az adó mértékére vonatkozó rendelkezés szerinti legalacsonyabb adókulccsal megállapított összeg.

Az adókedvezmények korlátozása:

- Az szja törvény szerint figyelembe vett, az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmények együttes összege legfeljebb az összevont adóalap adójának összegéig terjedhet.

2.1.3. Támogatások elszámolása

Ahol az szja törvény valamely rendelkezését a magánszemély tevékenységéből származó **bevételi értékhatártól** függően kell vagy lehet alkalmazni, az értékhatár a jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján folyósított, egyébként bevételnek számító **támogatás** (ideértve különösen az egységes területalapú támogatást is) **összegével** – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – **megemelkedik** (szja trv. 7§. (3)).

Egységes területalapú támogatás: az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott területalapú támogatás és annak nemzeti támogatásból történő kiegészítése azzal, hogy e törvény alkalmazásában ez a támogatás **nem tekinthető költségek fedezetére vagy fejlesztési célra folyósított támogatásnak** (szja trv. 3§. (28)).

Magánszemély esetén:

- Magánszemély önálló tevékenységéhez költségei fedezetére vagy fejlesztési célra kapott **vissza nem térítendő támogatásának**, azon része minősül az adóévben megszerzett bevételnek, amely egyenlő a támogatás felhasználásával teljesített kiadás alapján az adóévben elszámolt költség(ek) – ideértve az értékesítési leírást is – összegével.
- Az szja törvény szerint **költségnek nem számító kiadás fedezetére (is) felhasználható** támogatásból az adóévben teljesített ilyen kiadásnak megfelelő részt az adóévben megszerzett **bevételek** kell tekinteni.

Östermelő esetében:

- ***Tételes*** költségelszámolás bármely esetét alkalmazó östermelő ***bevételi értékhatára a kapott támogatás összegével megemelkedik.***
- Az ***átalányadózás*** szerint adózó mezőgazdasági kistermelőnél ***nem minősül tevékenységből származó bevételnek*** a gazdasági tevékenységéhez költségei fedezetére vagy fejlesztési célra folyósított vissza nem térítendő ***támogatás***. A magánszemély az e bevételével összefüggő adókötelezettségeit az ***önálló tevékenységből származó jövedelemre*** irányadó rendelkezések szerint teljesíti.

Egyéni vállalkozó esetében:

- Jogszabály vagy államközi megállapodás alapján a tevékenységhez nyújtott vissza nem térítendő ***támogatás*** elszámolására és nyilvántartására az ***önálló tevékenységet folytató magánszemélyre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.***
- Az átalányadózás szerint adózó egyéni vállalkozónál ***nem minősül vállalkozói bevételnek*** a vállalkozási (gazdasági) tevékenységéhez költségei fedezetére vagy fejlesztési célra alapján folyósított vissza nem térítendő ***támogatás***. A magánszemély az e bevételével összefüggő adókötelezettségeit az ***önálló tevékenységből származó jövedelemre*** irányadó rendelkezések szerint teljesíti.

2.1.4. Magánszemély adózása

2.1.4.1. Önálló tevékenységből származó bevétel

Önálló tevékenységből származó bevétel minden olyan bevétel, amelyet a magánszemély e tevékenységével összefüggésben vagy egyébként az e tevékenysége alapjául szolgáló jogviszonyára tekintettel megszerez.

Önálló tevékenységből származó bevételnek számít továbbá

- az a bevétel is, amelynek adózására az szja törvény választási lehetőséget ad, és a magánszemély választja,
- az a bevétel is, amely ingatlant, ingó vagyontárgyat hasznosító tevékenységből származik, ideértve a lábon álló termésnek a föld tulajdonosváltása nélkül történő értékesítéséből származó bevételt is,
- az egyéni vállalkozói tevékenység során személyes munkavégzés címén vállalkozói költségként elszámolt vállalkozói kivét, amellyel szemben költség, költséghányad vagy más levonás nem érvényesíthető,
- a magánszemély önálló tevékenységéhez költségei fedezetére vagy fejlesztési célra kapott ***vissza nem térítendő támogatásának*** azon része, melyet a támogatás felhasználásával teljesített kiadás alapján az adóévben elszámolt költség(ek)nek – ideértve az értékcsökkenési leírást is – tekinthet,
- amely az SZJA törvény szerint ***költségnek nem számító kiadás fedezetére*** (is) felhasználható támogatásból az adóévben teljesített ilyen kiadásnak megfelelő rész. Fentiekből következően ***a területalapú támogatás*** (SAPS+top-up) ***egésze bevételnek minősül.***

2.1.4.2. Önálló tevékenység bevételével szemben elszámolható költségek

Az önálló tevékenység bevételével szemben a jövedelem megállapításához elszámolható

- az szja törvényben meghatározott kivételekkel, legfeljebb az adott tevékenység bevételének mértékéig az e tevékenység folytatása érdekében az adóévben ténylegesen felmerült és igazolt költség (tételes költségelszámolás), vagy
- az önálló tevékenység bevételének 10 százaléka (diktált költséghányad).

Speciális költségek

- Az erdő véghasználatlalt érintett kitermelt vagy lábön álló faállomány értékesítéséből származó bevétel csökkenthető az erdészeti hatóság által erre a célra nyitott, elkülönített számlára befizetett összeggel, de legfeljebb a jogszabályban megállapított, a befejezett célállományra igényelhető normatív erdőfelújítási támogatási értéknek megfelelő összeggel,
- az erdőfelújítás teljesítésének arányában kiutalt normatív támogatás összegéből és a fenti bekezdés rendelkezése szerint befizetett összeg terhére visszautalt összegből fajtától függetlenül az erdőfelújítás kezdő évét követő ötödik illetve nyolcadik év végéig költségként az igazolt kiadások számolhatók el, valamint a kiutalt normatív támogatás mértékéig terjedő összeg igazolás nélkül vonható le. A fennmaradó – az előzőekben említett határidőn túl visszautalt – összeg teljes egészében bevételnek számít.

Ezekben a speciális esetekben az átalányadózás nem alkalmazható.

2.1.4.3. Az összevont adóalap megállapítása

Az összevont adóalap az adóévben adókötelezettség alá eső valamennyi önálló, nem önálló tevékenységből származó, valamint egyéb bevételből megállapított jövedelem, továbbá átalányadózás esetén az egyéni vállalkozói, a mezőgazdasági kistermelői bevételből *az átalányban megállapított jövedelem és az adóalap-növelő összeg*. Az adóterhet nem viselő járandóságot a kifizetése (juttatása) időpontja szerint kell adóalapként figyelembe venni.

2.1.5. Östermelő adózása

2.1.5.1. Östermelői tevékenységből származó bevétel

Önálló tevékenységből származó *bevétel* minden olyan bevétel, amelyet a magánszemély e tevékenységével összefüggésben vagy egyébként az e tevékenysége alapjául szolgáló jogviszonyára tekintettel megszerez. Az *egyéb bevételnek* minősülő tételeket lásd a *magánszemély adózása* fejezet alatt.

2.1.5.2. Östermelői tevékenységből származó bevétellel szemben elszámolható költségek

Tételes költségelszámolás (alapeset)

A tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági östermelő az e tevékenységből származó bevételét több jogcímen *csökkentheti*:

A *tételes költségelszámolást* alkalmazó mezőgazdasági östermelő az adóköteles jövedelmének megállapításakor az e tevékenységével kapcsolatban felmerült költséget az adóévben az e tevékenységből származó, bevételcsökkentő tételek levonása után fennmaradó bevétele összegéig számolhatja el, az ezt meghaladó költséget elhatárolhatja.

Az **elhatárolt veszteséget** a mezőgazdasági őstermelő bármely későbbi adóév (de legkésőbb az őstermelői tevékenység megszüntetésének adóéve) őstermelői tevékenységéből származó jövedelmével (ideértve az önellenőrzés, adóellenőrzés során feltárt jövedelmet is) szemben, döntése szerinti megosztásban számolhatja el. (Feltétel a rendeltetésszerű joggyakorlás elvének betartása). A mezőgazdasági őstermelő az adóévben elhatárolt veszteségét **az adóévet megelőző két évre visszamenőlegesen is rendezheti** adóbevallásának önellenőrzésével oly módon, hogy a megelőző két év egyikében vagy mindkettőben megszerzett, őstermelői tevékenységéből származó jövedelmét (ideértve az önellenőrzés során feltárt jövedelmet is) csökkenti választása szerinti mértékben, de a két évre együttesen is legfeljebb az elhatárolt veszteség összegével.

Az összevont adóalap megállapítására és az adó megfizetésére a magánszemély adózása fejezetben leírtakat kell alkalmazni.

Kistermelői költségátalány

A tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági **kistermelő** az e tevékenységéből származó bevételcsökkentő tételek levonása után fennmaradó bevételének **40 százalékát kistermelői költségátalány** címén igazolás nélkül számolhatja el, az igazolt költségein felül. Ebben az esetben veszteséget mindaddig nem határozhat el, amíg – választása szerint – ezt a kistermelői költségátalányt elszámolja.

Az összevont adóalap megállapítására és az adó megfizetésére a magánszemély adózása fejezetben leírtakat kell alkalmazni.

Nemleges nyilatkozattétel

A tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági kistermelő **4 millió forintnál nem több** éves bevétel esetén az adóévben elért bevételének feltüntetése mellett – nyilatkozhat, hogy az adóévben nem volt a mezőgazdasági kistermelésből jövedelme (nemleges nyilatkozat), feltéve, hogy **rendelkezik legalább a bevétel 20 százalékát kitevő** összegben a tevékenységével összefüggésben felmerült, költségként elismert kiadás igazolására a nevére kiállított **számlával** (számlálkkal), és ezt a tényt a nyilatkozatban is megerősíti. A nemleges nyilatkozat az adóbevallással egyenértékű, arra egyebekben is az adóbevallásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

2.1.5.3. 600 ezer forint alatti őstermelői bevétel

A mezőgazdasági őstermelőnek (ideértve az átalányadózást alkalmazó mezőgazdasági kistermelőt is), ha az e tevékenységéből származó bevétele az évi **600 ezer forintot nem haladja meg**, akkor e bevételéből jövedelmet nem kell figyelembe vennie, ha meghaladja, akkor ezt a bevételt is beszámítva kell a jövedelmét meghatározni.

2.1.5.4. Átalányadózás (kistermelői jövedelemátalány)

Az átalányadózás **kizárólag az egyéni vállalkozói, illetőleg mezőgazdasági kistermelői** tevékenység egészére választható. Az a magánszemély, aki egyéni vállalkozóként is és mezőgazdasági kistermelőként is jogosult az átalányadózás választására, külön-külön és egyidejűleg is alkalmazhatja a kétféle tevékenységre elkülönülten az átalányadózást. A tevékenységét az adóévben kezdő mezőgazdasági kistermelő az átalányadózást a tevékenységének megkezdésétől választhatja.

Az átalányadózás szerint adózó mezőgazdasági kistermelőnél **nem minősül bevételnek** a tevékenységéhez költségei fedezetére vagy fejlesztési célra jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján folyósított vissza nem térítendő **támogatás**. A magánszemély az e bevételével összefüggő adókötelezettségeit az önálló tevékenységből származó jövedelemre irányadó rendelkezések szerint teljesíti. A fentiekből következően a **területalapú támogatás** ellenben **bevétel!**

A jövedelmet a bevételből a mezőgazdasági kistermelő 85 százalék, illetőleg a bevételének azon részéből, amely állattenyésztésből vagy állati termék előállításából származik, 94 százalék költséghányad levonásával állapítja meg (átalányban megállapított jövedelem).

Az átalányadózás évében felmerült összes költséget elszámoltnak kell tekinteni, beleértve a korábban és az átalányadózás időszakában beszerzett tárgyi eszközök beszerzési és előállítási értékének az átalányadózás időszakra jutó értékcsökkenési leírását is. Az átalányadózást megelőző időszakból fennmaradt összes elhatárolt veszteségből az átalányadózás időszakának minden évében 20-20 százalékot elszámoltnak kell tekinteni.

Az adó mértéke

Az átalányban megállapított jövedelem adóalap-kiegészítéssel növelt összege az összevont adóalap részét képezi.

2.1.5.5. A közös őstermelői tevékenységre vonatkozó szabályok

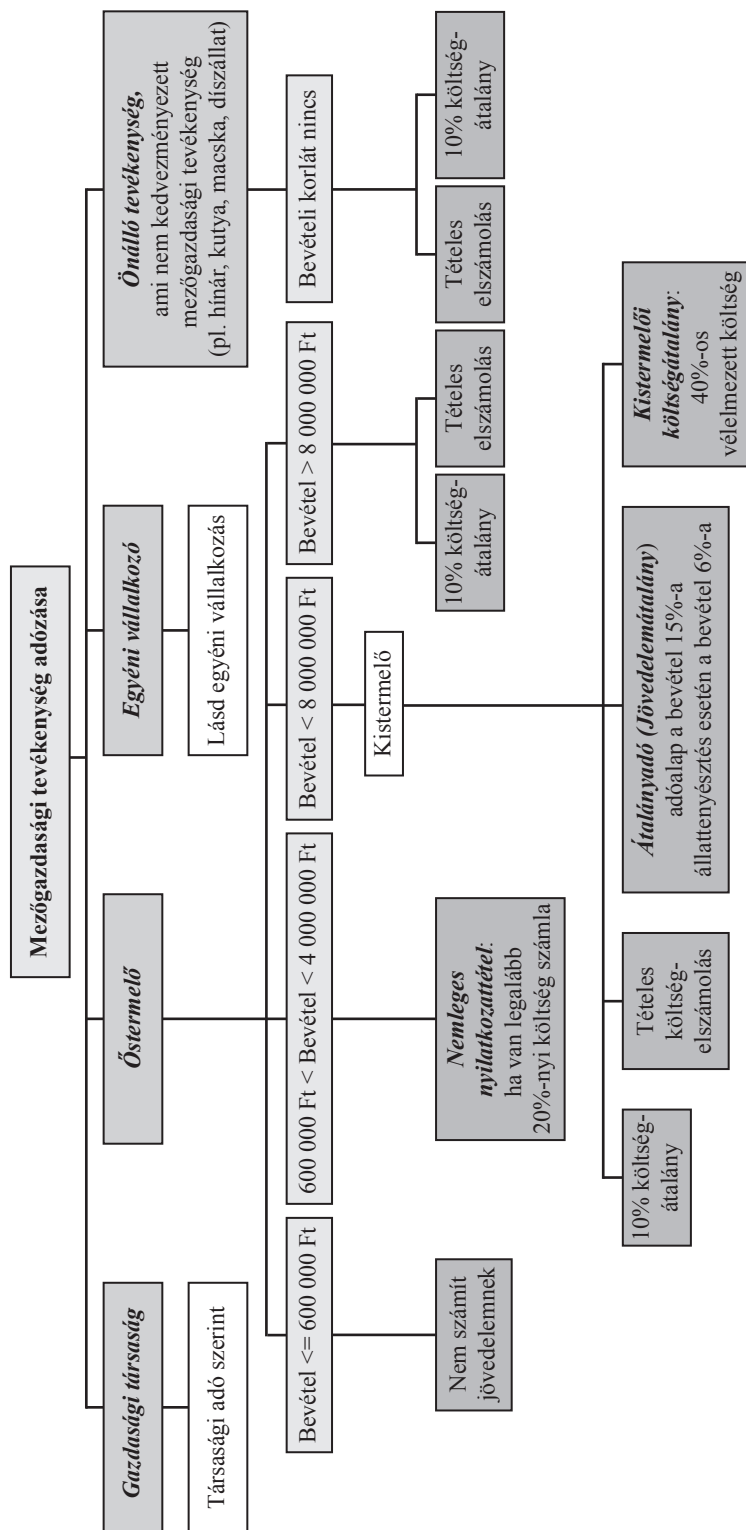
A **közös őstermelői tevékenységet** folytató családtagok közös igazolványát annak a családtagnak a nevére kell kiállítani, akit az együttes nyilatkozatban egybehangzóan megneveztek. A tevékenységét **közös igazolvány** alapján folytató őstermelő e tevékenységből származó bevételét és – tételes költségelszámolás esetén – azzal kapcsolatos költségét a közösen elért összes bevételnek, illetőleg összes költségnek a családtagok számával történő elosztásával állapítja meg azzal, hogy a bevételek és költségek igazolására bármelyikük nevére kiállított bizonylat egyenértékű. A közös őstermelői tevékenységet folytató családtagok külön-külön tesznek eleget adókötelezettségüknek.

A magánszemély a vele közös háztartásban élő családtagjával (családtagjaival) **együttes nyilatkozatot tehet** arról, hogy **közös őstermelői igazolvány** kiváltásával kívánja folytatni az őstermelői tevékenységét, azzal, hogy ilyen családtagnak minősül a mezőgazdasági őstermelő házastársa, egyeneságbeli rokona (ideértve örökbe fogadott, mostoha és nevelt gyermekét, vagy örökbefogadó, mostoha- és nevelőszülőjét is). Ebben az esetben minden egyes családtagnak az őstermelői jövedelmére **ugyanazon adózási módot kell választania**, továbbá a közös őstermelői tevékenység időszakában egymással munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban nem állhatnak, a segítő családtagra vonatkozó rendelkezéseket egymásra vonatkozóan nem alkalmazhatják. Az együttes nyilatkozat feltétele, hogy az azt tevők az **általános forgalmi adózás tekintetében is** ugyanazon adózási módot alkalmazzák.

A tevékenységüket közös igazolvány alapján folytató családtagok mindegyikét külön-külön megilleti a nemleges nyilatkozattétel, de csak akkor, ha azt mindannyian azonosan választják.

1. ábra

A mezőgazdasági tevékenységek adózása

Forrás: Saját szerkesztés

2.1.6. Egyéni vállalkozó adózása

Az egyéni vállalkozó a vállalkozói adóalapja után vállalkozói személyi jövedelemadót, vállalkozói osztalékalapja után az szja törvény szerint előírt adót fizet, vagy az szja törvényben és az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott feltételekkel átalányadózást választhat.

A vállalkozói jövedelem szerinti adózást alkalmazó egyéni vállalkozó az e tevékenységéből származó jövedelmét a vállalkozói bevételéből a vállalkozói költség levonása után fennmaradó összeg erejéig határozhatja meg.

Jogszabály vagy államközi megállapodás alapján a tevékenységhez nyújtott vissza nem térítendő **támogatás** elszámolására és nyilvántartására az **önálló tevékenységet folytató magánszemélyre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni**.

2.1.6.1. A vállalkozói tevékenységből származó bevétel

Bevétel minden olyan bevétel, amelyet a vállalkozó e tevékenységével összefüggésben vagy egyébként az e tevékenysége alapjául szolgáló jogviszonyára tekintettel megszerz. Bevétel különösen a tevékenység keretében vagy azzal összefüggésben az értékesített termék, áru, szolgáltatás ellenértékeként, vagy ezek előlegeként befolyt vagy váltóval kiegyenlített összeg, természetben kapott ellenérték (valamennyi esetben a felár, az engedmény, az árkiegészítés, a fogyasztási adó figyelembevételével), továbbá az áru szállításáért vagy csomagolásáért külön felszámított összeg. Bevétel továbbá a kamat, a támogatás és a tárgyi eszközök értékesítése is.

2.1.6.2. A vállalkozói bevétellel szemben elszámolható költségek

Vállalkozói **költségment a vállalkozói kivét**, a segítő családtag bére, (ha az eléri a minimál bért és heti 40 órában foglalkoztatott) és a vállalkozói bevétel elérése érdekében felmerült kiadás számolható el. A vállalkozói bevétel, több jogcímen is csökkenthető.

Az egyéni vállalkozó elhatárolhatja a vállalkozói bevételt meghaladó vállalkozói költséget. Az **elhatárolt veszteség** a következők szerint számolható el:

- Az elhatárolt veszteséget az egyéni vállalkozó bármely későbbi adóév (de legkésőbb az egyéni vállalkozói tevékenység megszüntetésének adóéve) vállalkozói jövedelmével (ideértve az önellenőrzés, adóellenőrzés során feltárt jövedelmet is) szemben – döntése szerinti megosztásban – elszámolhatja.
- A **mezőgazdasági tevékenységet végző egyéni vállalkozó** az adóévben elhatárolt veszteségét az adóévet megelőző **két évre visszamenőlegesen is** rendezheti adóbevallásának önellenőrzésével oly módon, hogy a megelőző két év egyikében vagy mindkettőben megszerzett, mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelmét (ideértve az önellenőrzés során feltárt jövedelmet is) csökkenti választása szerinti mértékben, de a két évre együttesen is legfeljebb az elhatárolt veszteség összegével.

2.1.6.3. A vállalkozói adóalap

A vállalkozói adóalap a fentiek alapján megállapított jövedelem, azzal, hogy a megállapított bevétel az elszámolt költséget nem haladja meg, vagy a meghaladó része nem éri el az adóévben a jövedelem-(nyereség-)minimumot, az egyéni vállalkozó választása szerint

- adóbevallásában az adózás rendjéről szóló törvény szerinti nyilatkozatot tesz, vagy
- a jövedelem-(nyereség-)minimumot tekinti vállalkozói adóalapnak.

2.1.6.4. A vállalkozói személyi jövedelemadó

A vállalkozói személyi jövedelemadó a megállapított **vállalkozói adóalap 500 millió forintot meg nem haladó összege után 10, egyébként 19 százalék**a.

2.1.6.5. A vállalkozói osztalékalap

A vállalkozói osztalékalapot az adózás utáni vállalkozói jövedelemből kell megállapítani. A vállalkozói osztalékalap után – kivéve abból a kivét-kiegészítést – az adó 25 százalék plusz 14% EHO (2011-től az osztalékadó mértéke 16%).

2.1.6.6. Az egyéni vállalkozó átalányadózása

Az egyéni vállalkozó a vállalkozói jövedelem szerinti adózás helyett adóévenként az adóév egészére átalányadózást választhat akkor, ha

- az átalányadózás megkezdését közvetlenül megelőző adóévben az egyéni vállalkozói bevétele a 15 millió forintot nem haladta meg, és
- nem áll munkaviszonyban, és
- az egyéni vállalkozói bevétele az adóévben nem haladja meg a 15 millió forintot.

Az átalányadózás kizárólag az egyéni vállalkozói, illetőleg mezőgazdasági kistermelői tevékenység egészére választható.

Az egyéni vállalkozó, akinek az egyéni vállalkozói tevékenysége az adóév egészében kizárólag kiskereskedelmi tevékenység, átalányadózást választhat, ha az átalányadózást közvetlenül megelőző adóévben vállalkozói bevétele a 100 millió forintot nem haladta meg és nem áll munkaviszonyban.

Az a magánszemély, aki egyéni vállalkozóként is és mezőgazdasági kistermelőként is jogosult az átalányadózás választására, külön-külön és egyidejűleg is alkalmazhatja a kétféle tevékenységre elkülönülten az átalányadózást.

A tevékenységét az adóévben kezdő egyéni vállalkozó az átalányadózást a tevékenységének megkezdésétől választhatja.

Az átalányadózás szerint adózó egyéni vállalkozónál **nem minősül vállalkozói bevételnek** a vállalkozási (gazdasági) tevékenységéhez költségei fedezetére vagy fejlesztési célra jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján folyósított vissza nem térítendő **támogatás**. A magánszemély az e bevételével összefüggő adókötelezettségeit az önálló tevékenységből származó jövedelemre irányadó rendelkezések szerint teljesíti. **A fentiekből következően a területalapú támogatás ellenben bevétel!**

Az átalányadózás szabályai addig alkalmazhatók, amíg az adóévben az egyéni vállalkozó egyéni vállalkozói bevétele a 15 millió forintot, illetve a 100 millió forintot nem haladja meg és az egyéni vállalkozó munkaviszonyt nem létesít.

A jövedelmet a bevételből:

1. az egyéni vállalkozó 40 százalék,
2. az adóév egészében kizárólag a mezőgazdasággal összefüggő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó 80 százalék,

3. az adóév egészében kizárólag kiskereskedelmi tevékenységet folytató egyéni vállalkozó 87 százalék,
4. ha a kizárólag kiskereskedelmi tevékenységet folytató egyéni vállalkozó kizárólag mezőgazdasággal összefüggő üzlet(ek) működtetésére terjed ki, akkor 93 százalék,

költséghányad levonásával állapítja meg (átalányban megállapított jövedelem).

Amennyiben az egyéni vállalkozó kiegészítő tevékenységet folytatónak minősül az előző bekezdésben említett százalékos mérték:

5. 1 pontban meghatározott helyett 25,
6. 2 pontban meghatározott helyett 75,
7. 3 pontban meghatározott helyett 83,
8. 4 pontban meghatározott helyett 91%.

Az átalányadózás évében felmerült összes költséget elszámoltnak kell tekinteni, beleértve a korábban és az átalányadózás időszakában beszerzett tárgyi eszközök beszerzési és előállítási értékének az átalányadózás időszakára jutó értékcsökkenési leírását is. Az átalányadózást megelőző időszakból fennmaradt összes elhatárolt veszteségből az átalányadózás időszakának minden évében 20-20 százalékot elszámoltnak kell tekinteni.

Az adó mértéke

Az átalányban megállapított jövedelem adóalap-kiegészítéssel növelt összege az összevont adóalap részét képezi.

2.1.7. Kevert jogállás

Ha a mezőgazdasági őstermelő e tevékenysége mellett egyéni vállalkozói tevékenységet is folytat

- őstermelői bevételként kell figyelembe vennie az őstermelői tevékenység során előállított azon termékek szokásos piaci értékét, amelyeket egyéni vállalkozóként értékesít, azzal, hogy vállalkozói jövedelem szerinti adózás alkalmazása esetén ez az érték az egyéni vállalkozói tevékenység elismert költségének minősül,
- egyéni vállalkozói tevékenységből származó bevételként kell figyelembe vennie az előző pontban említett termékek értékesítéséből származó ellenértéket is,
- az egyes tevékenységek folytatása érdekében felmerült költségeket elkülönítve kell nyilvántartania, ha tételes költségelszámolást, illetőleg vállalkozói jövedelem szerinti adózást alkalmaz,
- ha e törvény másként nem rendelkezik, a tevékenységek közös költségeit a bevételek arányában kell megosztani, azzal, hogy
- a fenti pontok rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni, ha a magánszemély a családi gazdaságban őstermelői tevékenységből származó bevétele mellett önálló tevékenységből származó bevételt is szerez.

A leggyakoribb adózási jogcímek* 2010-ben

Adó-alany	Bevétel típusa	Bevétel határ (Ft)	Adóalap	Adó/adókulcs	
magánszemély	bér, bérjellegű	0-	a bevétel 100% (- szakszervezeti tagdíj)	17, 32	
	nem önálló tevékenységből származó	0-	a bevétel 100%	17, 32	
	önálló tevékenységből származó (fizető vendéglátós és östermelő is választhatja)	0-	a bevétel 90% vagy tételes elszámolás	17, 32	
	ingó értékesítése	0-200 000	nem bevétel		
	ingó értékesítése	200 000-	bevétel-kiadás	25	
	ingatlan értékesítése	0-	bevétel-kiadás-amortizáció, 5 év után 0	25	
	egyéb	0-	bevétel típusától függő szoba	bevétel típusától függő szobánként 32 000 Ft/év	
	fizető vendéglátós (tételes átalányadózás)				
	támogatás (önálló tevékenységből származó jövedelem)		tárgyvéni költségekkel egyező része	támogatás-költségek	17, 32
	östermelői tevékenységből		0-600 000	nem bevétel	
östermelő	östermelői tevékenységből (nemleges nyilatkozattétel)	0-4 000 000	0, ha legalább a 20%-ról van számla		
	östermelői tevékenységből (kistermelői költségátalány)	0-8 000 000	maximum a bevétel 60%	17, 32	
	östermelői tevékenységből (kistermelői jövedelemátalány)		állattenyésztés esetén a bevétel 6%, növénytermesztés esetén a bevétel 15%	17, 32	
	östermelői tevékenységből	0-	bevétel-kiadás	17, 32	
	támogatásból származó bevétel		tárgyvéni költségekkel egyező rész, bevételi határokat növelő tétel	támogatás-költségek	
	"normál" (fő-, mellék- és kiegészítő tevékenység)	0- ; támogatás elszámolása: önálló tevékenységből származó bevételként	0-8 000 000; támogatás nem bevétel, kivéve a területalapot, amelynek elszámolása: önálló tevékenységből származó bevételként	bevétel-kiadás	19 (10) (osztalék adó 25, alapja a 19% megfizetése utáni adózott összeg)
	eva-s (fő-, mellék- és kiegészítő tevékenység)	0-25 000 000	0-25 000 000	0-25 000 000	30, 50
	átalányadózó		0-15 000 0000;	a bevétel 60%	17, 32
	átalányadózó (csak mg-i tevékenységet folytat)		a támogatás nem bevétel, de a ter alapú igen,	a bevétel 20%	17, 32
	átalányadózó kiegészítő tevékenységű		elszámolása: önálló tevékenységből származó bevételként	a bevétel 75%	17, 32
átalányadózó kiegészítő tevékenységű (csak mezőgazdasági tevékenységet folytat)			a bevétel 25%	17, 32	
egyéni vállalkozó					

*Az östermelői tevékenység jövedelemét és a vállalkozói kivét összegét bruttóítani kell.

Forrás: Saját szerkesztés

2.2. Egyszerűsített vállalkozói adó

Adóalany lehet:

- az egyéni vállalkozó,
- az egyéni cég,
- a közkereseti társaság,
- a betéti társaság,
- a korlátolt felelősségű társaság,
- a szövetkezet és a lakásszövetkezet,
- az erdőbirtokossági társulat,
- a végrehajtói iroda,
- az ügyvédi iroda és a közjegyzői iroda,
- a szabadalmi ügyvivői iroda.

2.2.1. Az eva alapja

Az eva alapja az adóalany által az adóévben megszerzett összes bevétel, csökkentve a kapott kártérítések összegével.

2.2.2. A bevétel

Bevétel a **számviteli törvény hatálya alá nem tartozó** adóalany által vállalkozási (gazdasági) tevékenységével összefüggésben, vagy arra tekintettel bármely jogcímen és bármely formában mástól megszerzett vagyoni érték, beleértve az áthárított általános forgalmi adót is. Vagyoni érték különösen a pénz, az utalvány a dolog, az értékpapír, az igénybe vett szolgáltatás és a forgalomképes vagy egyébként értékkel bíró jog, valamint az adóalany javára elengedett kötelezettség vagy átvállalt tartozás. **Más adóalany** esetében a számvitelről szóló törvény rendelkezései szerint elszámolt (a beszámoló eredménykimutatásában kimutatandó) árbevétel, bevétel.

2.2.3. Az eva mértéke

Az eva a **pozitív adóalap 30 százaléka**. Ha az adóalany bevétele meghaladja az adóalanyiség választására jogosító értékhatárt, a bevételnek az értékhatárt meghaladó része után az eva mértéke 50 százalék.

2.2.4. Egyes más adókra, számviteli kötelezettségekre vonatkozó különös szabályok

2.2.4.1. Általános forgalmi adó

Az általános forgalmi adó alanya az eva törvény szerinti bejelentés alapján úgy minősül, mintha általános forgalmi adó-alanyisága a bejelentés napját tartalmazó adómegállapítási időszak utolsó napjával megszűnt volna.

2.2.4.2. Személyi jövedelemadó

Az egyéni vállalkozó adóalanyt az adóévben **nem terheli vállalkozói személyi jövedelemadó és vállalkozói osztalékalap utáni adó, vagy átalányadó**, valamint az adóalany az adóévre nem köteles a személyi jövedelemadóról bevallást benyújtani, ha arra a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint kizárólag egyéni vállalkozói jogállása miatt lenne kötelezett. E rendelkezések az adóalanyt nem mentesítik az őt egyébként kifizetőként, munkáltatóként terhelő adókötelezettségek teljesítése alól. Ha az egyéni vállalkozó adóalany az adóévben

- egyidejűleg mezőgazdasági őstermelői tevékenységet is folytat, a mindkét tevékenységgel összefüggő költségeket a bevételek arányában meg kell osztania,
- egyidejűleg mezőgazdasági kistermelői tevékenységet is folytat, akkor e tevékenysége tekintetében – feltéve, hogy arra jogosult – választhatja az átalányadózást.

2.2.4.3. Társasági adó

A társasági adó szempontjából költségként, ráfordításként elszámoltnak kell tekinteni:

- az adóalanyként lezárt adóévben teljesített valamennyi, egyébként a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény alapján költségnek minősülő kiadást (juttatást),
- az immateriális javaknak és a tárgyi eszközöknek az adóalanyként lezárt adóévre a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény szerint időarányosan jutó értékcsökkenési leírását (függetlenül megszerzésük időpontjától).

Az adóalanyként lezárt adóévet figyelembe kell venni a megelőző időszakból fennmaradt elhatárolt veszteség érvényesítésének időtartama tekintetében. Az adóalanyiságot megelőző időszakból fennmaradt összes elhatárolt veszteségből az adóalanyiság időszakának minden adóévében 20-20 százalékot elszámoltnak kell tekinteni.

2.2.4.4. Számviteli kötelezettségek

A számvitelről szóló törvény hatálya alá tartozó adóalany esetében az **árbevétel**, a bevétel **magában foglalja** a termékértékesítést, a szolgáltatásnyújtást terhelő **általános forgalmi adó összegét** is. A számvitelről szóló törvény hatálya alá tartozó adóalany az üzleti év beszámolójának eredménykimutatásában – a társasági adó helyett – a fizetendő eva összegét szerepelteti adófizetési kötelezettségként.

2.3. Társasági adó

Az állami feladatok ellátásához szükséges bevételek biztosítása, a vállalkozások kedvező működési feltételeinek elősegítése, továbbá az Európai Közösségekhez való társulásból eredő szempontok érvényesítése érdekében a jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló, vagy azt eredményező gazdasági tevékenység alapján társasági adó kötelezettségnek kell eleget tenni.

2.3.1. A társasági adó alanya

Belföldi illetőségű adózó lehet többek között:

- a gazdasági társaság (ideértve a nonprofit gazdasági társaságot is), az egyesülés és az európai részvénytársaság (ideértve az európai holding részvénytársaságot is) és az európai szövetkezet,

- a szövetkezet,
- az állami vállalat, a tröszt, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a leányvállalat,
- az alapítvány, a közalapítvány, a társadalmi szervezet, a köztestület, az egyház,
- a felsőoktatási intézmény (ideértve az általa létrehozott intézményt is), továbbá a diákkotthon,
- európai területi együttműködési csoportosulás,
- az egyéni cég.

Adóalany a külföldi személy, illetve az üzletvezetése helye alapján külföldi illetőségű, ha

- belföldi telephelyen végez vállalkozási tevékenységet,
- belföldi adóalany, külföldi vállalkozó kamatot, jogdíjat, szolgáltatási díjat fizet (juttat) számára,
- ingatlanal rendelkező társaságban meglévő részesedésének elidegenítése vagy kivonása révén szerez jövedelmet.

Az adózót jövedelme után társasági adókötelezettség terheli.

2.3.2. A társasági adóalap megállapítása

A társasági adó alapja belföldi illetőségű adózó és külföldi vállalkozó esetében a módosított adózás előtti eredmény. A belföldi illetőségű adózó és a külföldi vállalkozó az adózás előtti eredményt a beszámoló, ha az adóévre vonatkozó beszámoló készítésére az adóévról készítendő bevallás határidejéig nem kötelezett, könyvviteli zárlat alapján állapítja meg.

Ha az adózó módosított adózás előtti eredménye vagy adóalapja közül a nagyobb érték nem éri el a jövedelem-(nyereség-)minimumot, akkor választása szerint

- nyilatkozatot tesz, vagy
- a jövedelem-(nyereség-)minimumot tekinti adóalapnak.

A **jövedelem-(nyereség-)minimum** a törvényben meghatározott tételekkel növelt, ill. csökkentett összes **bevételek 2 százaléká**.

2.3.2.1. Az adóalap megállapításakor csökkentő jogcímek

Az adózás előtti eredmény több tucat jogcímen csökkenthető, ebből mi példaként az alábbi hármat emeltük ki:

- a korábbi adóévek **elhatárolt veszteségéből** az adózó döntése szerinti összeg,
- a várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett **céltartalék felhasználása** miatt az adóévben bevételként elszámolt összeg,
- az eredménytartaléknak az adóévben lekötött tartalékba átvett és az adóév utolsó napján **lekötött tartalékként** kimutatott összege, de legfeljebb az adóévi adózás előtti nyereség 50 százaléká és legfeljebb adóévenként 500 millió forint (fejlesztési tartalék).

2.3.2.2. Az adóalap megállapításakor növelő jogcímek

Az adózás előtti eredményt több, mint 20 jogcím növeli, ebből mi példaként az alábbiakat emeltük ki:

- kettős könyvvitelt vezető adózónál a várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett **céltartalék**, céltartalékot növelő összeg következtében az adóévben elszámolt ráfordítás,
- az adóévben terv szerinti **értékcsökkenési** leírásként és terven felüli értékcsökkenésként elszámolt összeg, feltéve minden esetben, hogy az eszköz értékcsökkenését az adózó a számvitelről szóló törvény szerint az adózás előtti eredmény terhére számolta el.

2.3.2.3. Veszteségelhatárolás

Amennyiben az adóalap bármely adóévben negatív, ezzel az összeggel az adózó a következő adóévekben döntése szerinti megosztásban csökkentheti az adózás előtti eredményét, feltéve, hogy a negatív adóalap a rendeltetésszerű joggyakorlás elvének betartásával keletkezett (**elhatárolt veszteség**).

Az elhatárolt veszteség legfeljebb olyan összegben vehető figyelembe az adózás előtti eredmény csökkentéseként, hogy az adóalap ne váljon negatívvá. Az elhatárolt veszteségek levonásánál a korábbi adó évekről áthozott veszteségeket kell először figyelembe venni.

A **mezőgazdasági ágazatba sorolt adózó** az elhatárolt veszteséget az adóévet **megelőző két adóévben** befizetett adójának önellenőrzéssel való módosításával is rendezheti oly módon, hogy a megelőző két adóév adózás előtti eredményét csökkenti az elhatárolt veszteség összegével. Ha ezzel nem él, vagy ha a veszteségének csak egy részét rendezi a megelőző két adóév terhére, a fennmaradó részre az általános rendelkezéseket kell alkalmazni.

2.3.3. A társasági adó mértéke

A társasági adó a pozitív adóalap **19 százalék**a. Ettől eltérően a társasági adó mértéke a pozitív adóalap 500 millió forintot meg nem haladó összegéig **10 százalék**, az e feletti összegre 19 százalék.

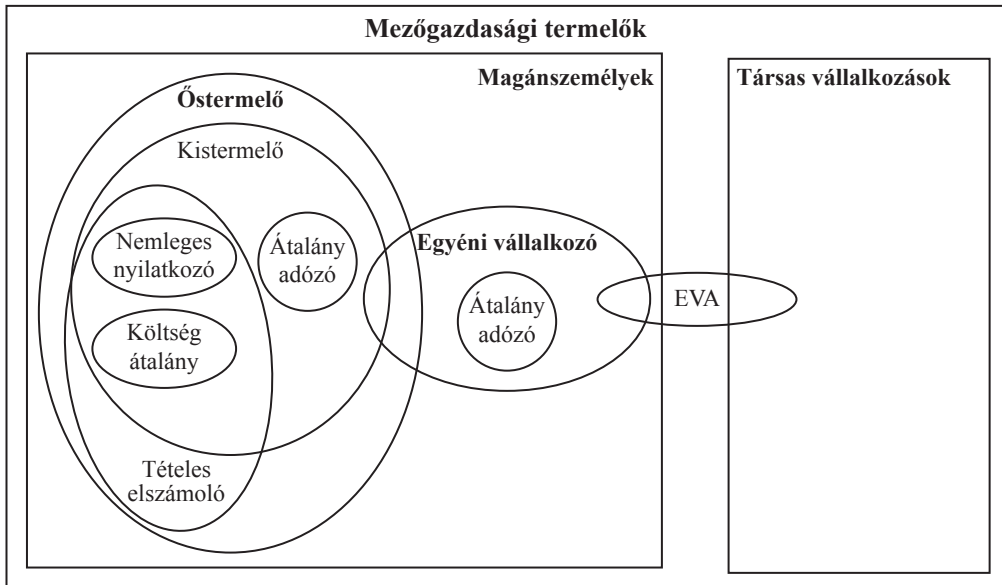
2.3.3.1. Egyes adókedvezmények

Itt kívánjuk megjegyezni, hogy az összes adókedvezményre nem térünk ki, csak a mezőgazdasági vállalkozások szempontjából fontosnak tartottakat emeljük ki.

- beruházási adókedvezmények,
- kutatás-fejlesztésre és szövetkezetekre vonatkozó adókedvezmények pl.:
 - a **szövetkezet** az adózás utáni eredményének a közgyűlés által meghatározott mértékében közösségi alapot képez melynek **6,5 százalékát** adókedvezményként veheti igénybe. Az adókedvezmény csekély összegű (de minimis) támogatásnak minősül;
- kis- és középvállalkozások adókedvezménye,
- fejlesztési adókedvezmény.

Az adókedvezmény igénybevételeinek szabályait a törvény 20 pontban részletezi, melyet tanulmányunk keretein belül nem kívánunk ismertetni.

Mezőgazdasági termelők adózási formánkénti csoportosítása

Forrás: Saját szerkesztés

2.4. Helyi adók

A települési önkormányzatok alapvető feladata a helyi közszolgáltatások biztosítása. E feladatnak a helyi sajátosságokhoz és igényekhez igazítható ellátása elengedhetetlenné teszi az önkormányzatok önálló gazdálkodása feltételeinek megteremtését. A gazdasági önállósulás egyik eszköze a helyi adók rendszere.

A települési (községi, városi, fővárosi és kerületi) önkormányzat képviselőtestülete (a továbbiakban: önkormányzat) rendelettel az illetékességi területén helyi adókat vezethet be.

2.4.1. A helyi adók alanya

- a magánszemély,
- a jogi személy, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság,
- a magánszemélyek jogi személyiséggel nem rendelkező személyi egyesülése,
- a külföldi magánszemély és szervezet is feltéve, hogy adómentességét nemzetközi szerződés vagy viszonyosság nem biztosítja,
- adómentes a társadalmi szervezet, az egyház, az alapítvány, a közszolgáltató szervezet, a köztestület, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, a költségvetési szerv és a költségvetési szervnek nem minősülő nevelési-oktatási intézmény abban az adóévben, amelyet megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme (nyeresége) után társasági adófizetési kötelezettsége, illetve

– költségvetési szerv esetében – eredménye után a központi költségvetésbe befizetési kötelezettsége nem keletkezett. A feltételek meglétéről az adóalany írásban köteles nyilatkozni az adóhatóságnak.

Az adókötelezettség az önkormányzat illetékességi területén a következőkre terjed ki:

- az ingatlantulajdonra, ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogra,
- nem állandó lakosként való tartózkodásra és
- meghatározott gazdasági tevékenység gyakorlására.

Az önkormányzat rendeletével:

- vagyoni típusú adók,
- kommunális jellegű adók, továbbá
- helyi iparüzési adó bevezetésére jogosult.

Az önkormányzat adó megállapítási joga arra terjed ki, hogy:

- a fentebb meghatározott adókat vagy ezek valamelyikét bevezesse, a már bevezetett adót hatályon kívül helyezze, illetőleg módosítsa, azonban az évközi módosítás naptári éven belül nem súlyosbíthatja az adóalanyok adóterheit;
- az adó bevezetésének időpontját és időtartamát (határozott vagy határozatlan időre) meghatározza;
- az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan – a helyi adókról szóló törvényben (továbbiakban: Hatv) meghatározott felső határokra, figyelemmel – megállapítsa;
- a Hatv-ben meghatározott mentességeket, kedvezményeket, így különösen a lakások esetében a lakásban lakóhellyel rendelkező eltartottak számától, a lakáson fennálló, hitelintézet által lakásvásárlásra, lakásépítésre nyújtott hitel biztosítékaul szolgáló jelzálogjog fennállásától, a lakásban lakóhellyel rendelkezők jövedelmétől függő mentességekkel, kedvezményekkel kibővítsé;
- a vállalkozó üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó, telke utáni telekadó, továbbá a vállalkozók kommunális adója és a helyi iparüzési adó megállapítása során – ha a Hatv eltérően nem rendelkezik – a kedvezményadás lehetősége nem alkalmazható.

2.4.2. Vagyoni típusú adók

2.4.2.1. Építményadó

Adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő építmények közül a lakás és a nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész (a továbbiakban együtt: építmény).

Az adó alanya az, aki a naptári év első napján az építmény tulajdonosa.

Mentes az adó alól: az ingatlan-nyilvántartási állapot szerint állattartásra vagy növénytermesztésre szolgáló épület vagy az állattartáshoz, növénytermesztéshez kapcsolódó tároló épület (pl. istálló, üvegház, terménytároló, magtár, műtrágyatároló), feltéve, hogy az épületet az adóalany rendeltetésszerűen állattartási, növénytermesztési tevékenységéhez kapcsolódóan használja.

Az adókötelezettség a használatbavételi, illetőleg a fennmaradási engedély jogerőre emelkedését követő év első napján keletkezik.

Az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően az építmény m²-ben számított hasznos alapterülete, vagy az építmény korrigált forgalmi értéke.

2.4.2.2. Telekadó

Adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő beépítetlen **belterületi** földrészlet (a továbbiakban: telek). Az **adó alanya** az, aki az év első napján a telek tulajdonosa.

Az adómentesség

- az építési tilalom alatt álló telek a tilalom ideje alatt,
- a helyi és helyközi menetrendszerinti tömegközlekedést lebonyolító adóalany, az e célra használt telkének meghatározott része,
- az épülethez, az épületnek nem minősülő építményhez, nyomvonal jellegű létesítményekhez tartozó védő (biztonsági) terület,
- **az erdő művelési ágban nyilvántartott telek.**

Az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően a telek m²-ben számított területe, vagy a telek korrigált forgalmi értéke.

2.4.3. Kommunális jellegű adók

2.4.3.1. Magánszemély kommunális adója

Kommunális adókötelezettség terheli az építmény-, illetve telektulajdonos magánszemélyt, továbbá azt a magánszemélyt is, aki az önkormányzat illetékességi területén nem magánszemély tulajdonában álló lakás bérleti jogával rendelkezik.

2.4.3.2. Vállalkozók kommunális adója

A vállalkozások kommunális adóját az Országgyűlés a 2010. júliusában kihirdetett, „az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról” szóló törvénnyel megszüntette.

2.4.3.3. Idegenforgalmi adó

Adókötelezettség terheli azt a magánszemélyt, aki nem állandó lakosként az önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt, illetve az önkormányzat illetékességi területén üdülésre, pihenésre alkalmas olyan épület tulajdonosa, amely nem minősül lakásnak. *Az adó alapja* a megkezdett vendégéjszakák száma, vagy a megkezdett vendégéjszakára eső szállásdíj összege.

2.4.4. Helyi iparűzési adó

Adóköteles az önkormányzat illetékességi területén állandó vagy ideiglenes jelleggel végzett vállalkozási tevékenység.

Az adó alanya a vállalkozó.

Adóköteles iparűzési tevékenység: a vállalkozó e minőségben végzett nyereség-, illetőleg jövedelemszerzésre irányuló tevékenysége.

2.4.4.1. Az adó alapja

Állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén az adó alapja a nettó árbevétel, csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével, a közvetített szolgáltatások értékével, az anyagköltséggel, továbbá az alapkutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés adóévben elszámolt közvetlen költségével. Mentés az adóalapnak az a része, amely a külföldön létesített telephelyen végzett tevékenységből származik.

Ha a vállalkozó több önkormányzat illetékességi területén végez állandó jellegű iparüzési tevékenységet, akkor az adó alapját – a tevékenység sajátosságaira leginkább jellemzően – a vállalkozónak kell megosztania.

Ideiglenes jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetében az adót a tevékenység végzésének naptári napjai alapján kell megállapítani. Minden megkezdett nap egy napnak számít.

2.4.4.2. Állandó jellegű iparüzési tevékenység esetén az adó alapjának egyszerűsített meghatározása

A fentiekől eltérően

1. a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint az adóévben **átalányadózás** alkalmazó magánszemély (egyéni vállalkozó, mezőgazdasági kistermelő) vállalkozó,
2. a fenti pont alá nem tartozó más vállalkozó, feltéve, hogy nettó árbevétele az adóévet megelőző adóévben nem haladta meg a **8 millió forintot**, illetve a tevékenységét adóévben kezdő vállalkozó esetén az adóévben – időarányosan – a 8 millió forintot várhatóan **nem haladja meg**, az adó alapját az alábbiak szerint is megállapíthatja:
 - az 1. pont szerinti vállalkozó esetében az adó alapja a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti átalányban megállapított jövedelem 20%-kal növelt összege, azzal, hogy az adó alapja nem lehet több, mint a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti – e tevékenységből származó – bevételének 80 százaléka;
 - a 2. pont szerinti vállalkozó esetében az adó alapja a nettó árbevételének 80 százaléka.

Ha az adóévben a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti átalányadózásra való jogosultság nem munkaviszony létesítése miatt szűnik meg, vagy a vállalkozó az adóévben 8 millió forintot meghaladó nettó árbevételt ért el, akkor az adó alapját – az adóév egészére – az általános módon kell megállapítani.

Az **egyszerűsített vállalkozói adó hatálya alá tartozó vállalkozó** az adó alapját – a fentebb részletezett előírásoktól eltérően – az egyszerűsített vállalkozói adó alapjának 50 százalékában is megállapíthatja.

2.4.4.3. Az önkormányzat által nyújtható adómentesség, adókedvezmény

Az önkormányzat rendeletében jogosult adómentességet, adókedvezményt megállapítani a vállalkozó számára. Az adómentesség, adókedvezmény csak azt a vállalkozót illetheti meg, akinek/ amelynek a (vállalkozási szintű) adóalapja nem haladja meg a 2,5 millió Ft-ot. Az önkormányzat az adómentességre, adókedvezményre való jogosultság szempontjából 2,5 millió Ft-nál alacsonyabb adóalapösszeget is meghatározhat.

Az adómentesség, adókedvezmény terjedelmének, mértékének valamennyi vállalkozó számára azonosnak kell lennie.

2.4.4.4. A foglalkoztatás növeléséhez kapcsolódó adóalap-mentesség

Az adóalap csökkenthető az adóévi működés hónapjai alapján számított adóévi átlagos statisztikai állományi létszámnak az előző adóévi működés hónapjai alapján az előző adóévre számított átlagos statisztikai állományi létszámhoz képest bekövetkezett – főben kifejezett – növekménye után 1 millió forint/fő összeggel.

Nem vehető igénybe az adóalap-mentesség azon létszámbővítéshez, amely állami támogatás igénybevételével jött létre. (Állami támogatásnak minősül a Munkaerőpiaci Alapból folyósított olyan támogatás, amelynek feltétele új munkahely létesítése.)

Az adóévben jogelőd nélkül alakult vállalkozó – magánszemély vállalkozónál vállalkozónak az adóévet megelőző két adóév egyikében sem minősülő vállalkozó – esetén az előző adóévi statisztikai állományi létszámnak nulla főt kell tekinteni.

Az adóalap-mentesség az adóévet követően az adóévről szóló bevallásban vehető igénybe.

2.4.5. Az adó mértéke

- Állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén az adó évi mértékének felső határa az adóalap 2%-a.
- Az ideiglenes jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén az adó mértéke:
 - a piaci és vásároló kiskereskedelmet folytató vállalkozás esetében naptári naponként legfeljebb 1000 forint,
 - egyéb esetekben naptári naponként legfeljebb 5000 forint.

A székhely, illetőleg a telephely szerinti önkormányzathoz az adóévre fizetendő adóból, legfeljebb azonban annak összegéig terjedően levonható az ideiglenes jellegű tevékenység után az adóévben megfizetett adó.

2.5. Általános forgalmi adó

2.5.1. Az áfa célja, alapelvei

Az áfa törvény hatálya a termékértékesítésre, szolgáltatásnyújtásra, termékimportra, és az Európai Közösségen (továbbiakban: Közösség) belüli termékbeszerzésre terjed ki.

Az Áfa olyan többfázisú, nettó típusú adó, melyet a termelés és a forgalmazás minden szakaszában a hozzáadott érték után meg kell fizetni.

Áfa jellemzői

- általános: minden termelésre, eladásra, exportra, importra kiterjed,
- forgalmi: az értékesítésnél kell az adót fizetni,
- többfázisú: a termelés és a forgalmazás minden szakaszában kell fizetni,
- nettó típusú: nem tartalmaz halmozódást,
- közvetett: az adófizetésre kötelezett és az adóterhet viselő személy nem ugyanaz,
- **hozzáadott értékadó: az eladási és beszerzési ár különbsége után kell megfizetni,**
- fogyasztói adó: a végső felhasználót terheli,
- verseny semleges: független a piaci viszonyoktól,
- eredmény semleges: független a vállalkozás eredményességétől,
- szervezet semleges: független a vállalkozási formától,
- számlaadási kötelezettségre épül.

Alapvető elvek

- általános,
- semleges,
- áruk szabad mozgása (határátlépéshez ne kapcsolódjon adótevékenység),
- hazai ügyletekkel azonos elbírálás,
- hátrányos megkülönböztetés tilalma,
- adókulcsok - versenysemlegesség.

2.5.2. Az áfa fizetésre vonatkozó általános szabályok

Adót kell fizetni:

- adóalany által belföldön és ellenérték fejében teljesített termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása,
- terméknek az Európai Közösségen (a továbbiakban: Közösség) belüli egyes, belföldön és ellenérték fejében teljesített beszerzése és
- termék importja után.

Áfa alanya

- Termékértékesítésnél, szolgáltatásnyújtásnál:
 - vállalkozás,
 - intézmény,
 - alapítvány,
 - más szervezet.
- Termékimportnál:
 - importáló vagy közvetett vámjogi képviselő, ha van.

Adófizetési kötelezettség keletkezése

Az adófizetési kötelezettség a teljesítés bekövetkezésekor keletkezik. Az joghatás beáll abban az esetben is, ha teljesítés hiánya ellenére számlakibocsátás történik. A fizetési kötelezettség a számlán a termék értékesítőjeként, szolgáltatás nyújtójaként szereplő személyre, szervezetre vonatkozik.

Az adó alapja

Termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása esetében az adó alapja a pénzben kifejezett ellenérték, amelyet a jogosult kap vagy kapnia kell akár a termék beszerzőjétől, szolgáltatás igénybevevőjétől, akár harmadik féltől, ideértve a támogatások bármely olyan formáját is, amely a termék értékesítésének, szolgáltatás nyújtásának árát (díját) közvetlenül befolyásolja. Az adó alapja általánosságban:

- termékértékesítésnél, szolgáltatásnyújtásnál:
 - ellenérték,
 - forgalmi érték (ha az ellenérték irreálisan alacsony, vagy magas),
 - előállítási költség.
- termékimportnál:
 - vámérték + vám + vámkezelési költség + adók, illetékek (kivéve áfa) + az első belföldi rendeltetési helyig felmerült járulékos költségek – árengedmény – visszatérítés.

Az adó mértéke

A Héa irányelv¹ értelmében csak 3 adókulcs lehetséges: 1 általános, amely 15%-nál nem lehet alacsonyabb, 2 kedvezményes, amely 5%-nál nem lehet alacsonyabb. Magyarországon az áfa mértéke:

- általában 25%,
- 18% kenyér, pékáru, tej-tejtermék, cukrászati termékek, kereskedelmi szállásköltség, távhő,
- 5% gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, könyv, folyóirat.

Általános forgalmi adó mentesség (alanyi adómentesség)

- alkalmazása nem kötelező,
- belföldi személy választhatja nyilatkozat alapján,
- a választásra jogosító összeghatár 5 000 000 Ft,
- adót nem számíthat fel, de nem is igényelhet vissza,
- nem terheli adó-megállapítási, adóbevallási, adó-nyilvántartási és elszámolási kötelezettség,
- ha a bevétel meghaladja a 5 000 000 Ft-ot, akkor a vállalkozás adóalannyá válik azzal a számlával, amivel átlépte az összeghatárt → 2 évig nem választhatja az alanyi adómentességet.

2.5.2.1. Alanyi adómentesség

Az alanyi adómentesség időszakában az adóalany alanyi adómentes minőségében

- adófizetésre nem kötelezett,
- előzetesen felszámított adó levonására nem jogosult,
- kizárólag olyan számla kibocsátásáról gondoskodhat, amelyben áthárított adó nem szerepel.

Alanyi adómentesség abban az esetben választható, ha az adóalany összes termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása fejében megtérített vagy megtérítendő ellenértéknek éves szinten göngyöltett összege

- sem a tárgy naptári évet megelőző naptári évben,
- sem a tárgy naptári évben
nem haladja meg az 5 000 000 forintnak megfelelő pénzösszeg.

Az alanyi adómentesség választására jogosító felső értékhatárba **nem számítandó be** többek között a vállalkozó **mezőgazdasági tevékenysége körébe tartozó termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása** fejében megtérített vagy megtérítendő ellenérték (lásd **mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalanyra vonatkozó különös szabályok** című fejezetet).

2.5.2.2. Adólevonási jog keletkezése és terjedelme

Az adólevonási jog akkor keletkezik, amikor az előzetesen felszámított adónak megfelelő fizetendő adót meg kell állapítani. Bizonyos esetekben az adólevonási jog az adó áthárítására jogalapot teremtő ügylet teljesítésekor keletkezik.

¹ Hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/EK irányelv.

A fizetendő adóból csak olyan mértékben vonható le az az adó, amelyet

- termék beszerzéséhez, szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódóan egy másik adóalany rá áthárított;
- termék beszerzéséhez – ideértve a termék Közösségen belüli beszerzését is –, szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódóan fizetendő adóként megállapított;
- termék importjához kapcsolódóan
 - maga vagy közvetett vámjogi képviselője megfizetett, illetőleg
 - maga vagy közvetett vámjogi képviselője fizetendő adóként megállapított;
- előleg részeként megfizetett

amilyen mértékben az adóalany a terméket, szolgáltatást adóköteles termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása érdekében ***használja***.

Abban az esetben, ha az adóalany egyaránt teljesít adólevonásra jogosító és arra nem jogosító termékértékesítést, szolgáltatásnyújtást, az előzetesen felszámított adó kizárólag az adólevonásra jogosító termékértékesítésének, szolgáltatásnyújtásának betudható részében vonható le.

2.5.2.3. Számlakibocsátási kötelezettség

Az adóalany köteles a termékértékesítéséről, szolgáltatásnyújtásáról számlát kibocsátani.

Az adóalany köteles számla kibocsátásáról gondoskodni abban az esetben is, ha

- részére előleget fizetnek,
- ha az előleg összege eléri vagy meghaladja a 900 000 forintnak megfelelő pénzüsszeget, illetőleg
- ha az előleget fizető személy, szervezet kéri a számla kibocsátását.

2.5.3. Mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalanyra vonatkozó különös szabályok

Az áfatörvény rendelkezései szerint az olyan áfa adóalanyra, aki mezőgazdasági tevékenységet folytat, különös szabályok vonatkoznak. E különös szabályok alapján mezőgazdasági tevékenysége tekintetében az adóalany kompenzációs rendszer szerint adózik, ha megfelel a következő feltételeknek, feltéve, hogy különleges jogállását nem változtatta meg (így például nem választott a mezőgazdasági tevékenységére a kompenzációs rendszer helyett általános szabályok szerinti adózást).

Az áfatörvény alkalmazásában csak az minősül mezőgazdasági tevékenységnek, ami az áfatörvény vonatkozó mellékletében meghatározott termékek termelésére és feldolgozására irányul, feltéve, hogy azt az adóalany saját vállalkozásában végzi, vagy az áfatörvény mellékletében meghatározott szolgáltatás nyújtására irányul, feltéve, hogy annak teljesítéséhez az adóalany saját vállalkozásának tárgyi eszközeit használja (egyéb módon hasznosítja). A tevékenység mezőgazdasági tevékenységként minősülésének feltétele továbbá, hogy az adóalany az előzőeknek megfelelő termékek értékesítése, szolgáltatások nyújtása után kompenzációs felár megtérítésére tarthasson igényt, amelynek személyi feltétele, hogy a termék beszerzője, a szolgáltatás igénybevevője olyan belföldön nyilvántartásba vett áfa adóalany legyen, aki/amely nem minősül mezőgazdasági tevékenységet folytatónak (vagy olyan külföldi adóalany legyen, aki a saját államának joga szerint nem alkalmaz mezőgazdasági termelőre vonatkozó különös adózási módot, illetve az Európai Közösség másik tagállamában nyilvántartásba vett nem adóalany jogi személy legyen).

Az adóalany akkor számít fel mezőgazdasági termékértékesítésére, szolgáltatásnyújtására kompenzációs felárat, ha a következő feltételeknek együttesen megfelel:

- Gazdasági céllal belföldön telepedett le, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van belföldön.
- Egészben, vagy meghatározó részben mezőgazdasági tevékenységet folytat. Ha az adóalany a mezőgazdasági tevékenységen kívüli éves bevétele az 5 millió forintot nem haladja meg, e feltételnek megfelel. Ha az ilyen bevétele meghaladja az 5 millió forintot, kompenzációs felár felszámítására csak akkor jogosult, ha a mezőgazdasági tevékenységből származó bevétele az összes bevételéhez viszonyítva 50 százalék fölött van. A tevékenységet kezdő adózónak e feltétel vizsgálatakor az ésszerűen várható bevételekkel kell számolnia, a már tevékenységet végző adózónak e feltétel vizsgálatakor a tárgyév megelőző év tényadatait és a tárgyév ésszerűen várható bevételeit kell figyelembe vennie.
- Az adóalany mikrovállalkozásnak minősül, vagyis éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg, foglalkoztatottjainak száma éves átlagban 10 főnél kevesebb. Ahhoz, hogy a mikrovállalkozásnak minősülés megszűnjön, az adózónak két egymást követő évben kell meghaladnia a 2 millió eurós értékhatárt, vagy elérnie a 10 fős átlagos foglalkoztatotti létszámot. A mikrovállalkozásnak minősülést főszabály szerint július elsején kell megállapítani (az előző két év adatai alapján), amennyiben az adózó ekkor (július 1-jén) nem minősül mikrovállalkozásnak, a következő évben már nem adózhat az áfatörvény mezőgazdasági tevékenységre vonatkozó különös szabályai szerint.
- Az adóalany önálló vállalkozás, vagyis – főszabály szerint a tárgyév megelőző év július 1-jei állapot szerint – más vállalkozásban meglévő tulajdoni részesedése alatta marad a 25 százaléknak. A kompenzációs rendszer szerint adózó adóalany is adószámmal kell rendelkeznie, mezőgazdasági tevékenysége körében áfa fizetésre nem kötelezett, ugyanakkor előzetesen felszámított adó levonására sem jogosult. Mentésül az áfa bevallási kötelezettség alól azokban a bevallási időszakokban, amelyekben kizárólag mezőgazdasági tevékenységet folytatóként, ilyen minőségében jár el.

2.5.3.1. Mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany jogállása

A mezőgazdasági tevékenységet egészben vagy meghatározó részben folytató adóalany az, aki (amely)

- a Kkv törvény rendelkezései szerint egyúttal mikro- és önálló vállalkozás is, vagy annak minősülne, ha a Kkv. hatálya alá tartozna, és
- gazdasági céllal belföldön telepedett le, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van belföldön.

Abban az esetben, ha az adóalany a tárgyév **július 1. napján** már nem minősül a mikro- és önálló vállalkozásnak, jogállása – az egyéb feltételek teljesülésétől függetlenül – legkésőbb a tárgyév december 31. napjával megszűnik. A megszűnés évét követő második naptári év végéig az adóalanyt nem illeti meg az e fejezetben szabályozott jogállás.

E fejezet alkalmazásában mezőgazdasági tevékenység:

- a 1. melléklet I. részében felsorolt termékek termelése és feldolgozása, feltéve, hogy azt az adóalany saját vállalkozásában végzi;
- a 1. melléklet II. részében felsorolt szolgáltatások nyújtása, feltéve, hogy azok teljesítéséhez az adóalany saját vállalkozásának tárgyi eszközeit, egyéb termelési eszközeit és tényezőit használja, egyéb módon hasznosítja, amelyek rendeltetésük szerint szokásosan az a) pontban említettek megvalósítását szolgálják; valamint
- az fenti 2 pont pont alá tartozó termékek értékesítése, szolgáltatások nyújtása után a gazdálkodó kompenzációs felár megtéríttetésére tarthat igényt.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany e tevékenysége körében:

- adófizetésre nem kötelezett,
- előzetesen felszámított adó levonására nem jogosult.

A mezőgazdasági tevékenység folytatásának időszakában keletkezett és az e tevékenységéhez kapcsolódó előzetesen felszámított adóra az adóalany jogállása megváltozását követően sem alapíthat adólevonási jogot.

2.5.3.2. Kompenzációs felár megtéríttetése iránti igény

A kompenzációs felár megtéríttetése iránti igény érvényesíthetőségének személyi feltétele, hogy a termék beszerzője, szolgáltatás igénybevevője

- belföldön nyilvántartásba vett adóalany legyen, aki (amely) egyúttal nem mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany; vagy
- a Közösség valamely más tagállamában vagy harmadik államban nyilvántartásba vett adóalany legyen, aki (amely) egyúttal nem minősül ezen állam joga szerint olyan adóalanynak, akinek (amelynek) jogállása tartalmában megfelel a Héa-irányelv XII. címének 2. fejezetében foglaltaknak.

Kompenzációs felár megtéríttetése iránti igény érvényesíthető abban az esetben is, ha a termék értékesítése a Közösség valamely más tagállamában nyilvántartásba vett nem adóalany jogi személynek történik, feltéve, hogy e beszerzése után adót kell fizetnie.

2.5.3.3. Kompenzációs felár megállapítása és áthárítása

A kompenzációs felár mértéke a kompenzációs felár alapjának:

- **12 százalék**a a 1. melléklet I. részének A. pontjában felsorolt **növényi** eredetű termékek esetében,
- **7 százalék**a a 1. melléklet I. részének B. pontjában felsorolt állati eredetű termékek, valamint a 1. melléklet II. részében felsorolt szolgáltatások esetében.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany a kompenzációs felárat terméke értékesítésének, szolgáltatása nyújtásának teljesítésével hárítja át. Ha termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása

- belföldi adóalany részére (aki nem lehet mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany) történik, személyesen rendelkeznie kell a termék beszerzője, szolgáltatás igénybevevője által a nevére szólóan, magyar nyelven kibocsátott, az ügylet teljesítését tanúsító **felvásárlási okirat** példányával, egyúttal **mentesül a számlakibocsátási kötelezettség alól**;

- nem belföldi adóalany részére történik, számlakibocsátási kötelezettségének úgy tesz eleget, hogy
 - az adó alapja helyett, a kompenzációs felár alapját,
 - az alkalmazott adó mértéke helyett, az alkalmazott kompenzációs felár mértékét,
 - az áthárított adó helyett az áthárított kompenzációs felárat tünteti fel.

A felvásárlási okirat kötelező adattartalma a következő:

- a felvásárlási okirat kibocsátásának kelte;
- a felvásárlási okirat sorszáma, amely a felvásárlási okiratot kétséget kizáróan azonosítja;
- a termék értékesítőjének, szolgáltatás nyújtójának, valamint a termék beszerzőjének, szolgáltatás igénybevevőjének neve, címe és adószáma;
- az értékesített termék megnevezése, és az annak jelölésére legalább az e törvényben alkalmazott vtsz., továbbá mennyisége, illetőleg a nyújtott szolgáltatás megnevezése, továbbá mennyisége, feltéve, hogy az természetes mértékegységben kifejezhető;
- a teljesítés időpontja, ha az eltér a felvásárlási okirat kibocsátásának keltétől;
- a kompenzációs felár alapja, továbbá az értékesített termék kompenzációs felár nélküli egységára, illetőleg a nyújtott szolgáltatás kompenzációs felár nélküli egységára, ha az természetes mértékegységben kifejezhető, valamint az alkalmazott árengedmény, feltéve, hogy azt az egységár nem tartalmazza;
- az alkalmazott kompenzációs felár mértéke;
- az áthárított kompenzációs felár;
- a termék értékesítőjének, szolgáltatás nyújtójának, valamint a termék beszerzőjének, szolgáltatás igénybevevőjének aláírása.

A kibocsátási kötelezettségről kizárólag a termék beszerzője, szolgáltatás igénybevevője saját maga gondoskodhat.

2.5.3.4. Kompenzációs felár előzetesen felszámított adóként történő figyelembevétele

Konzultálva könyvelő irodákkal a mezőgazdasági áfa és kompenzációs felárral kapcsolatos észrevételeiket az alábbiak szerint kiegészítésként közzé tesszük:

A jelenleg hatályos Áfa törvény 197§-a:

- (1) A mezőgazdasági tevékenységet egészben vagy meghatározó részben folytató adóalany jogállására, aki (amely)
 - a) a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló törvény (a továbbiakban: Kkv.) rendelkezései szerint egyúttal mikro- és önálló vállalkozás is, vagy annak minősülne, ha a Kkv. hatálya alá tartozna, és
 - b) gazdasági céllal belföldön telepedett le, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van belföldön, ilyen minőségben e fejezet rendelkezései alkalmazandók (a továbbiakban: mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany), feltéve, hogy nem élt jogállása megváltoztatásának jogával.”

Bejelentő és változás bejelentő nyomtatványok F01 lap:

„Az áfa fizetési kötelezettség megállapításának módja:

5.1. Az áfa fizetési kötelezettséget az általános szabályok alapján állapítjuk meg

5.12. Az áfa fizetési kötelezettséget mezőgazdasági kompenzációs rendszer helyett az általános fizetési szabályok szerint állapítjuk meg”

A könyvelők és gazdálkodók értelmezése szerint a nyomtatvány F01 lap 5.1. pontjában szereplő áfa fizetés általános szabályai az áfa levonhatóságát jelenti. Ezt az értelmezést támasztja alá az is, hogy korábban (2002) a nyomtatvány ezen pontjához jogszabályi hivatkozás társult (az áfa levonhatóságának jogszabályi helye), mely egyértelművé tette, hogy az általános szabály megnevezés mit takar. Ugyan a jogszabályhelyre történő hivatkozás kikerült a nyomtatványból, de soha nem született egy olyan tartalmú kitöltési útmutató, mely tájékoztatta volna az adózót, hogy a továbbiakban ezen mást kell értenie. Amennyiben ezen értelmezés szerint vizsgáljuk a nyomtatvány F01 lap 5.12. pontját, az teljesen egyértelmű. hiszen valós a választási lehetőséget jelent az adózó számára.

Az APEH a legutóbbi időben alkalmazott gyakorlata szerint azonban úgy értelmezi a nyomtatvány F01 lap 5.1. pontját, hogy az abban szereplő „általános szabályok” megjelölés a mezőgazdasági tevékenységet folytató mikro- és kisvállalkozásokra vonatkozóan az áfa tv. 197§ szerinti kompenzációs felár. Ezen logikát követve az 5.12. pont értelmetlenné válik. Ugyanis amennyiben az adózó a nyomtatványon bejelöli a 12. pontot is, azaz a kompenzációs rendszer helyett az általános áfa-fizetési szabályokat választja, a kompenzációs felár helyett a kompenzációs felárat választja – hiszen rá vonatkozóan az általános szabályok a kompenzációs felár alkalmazását jelenik.

Az áfa levonási joggal élő mezőgazdasági cégek túlnyomó többsége csak az 1 pontot jelölte a bejelentő lapon, annak érdekében, hogy az áfa levonással élhessenek. Ez az APEH gyakorlatával hosszú ideig szinkronban volt. Valószínű az APEH is észlelte, hogy a bejelentő lap nem egyértelmű, mivel bejelentő lapját 2009. évtől 2 tájékoztató sor beiktatásával kiegészítette, de ez a mezőgazdaságra vonatkozó problémát nem orvosolta.

Az APEH részéről tapasztaltunk jogalkalmazási változás szerint az a mezőgazdasági társas vagy egyéni vállalkozás, aki nem jelölte a bejelentő lapon a 12. pontot, nem jogosult áfa visszaigénylésére. Amennyiben ez az értelmezés általánossá válik, a mezőgazdasági vállalkozások jelentős része jogszabály ellenesen igényelt vissza áfát, és beruházási támogatás igénylés során is rosszul jelentette áfa körü választását az MVH felé. Az APEH eddigi revíziókkal lezárt gyakorlata is ellentétes a jelenlegi saját jogértelmezésével.

A fentiekben leírtak, a 2002. évtől a 2008. évi törvényváltozásig nem csak a mikro- és kisvállalkozásokat hanem a mezőgazdasági vállalkozók teljes körét érinti.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany által – a kompenzációs felár megtérítése iránti igény érvényesítése érdekében – áthárított kompenzációs felár, mint előzetes felszámított adó vehető figyelembe. A megállapított előzetesen felszámított adóra a termék beszerzője, szolgáltatás igénybevevője adólevonási jogot alapíthat. A jog gyakorlására egyebekben az előzetesen felszámított adó levonására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

- az **adólevonási jog** a kompenzációs felárral növelt **ellenérték maradéktalan megtérítésekor** keletkezik,

- az adólevonási jog gyakorlásának tárgyi feltétele az, hogy az adóalany személyes rendelkezésre álljon az általa kibocsátott felvásárlási okirat másodlati példányra.

2.5.4. Az általános szabályok szerint adózó áfa alanyoknak a közösségen belüli kereskedéseik után teljesítendő áfa kötelezettségei

Azok az adóalanyok tartoznak e körbe, akik

- nem kizárólag adólevonásra nem jogosító adómentes tevékenységet végzőként jelentkeztek be,
- nem választottak alanyi adómentességet,
- nem kizárólag különleges jogállású mezőgazdasági termelők (nem részesülnek kompenzációs felárban)

és Közösségen belülre termékértékesítést, vagy/és szolgáltatásnyújtást teljesítenek, vagy/és onnan termékbeszerzést hajtanak végre, vagy/és szolgáltatást vesznek igénybe.

2.5.4.1. A közösségi adószám

A közösségi adószám igénylése nem az adóalany választásától, akaratától függ. Amennyiben az adóalany az Európai Közösség más tagállamában illetőséggel bíró adóalannal kereskedelmi kapcsolatot kíván létesíteni, kötelező közösségi adószámot kérnie. A közösségi adószám kiváltását szükségessé tevő *kereskedelmi kapcsolatnak minősül* a termékbeszerzés és értékesítés – ideértve az adómentes termékimportot megalapozó Közösségen belüli adómentes termékértékesítést is –, valamint bármely szolgáltatás nyújtása vagy igénybevétele.

2.5.4.2. Közösségen belüli termékbeszerzés

Közösségen belülről történő termékbeszerzés címen azok az ellenérték fejében megvalósuló termékbeszerzések adókötelesek belföldön, amelyeknél *a terméket más tagállambeli adóalanytól szerzi be a belföldi közösségi adószámmal rendelkező adóalany*, és a terméket akár ő vagy az eladó, vagy bármelyikük megbízásából egy harmadik személy juttatja, fuvarozza belföldre egy másik tagállamból. (Ha az értékesítő a saját tagállamában alanyi mentességet választott, a vevőnek nem keletkezik adókötelezettsége Közösségen belüli beszerzés címén.)

Közösségen belüli beszerzésként kell elszámolni – többek között – a részletre vásárolt, illetve zártvégű lízingsel történő beszerzéseket is. A Közösségen belüli beszerzés teljesítési helye abban a tagországban van (azaz annak a tagállamnak áfáját kell fizetni), ahol a fuvarozás befejezésekor található a termék.

A Közösségen belüli beszerzés adózási mechanizmusának lényege, hogy a beszerzőnek a *beszerzett termékre vonatkozó belföldi áfakulcs (5%, 18%, 25%) alapján* kell az áfabevallásban a fizetendő adót elszámolni. Mivel Közösségen belüli beszerzésnél nem történik vámkezelés, a helyes adómérték meghatározásához esetlegesen szükséges vámtarifába történő sorolást is az adózónak magának kell elvégezni.

Az *adófizetési kötelezettség* a Közösségen belülről történő termékbeszerzés esetén a beszerzést igazoló számla, egyszerűsített számla vagy egyéb, a gazdasági eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat kibocsátásának napján, de legkésőbb a teljesítés napját magába foglaló hónapot *követő hónap 15. napján* keletkezik.

A termékbeszerzés teljesítésének megállapítása során is a belföldön történt ügyletek teljesítésére vonatkozó szabályok alkalmazandók. Az adó alapja is a belföldön teljesített ügyletekhez hasonlóan állapítandó meg.

Közösségen belülről történő termékbeszerzéshez fizetett **előleghez** az áfatörvény szabályai alapján nem kapcsolódik az előleg átadásának időpontjában adófizetés, így amennyiben a Közösségen belüli termékbeszerzésre vonatkozóan előleget fizetnek, az előleg átadásához/átutalásához kapcsolódóan nem kell az adót megállapítani és megfizetni, hanem **a teljes** – előleget is tartalmazó - **ellenértékére** vonatkozóan az adott beszerzésről **kiállított bizonylat kibocsátásának időpontjában**, de legkésőbb a teljesítés napját magában foglaló hónapot követő hó 15-én keletkezik az adófizetési kötelezettség.

2.5.4.3. Adómentes Közösségen belüli beszerzés

Vannak bizonyos ügyletek, amelyek Közösségen belüli beszerzés címén elszámolandók ugyan, de adómentesek. **Mentes az adó alól** az a Közösségi beszerzés

- amelynek tárgya olyan termék, aminek az értékesítése egyébként (belföldön teljesített termékértékesítésként) mentes az adó alól,
- ha a beszerzett termék Közösségen belüli beszerzéséhez kapcsolódó áfa visszatéríttetésére a beszerző az áfatörvény XVIII. fejezet rendelkezései szerint jogosult lenne,
- amely adómentes lenne az áfatörvény szerint, ha azt importból (tehát harmadik országból) szereztek volna be.

2.6. Társadalombiztosítás

2.6.1. A társadalombiztosítás célja, alapelvei

A társadalombiztosítás a Magyar Köztársaság állampolgárait, illetve a területén tartózkodó más természetes személyeket felölelő társadalmi kockázatközösség, amelyben törvényben megállapított szabályok szerint a részvétel kötelező. **A kötelező társadalombiztosítási rendszerben a biztosítási elv, a társadalmi szolidaritás és a tulajdonhoz fűződő jogok alkotmányos keretek közötti korlátozása együttesen érvényesül.**

A biztosítottak egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevételére való jogosultságát a társadalombiztosításban való részvételi kötelezettségük, illetve társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségük teljesítése alapozza meg. A pénzbeli társadalombiztosítási ellátások a biztosított járulékfizetésének alapjául szolgáló jövedelmével arányosak. **A biztosítottak a társadalombiztosítás valamennyi ellátására jogosultságot szerezhetnek.**

2.6.1.1. Járulékok mértéke

1. Biztosított által fizetett

• nyugdíjjárulék	9,5% (10%)
• vagy (magánnyugdíjpénztár tagja esetében)	
• magán-nyugdíjpénztári tagdíj	8%
• nyugdíjjárulék	1,5%
• egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék	7,5%
• természetbeni egészségbiztosítási járulék	4%
• pénzbeli egészségbiztosítási járulék	2%
• munkaerő-piaci járulék	1,5%

2. Foglalkoztató által fizetett

• társadalombiztosítási járulék	27%
• nyugdíjbiztosítási járulék	24%
• egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék	3%
• természetbeni egészségbiztosítási járulék	1,5%
• pénzbeli egészségbiztosítási járulék	0,5%
• munkaerő-piaci járulék	1%
• az egészségügyi szolgáltatási járulék (kiegészítő tevékenység esetén)	4950 Ft
• a táppénz-hozzájárulás	33%
• a keredvezmény-biztosítási járulék (speciális esetekben)	13%

A foglalkoztatót az álláskereső támogatás után a 27% társadalombiztosítási járulék megfizetésének kötelezettsége, az ápolási díj összege után 24% nyugdíjbiztosítási járulék megfizetésének kötelezettsége terheli.

Szünetel a biztosítás:

- A fizetés nélküli szabadság, a munkavégzési (szolgáltatelljesítési) kötelezettség alóli mentesítés, valamint az igazolatlan távollét időtartama alatt, kivéve
 - ha a fizetés nélküli szabadságot háromévesnél fiatalabb gyermek gondozása vagy nyolc évesnél fiatalabb gyermek után járó gyermeknevelési támogatásra való jogosultság vagy tizennégy évesnél fiatalabb gyermek után járó gyermekgondozási segélyre való jogosultság, illetőleg tizenkét évesnél fiatalabb beteg gyermek otthoni ápolása címén vették igénybe,
 - ha a munkavégzés alóli mentesítés idejére a munkaviszonyra vonatkozó szabály szerint átlagkereset jár, illetőleg munkabér (illetmény), átlagkereset (távolléti díj), táppénzfizetés történt.
- az előzetes letartóztatás, szabadságvesztés tartama alatt is, kivéve, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól jogerősen felmentették, vagy a büntetőeljárást megszüntették, továbbá, ha az elítéltet utóbb a bíróság jogerősen felmentette;
- az ügyvéd, a közjegyző, a szabadalmi ügyvivő biztosítása arra az időtartamra, amelyre kamarai tagságát szünetelteti.
- az egyéni vállalkozói tevékenység szünetelésének ideje alatt.

2.6.2. Járulékfizetésre vonatkozó általános szabályok

A **foglalkoztató** az általa foglalkoztatott részére a kifizetett (juttatott) jövedelem után havonta társadalombiztosítási járulékot fizet.

A **munkaviszonyban** foglalkoztatottak után a társadalombiztosítási járulékot havonta legalább a **minimálbér kétszerese** után kell megfizetni. Ha a járulékalapot képező jövedelem nem éri el a minimálbér kétszeresét, a foglalkoztató a tényleges járulékalapot képező jövedelem feltüntetésével bejelentést tehet arról, hogy a társadalombiztosítási járulékot ezen jövedelem alapulvételével fizeti meg.

A **foglalkoztatott** nyugdíjjárulékot (tagdíjat) és egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékot fizet, ezek alapja azonos a társadalombiztosítási járulék alapjával.

A foglalkoztatott a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) a járulékalapul szolgáló jövedelme, legfeljebb azonban a járulékfizetési felső határig fizeti meg.

A foglalkoztatott nem fizet

- társadalombiztosítási járulékot a járulékalapot képező természetbeni juttatás adóalapként megállapított értékének személyi jövedelemadóval növelt összege, valamint a felszolgálati díj és a borraivaló után,
- egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékot a jubileumi jutalom, a végkielégítés, az újrakezdési támogatás, a szabadságmegváltás jogcímen kifizetett juttatás, a határozott időtartamú jogviszony megszüntetése esetén kifizetett összeg után,
- pénzbeli egészségbiztosítási járulékot a külön jogszabály szerinti prémiumévek program, illetőleg a különleges foglalkoztatási állomány keretében járó juttatás után.

2.6.3. Járulékfizetésre vonatkozó különös szabályok

A sajátjogú **nyugdíjas foglalkoztatott** a járulékalapot képező jövedelme után **természetbeni egészségbiztosítási járulékot és nyugdíjjárulékot fizet**. Ha a **nyugdíj folyósítása szünetel**, a saját jogú nyugdíjas foglalkoztatott **pénzbeli** egészségbiztosítási járulékot **is** köteles fizetni.

Munkaerő-piaci járulékot csak a munkavállalók és a kizárólag vállalkozói tevékenységet folytatók fizetnek.

A gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, ápolási díjban, munka-rehabilitációs díjban, rehabilitációs járadékban részesülő személy a díj, segély, támogatás, járadék összege után **nyugdíjjárulékot** (tagdíjat) **fizet**.

A külön jogszabály szerinti **felszolgálati díj** után a foglalkoztató **15%-os nyugdíjbiztosítási járulékot fizet, amely magában foglalja a nyugdíjjárulékot is**. A vendéglátó üzlet felszolgálója a fogyasztótól közvetlenül kapott borraivaló után 15% nyugdíjbiztosítási járulékot **fizethet**, amely magában foglalja a nyugdíjjárulékot is. **A felszolgálati díj, valamint a borraivaló után magánnyugdíjpénztári tagdíjat nem kell fizetni.**

A **mikro-, kis- és középvállalkozások**, valamint **civil szervezetek** a társadalombiztosítási járulékot a foglalkoztatás bővítése és rugalmasabbá tétele érdekében szükséges intézkedésekről szóló külön törvényben foglaltaknak megfelelően fizetik meg. Ez alapján kedvezmény illeti meg a legfeljebb kétszázötven fő éves átlagos statisztikai állományi létszámmal rendelkező, legalább 6 hónapja működő munkáltatót, ha álláskeresőt foglalkoztat és ezzel az éves átlagos statisztikai állományi

létszámát emeli, továbbá a bővített létszámot a két évig megtartja. Az álláskereső foglalkoztatása után a munkáltató a foglalkoztatás megkezdésétől számított **egy évig mentesül a foglalkoztató által fizetendő társadalombiztosítási járulék megfizetése alól**. A munkáltató a kedvezményt legfeljebb a kötelező **legkisebb munkabér 130 százalékának megfelelő járulékalap** után érvényesítheti.

2.6.3.1. Az Egészségbiztosítási Alap bevételei, finanszírozott ellátások

A **prémiumévek** programhoz kötődően a külön jogszabályban meghatározottak szerint megállapított nyugdíjjárulék, magánnyugdíjpénztári tagdíj, illetve nyugdíjbiztosítási járulék **különbözését a Munkaerőpiaci Alap** foglalkoztatási alaprésze fizeti.

A gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, a munka-rehabilitáció keretében folyósított munka-rehabilitációs díj, rehabilitációs járadék után a foglalkoztatót terhelő **nyugdíj-biztosítási járulékot a központi költségvetés**, a gyermekgondozási díj utáni nyugdíj-biztosítási járulékot az Egészségbiztosítási Alap terhére az **egészségbiztosítási** szerv fizeti.

A **központi költségvetés** az egészségügyi ellátásra jogosultak után (kivéve: a táppénzen, a GYÁS-on, GYED-en, egyházi nyugdíjon levőket, valamint az egészségügyi ellátásra külön megállapodás alapján jogosultakat) **havonta 9.300 forint egészségügyi szolgáltatási** járulékot fizet.

Az Egészségbiztosítási Alap állami garanciával működik. Fő bevételi forrását a járulékokból származó bevételek jelentik, melyet 1999. óta az APEH szed be. A járulékok mértékét és megoszlását az egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási alapok között az Országgyűlés törvényben határozza meg.

Az OEP természetbeni és pénzbeli ellátásokat nyújt a biztosítottaknak.

- A természetbeni ellátások tartalmazzák az egészségügyi szolgáltatásokat, mint a megelőzés célú vizsgálatok, az egészségügyi alapellátás, fekvőbeteg ellátás, járóbeteg ellátás, fogászati ellátás bizonyos esetei, a rehabilitáció, betegszállítást és baleseti ellátást. Szintén a természetbeni ellátások köréhez tartoznak az ártámogatások, így a gyógyszerár-támogatás, a gyógyászati segédeszközök ártámogatása, a fürdőgyógyászati ellátások árához nyújtott támogatás, az útiköltség térítés és egyéb, méltányossági alapon történő támogatás. Bizonyos szolgáltatások esetében a biztosítottak térítési díjat fizetnek.
- Az OEP által nyújtott pénzbeli ellátások a táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj, a baleseti ellátások (például baleseti táppénz).

2.6.3.2. Társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak támogatása

A Nyugdíjbiztosítási Alap részére történő pénzeszköz-átadások részben a kieső járulékbéve-telek pótlását, részben az Alap költségvetésének kiegyensúlyozását szolgálják.

A pénzeszköz-átadási jogcímek, amelyek a Pénzügyminisztérium (2010-től Nemzetgazda-sági Minisztérium) fejezetében, mint kiadási tételek jelentkeznek, a következők:

- a magánnyugdíjpénztári tagdíjfizetés miatti járulék-kiesés (8%) pótlása,
- a GYES-en és GYET-en lévők, valamint a rehabilitációs járadékban részesülők nyugdíj-biztosítási járulékának megfizetése,
- a korkedvezmény-biztosítási járulék 25%-ának megfelelő összeg térítése (2006. évi CXXI. törvény 30. § (14) bekezdésének 2010-re vonatkozó rendelkezése),
- a Nyugdíjbiztosítási Alap kiadásainak támogatása.

Az Egészségbiztosítási Alap járulék és hozzájárulás jellegű bevételeit költségvetési hozzájárulás egészíti ki a biztosítási jogviszonyból származó jövedelemmel nem rendelkező, de egészségügyi szolgáltatás igénybevételére jogosult személyek után (lásd fentebb).

2.6.4. A társas vállalkozás és a társas vállalkozó járulékfizetése

A társas vállalkozás a biztosított társas **vállalkozó után** a társadalombiztosítási járulékot a társas vállalkozó személyes közreműködésére tekintettel kifizetett (juttatott) járulékalapot képező **jövedelem, de legalább a minimálbér** alapulvételével fizeti meg.

A biztosított társas **vállalkozó** nyugdíjjárulékot (tagdíjat) valamint egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékot fizet. A nyugdíjjárulék (tagdíj) és az egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulék alapja megegyezik az társadalombiztosítási járulék alapjával azzal, hogy a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) legfeljebb a járulékfizetési felső határig kell megfizetni.

A társas vállalkozás a Tny. tv. szerint korkedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott biztosított társas vállalkozó után a társadalombiztosítási járulék alapjának alapulvételével – a társadalombiztosítási járulékon felül – korkedvezmény-biztosítási járulékot fizet, kivéve, ha e kötelezettsége alól külön jogszabály szerint mentesítették.

2.6.5. Az egyéni vállalkozók járulékfizetése

A biztosított egyéni vállalkozó a társadalombiztosítási járulékot a **vállalkozói kivét, de** havi átlagban **legalább a minimálbér** alapulvételével fizeti meg.

Az egyéni vállalkozó a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) és egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékot a társadalombiztosítási járulékalap figyelembevételével fizeti meg, a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) azonban legfeljebb a járulékfizetési felső határig.

Az egyéni vállalkozó a fentebb említett járulékalap alapulvételével nem köteles társadalombiztosítási járulékot, nyugdíjjárulékot (tagdíjat) és egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékot fizetni arra az időtartamra, amely alatt táppénzben, baleseti táppénzben, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, ápolási díjban részesül, egyéni vállalkozói tevékenységét szünetelteti, vagy keresőképtelen.

A tevékenységet kezdő egyéni vállalkozó a járulékokat a minimálbér összege után fizeti meg. Ha a vállalkozói kivétje vagy átalányban megállapított jövedelme meghaladja a minimálbért, akkor a járulékbevallásában nyilatkozhat arról, hogy a járulékokat (tagdíjat) a kivét, illetőleg az átalányban megállapított jövedelem alapulvételével fizeti meg.

A Tny. tv. szerint korkedvezményre jogosító munkakörben vállalkozói tevékenységet végző biztosított egyéni vállalkozó a társadalombiztosítási járulék alapjának alapulvételével – a társadalombiztosítási járulékon felül – korkedvezmény-biztosítási járulékot fizet, kivéve, ha e kötelezettsége alól külön jogszabály szerint mentesítették.

Az **egyszerűsített vállalkozói adó szabályai szerint adózó** biztosított egyéni vállalkozó a járulékokat (tagdíjat) a legalább a minimálbér alapulvételével fizeti meg. A vállalkozó a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében egyoldalú nyilatkozattal vállalhatja, hogy a járulékokat magasabb járulékalap után fizeti meg.

2.6.6. A mezőgazdasági őstermelő járulékfizetése

A mezőgazdasági őstermelő – ideértve a tevékenységét a tárgyévben kezdő mezőgazdasági őstermelőt is – a **minimálbérnek megfelelő összeg után** fizeti meg a társadalombiztosítási járulékot, a biztosított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulékot, valamint a nyugdíjjárulékot (tagdíjat).

Az fenti bekezdéstől eltérően az a mezőgazdasági őstermelő, akinek az e tevékenységéből származó, tárgyévet megelőző évben elért bevétele **nem haladja meg a 8 millió forintos bevételi** értékhatárt, az őstermelői tevékenységből származó, tárgyévet megelőző évi **bevételeinek 20 százaléka után a biztosított természetbeni egészségbiztosítási** járulékot és – a nyugdíj-biztosítási járulékot is magában foglaló – **9,5 százalék nyugdíjjárulékot fizet**. Ha a mezőgazdasági őstermelő magánnyugdíjpénztár tagja, akkor 2,3 százalék tagdíjat és 7,2 százalék nyugdíjjárulékot fizet.

Az Szja tv. szerinti mezőgazdasági kistermelőre vonatkozó bevételi értékhatár számításánál figyelmen kívül kell hagyni a jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján folyósított, egyébként bevételnek számító támogatást.

A mezőgazdasági őstermelő a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében az adóévre vonatkozóan nyilatkozattal vállalhatja, járulékokat (tagdíjat) magasabb összeg után fizeti meg.

2.6.7. Járulékfizetés több biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony egyidejű fennállása esetén

Több biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony egyidejű fennállása esetén a járulékalap után **mindegyik jogviszonyban meg kell fizetni** a társadalombiztosítási járulékot, a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) és az egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékot.

A **nyugdíjjárulékot** (tagdíjat) a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyokban együttesen **legfeljebb a járulékfizetési felső határig kell megfizetni** (2010-ben ez 20420 Ft/nap). A nyugdíjjárulékot (tagdíjat) a naptári év folyamán addig kell levonni, amíg a biztosított nem nyilatkozik arról, hogy a nyugdíjjárulékot (tagdíjat) a járulékfizetési felső határig megfizette.

Ha a biztosított **legalább heti 36 órás foglalkoztatással** járó munkaviszonnyal rendelkezik, az egyidejűleg fennálló, biztosítási kötelezettség alapjául szolgáló további jogviszonya alapján nem fizet biztosított pénzbeli egészségbiztosítási járulékot. A heti 36 órás foglalkoztatás megállapításánál az egyidejűleg fennálló munkaviszonyokban előírt munkaidőt össze kell számítani.

A társadalombiztosítási járulék (27%), a természetbeni egészségbiztosítási járulék (4%), 2. pontban említett vállalkozó esetén a természetbeni (4%) és pénzbeli (2%) egészségbiztosítási járulék, valamint a nyugdíjjárulék (9,5%) (tagdíj) alapja a ténylegesen elért járulékalapot képező jövedelem, **eva adózó** egyéni vállalkozó esetében az Eva tv.-ben meghatározott **adóalap 4 százaléka**, átalányadózó egyéni vállalkozó esetében az átalányban megállapított jövedelem, ha

1. az átalányadózonak nem minősülő egyéni vállalkozó, a társas vállalkozó legalább heti 36 órás foglalkoztatással járó munkaviszonyban is áll, vagy
2. az egyéni vállalkozó, a társas vállalkozó közép- vagy felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében folytat tanulmányokat.

2.6.8. Megállapodás társadalombiztosítási ellátásra

Az a belföldi nagykorú személy, aki nem sajátjogú nyugdíjas, és

- biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyban nem áll,
- akinek biztosítása szünetel,

nyugellátásra jogosító szolgálati idő és nyugdíjalapot képező jövedelem szerzése céljából – magánnyugdíjpénztár tagja esetében a kötelező tagdíj mértékével csökkentett – **33,5 százalék nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulék fizetésének** vállalása mellett megállapodást köthet.

A járulékfizetés alapja a megállapodást kötő személy által megjelölt jövedelem, legfeljebb azonban a járulékfizetési felső határ, de legalább a megállapodás megkötése napján érvényes minimálbér összege.

Szolgálati idő szerzése érdekében megállapodást köthet a megállapodás megkötése napján érvényes minimálbér alapulvételével számított 33,5 százalék nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulék fizetésével az a nagykorú személy, aki

- felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében folytatott tanulmányok idejére,
- a társadalombiztosítási öregségi teljes nyugdíjhoz a szolgálati idő elérése érdekében.

Az e törvény szerint nem biztosított és egészségügyi szolgáltatásra egyéb jogcímen sem jogosult természetes személy megállapodást köthet a saját, valamint a vele együtt élő gyermeke **egészségügyi szolgáltatásának biztosítására**.

A fizetendő járulék havi összege:

- nagykorú állampolgár esetén a **minimálbér 50 százaléka**,
- 18 évesnél fiatalabb gyermek esetén a minimálbér 30 százaléka.

2.6.9. Biztosítási kötelezettséggel nem rendelkezők járulékfizetése

A **kiegészítő tevékenységet** folytató egyéni és társas vállalkozó **után** a vállalkozás **egészségügyi szolgáltatási járulékot (4.950 Ft/hó)**, a vállalkozó **nyugdíjjárulékot fizet**. A nyugdíjjárulék alapja a társas vállalkozónak a személyes közreműködése alapján kifizetett (juttatott) járulékalapot képező jövedelem, az egyéni vállalkozónak a tevékenységből származó vállalkozói kivét, átalányadó esetén az átalányban megállapított jövedelem.

Az egyszerűsített vállalkozói adózást választó kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó a nyugdíjjárulékot a fentiektől eltérően az Eva tv.-ben meghatározott **adóalap 10 százaléka után** fizeti meg.

Több jogviszony egyidejű fennállása esetén a kiegészítő tevékenységet folytató vállalkozó után az egészségügyi szolgáltatási járulékot csak egy jogviszonyban kell megfizetni.

Ha az egyéni vállalkozó egyidejűleg társas vállalkozó is, az egészségügyi szolgáltatási járulékot egyéni vállalkozóként kell megfizetnie.

Az a belföldi személy, aki nem biztosított és egészségügyi szolgáltatásra sem jogosult, köteles a egészségügyi szolgáltatási járulékot fizetni.

2.6.10. Százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás

Százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulást kell fizetni az alábbi esetekben:

A **kifizetőt** (vagy a jövedelmet szerző magánszemélyt) **27 százalékos** mértékű egészségügyi hozzájárulás terheli:

- összevont adóalapba tartozó jövedelemnél:
 - az adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett jövedelem,
 - a vállalkozói kivét és a kivétkiegészítés együttes összegének, illetve a személyes közreműködői díj és a személyes közreműködődíj-kiegészítés együttes összegének, de legfeljebb a vállalkozóra irányadó, Tbj.-ben meghatározott tevékenységre jellemző kereset tárgyévi összegének a vállalkozói jogviszonyra tekintettel a tárgyévre bevalott nyugdíjjárulék alapját meghaladó része;
- külön adózó jövedelmek közül:
 - a természetbeni juttatások adóalapként meghatározott értéke,
 - a kamatkedvezményből származó jövedelem,
 - az egyösszegű járadékmegváltások,
 - a kisösszegű kifizetések után.

A **magánszemélyt 14 százalékos** mértékű egészségügyi hozzájárulás terheli:

- vállalkozásból kivont jövedelem,
- értékpapír-kölcsönzésből származó jövedelem,
- 25 százalékos adóterhet viselő osztalék, vállalkozói osztalékalap,
- árfolyamnyereségből származó jövedelem,
- ingatlan bérbeadásából származó egymillió forintot meghaladó jövedelem esetén a teljes összeg után

mindaddig, amíg a biztosítási jogviszonyában a megfizetett egészségbiztosítási járulék, valamint a százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás együttes összege a tárgyévben el nem éri a **négyszázötvenezer forintot**.

Mentes a százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás fizetése alól az a bevétel, amely után a fennálló biztosítási jogviszonyra tekintettel járulékfizetési kötelezettség keletkezik, valamint az a jövedelem, amely után az adót nem kell megállapítani és/vagy megfizetni.

Nem kell megfizetni a százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulást bizonyos jövedelmek esetén, pl.: táppénz, nyugdíj, stb.

A tételes költségelszámolást választó, egyszerűsített bevallási nyilatkozatot benyújtó **őstermelő** által fizetendő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás a **bevétel 5 százalékának a 15 százaléka**.

A **fizető-vendéglátó** tevékenységet folytató magánszemély által fizetendő százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás a **tételes átalányadó 20 százaléka**, ha e tevékenység alapján a magánszemély nem minősül egyéni vállalkozónak.

A leggyakoribb társadalombiztosítási jogviszonyok

járulékalap minimum	jogállás	Munkavállaló					Munkáltató				
		nyugdíjjárulékok	magánnyugdíj-pénztári tagdíj	természetbeni egészségbiztosítási járulékok	pénzbeni egészségbiztosítási járulékok	munkaadókat érintő járulékok	nyugdíjbiztosítási járulékok	természetbeni egészségbiztosítási járulékok	pénzbeni egészségbiztosítási járulékok	munkaadókat érintő járulékok	egészségügyi szolgáltatási járulékok
		1,5 (9,5)	8	4	2	1,5	24	1,5	0,5	1	4950 Ft
	%-os mérték										
	egyszeres jogviszonyok										
	főállású	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
	nyugdíjas nyugdíj nélkül	+	+	+	+		+	+	+	+	
	nyugdíjas nyugdíjjal	+	+	+	+		+	+	+	+	
	gyes, gyed, stb*	+					+				
	társas vállalkozó	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
	egyéni vállalkozó	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
	őstermelő	+	+	+	+		+	+	+	+	
	kisermelő (nyugdíj- és nyugdíjbiztosítási járulékok összesen 9,5%, eü 4%)	+	+	+			+				
	többes jogviszonyok:										
	ha az egyik jogviszony eléri a heti 36 órát	+	+	+	+		+	+	+	+	
	vállalkozó, ha tanuló	+	+	+	+		+	+	+	+	
	vállalkozó, ha foglalkoztatott	+	+	+	+		+	+	+	+	
	speciális jogviszonyok										
	megállapodás alapján fizető	+	+	+			+				
	kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó	+	+								+
	kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó	+	+								+

* A gyed, gyed jogviszony után a nyugdíjbiztosítási járulékot a központi költségvetés fizeti.

Forrás: Saját szerkesztés

2.7. A kormányzat 2011. évre szóló adó- és járulékpólitikai célkitűzései

- A 2011. évtől hatályba lépő adó- és járulékmódosítások az adóstruktúra olyan átalakítását célozzák, amelyben leginkább az egykulcsos adózás és a családi adókedvezmény kap kiemelkedő szerepet, illetve valamelyest csökkennek az adóbevállással kapcsolatos adminisztratív terhek is. A következőkben ismertetjük a főbb változásokat 2011-re vonatkozólag.
- Az adótábla 2011-ben egyetlen sávban adóztat, szuperbruttó (+27 százalékkal növelt) alapra vetített 16 százalékos kulccsal.
- Az *adójóváírásnál* is szerepet játszó összes jövedelem fogalmából kikerül az osztalékélelőleg és a bíróság által megítélt bér. Az adójóváírás ugyanakkor a bér 16 százaléka, legfeljebb jogosultsági hónaponként 12 100 forint lesz. A jogosultsági határ 2,75 millió forint. Az adójóváírás e felett 3,96 millió forintnál tűnik el véglegesen.
- Az egykulcsos adó következménye, hogy az *adó és az adóelőleg között nem lehet eltérés* (kivéve az adójóváírás esetét és az adókedvezmények igénybevételénél kialakuló különbözetet).
- A „*természetbeni juttatások*” elnevezés megszűnik. A nem pénzben történő juttatás adóalapja a juttatás 1,19-szeres értéke lesz, amit a munkáltató (nyújtó) fizet meg a juttatás értéke után. A béren kívüli juttatások közül 19,04 százalék az adó (1,19 alapra vetített 16 százalékkal számítva) a következő tételekre: üdülési csekk, üdülési szolgáltatás, étkeztetés (hideg-meleg étkezési utalvány), iskolakezdési támogatás, helyi utazási bérlet, az önkéntes kölcsönös biztosító-pénztári és foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatói hozzájárulás és a megújulási kártya. Az internethasználat (legfeljebb háromhavi számlával való elszámolás esetén) 5000 forintig tartozik ebbe a körbe.
- *Megszűnik a külön adózó jövedelem*, ezeket a jövedelmeket is az egyetlen szuperbruttós 16 százalékos adókulccsal kell leadózni.
- *Lecsökken az osztalékadó mértéke*. A korábbi 25% helyett 16% lesz az adókulcs.
- A *tevékenységre jellemző kereset* (tjk) és a hozzá kapcsolódó piaci érték szabályai 2011-től megszűnnek.
- 2011-től a *biztosított nyugdíjjárulék 9,5%-ról 10%-ra* emelkedik.

3. Mezőgazdasági őstermelők és egyéni vállalkozók adóbevallásainak elemzése

A fejezetben a mezőgazdasági őstermelők és a fő tevékenységi körként a mező-, erdő-, vad- és halgazdálkodást, valamint az élelmiszeripart megjelölő egyéni vállalkozók adóbevallásainak adatait elemezzük 2000. és 2009. év közötti időintervallumban. Az őstermelőket e fejezetben két csoportra osztottuk, az egyik kategóriába a **kistermelők** kerültek, a másikba pedig azok az őstermelők, akik a **tételes költségelszámolást** választották, de nem éltek vagy élhettek a 40%-os költségátalány igénybevételével. Minthogy a mezőgazdasági vállalkozók adózási feltételei alig különböznek az egyéb foglalkozási kategóriába tartozó vállalkozókéétól, őket tekintjük viszonyítási alpnak számításaink során. Az eva adózókkal tanulmányunkban nem foglalkozunk, mert sem létszámukban, sem bevételükben nem meghatározóak és adóbevallásaikból a tanulmány készítése szempontjából lényeges adat nem volt kinyerhető.

Számításaink során ott, ahol az szja trv. nem határozza meg az elszámolható költségek mértékét, 85%-os költséghányaddal számolunk. Részben azért, mert a trv is 80-85%-os költséghányaddal kalkulál, részben pedig azért, mert a tesztüzemi adatok is ezt a mértékű költség-jövedelemarányt támasztják alá.

Több helyen a szokástól eltérően nem a jövedelemre, hanem a bevételre vetítjük az adóterhetet. Ennek oka, hogy a gazdák úgy választják meg az adózási formájukat, hogy minél kevesebb adót kelljen fizetniük. Így a fizetendő adó mértékét elsődlegesen nem a jövedelem határozza meg, hanem a bevétel és az azzal szorosan összefüggő adózási forma.

3. táblázat

Az őstermelők adózási szempontok szerinti bevételi határai

ezer Ft

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005-2008	2009
Kistermelői bevételi határ	4 000	4 000	4 000	6 000	6 000	7 000	8 000
Családi gazdálkodói bevételi határ	–	–	6 000	6 000	6 000	–	–
Őstermelői adómentes bevételi határ	250	250	250	400	600	600	600
Egyszerűsített bevallás bevételi határa (nemleges nyilatkozattétel)	1 000	2 000	2 000	3 000	3 000	4 000	4 000
Kistermelői költségátalány (a bevétel mekkora hányada számolható el igazolás nélkül költségként)	40% max. 1 200 eFt	40% max. 1 200 eFt	40%	40%	40%	40%	40%
Kistermelői jövedelemátalány (a bevétel mekkora hányra számít jövedelemnek)	6% (állattartás) 15% (egyéb tevékenység)						

Forrás: Merkel-Felkai, 2008

3.1. Létszám

Létszám szerint az összes egyéni gazdálkodó **11%-a egyéni vállalkozó**, míg **89%-a őstermelő**, tehát az őstermelők markáns többségben vannak (4. táblázat). Ez az arány a változó létszám mellett is folyamatosan megmaradt az évek során.

A tételes költségelszámoló őstermelők létszáma erősen ingadozott, de 2002 óta nagyságrendileg megegyezik az egyéni vállalkozók létszámával. Mint később látni fogjuk a két csoport gazdálkodási mutatói is hasonlóak.

Tíz év alatt az őstermelők létszáma 15,5%-kal, míg az egyéni vállalkozóké 28%-kal csökkent. Egyedül a tételes elszámoló őstermelők csoportja tudott létszámában növekedni, ők több, mint kétszer annyian voltak 2009-ben, mint 2000-ben.

4. táblázat

Gazdálkodók létszámadatai

fő

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Őstermelő	138 880	194 050	203 702	168 410	131 351	119 611	115 640	124 495	129 250	117 345
<i>Ebből</i>										
<i>Kistermelő</i>	<i>133 158</i>	<i>185 529</i>	<i>185 862</i>	<i>150 014</i>	<i>112 548</i>	<i>105 748</i>	<i>104 898</i>	<i>113 114</i>	<i>115 539</i>	<i>105 289</i>
<i>Tételes elszámoló</i>	<i>5 722</i>	<i>8 521</i>	<i>17 840</i>	<i>18 396</i>	<i>18 803</i>	<i>13 863</i>	<i>10 742</i>	<i>11 381</i>	<i>13 711</i>	<i>12 056</i>
Egyéni vállalkozó	19 640	19 291	16 372	15 507	14 975	14 549	13 160	13 223	14 511	14 144
Összesen	158 520	213 341	220 074	183 917	146 326	134 160	128 800	137 718	143 761	131 489

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

3.2. Mezőgazdasági tevékenység bevételei

A **bevétel** alakulását vizsgálva (5. táblázat) az első, ami szembe ötlik, hogy az **őstermelők** 10 év alatt **2,4 szerezére növelték** bevételüket, míg az **egyéni vállalkozók csak 1,4 szerez** növekedést értek el (3. ábra). Az egy gazdálkodóra vetített bevétel őstermelők esetében 1,6 mFt-ról 4,6 mFt-ra; egyéni vállalkozók esetében pedig 7,9 mFt-ról 15,5 mFt-ra nőtt (4. ábra).

2002 óta az egyes gazdálkodói csoportok bevételből való részesedése nem változott: az összes bevétel felét a kistermelők állítják elő, az egyharmadát az egyéni vállalkozók, a maradék 20%-ot pedig a tételes elszámoló őstermelők.

A bevétel emelkedés nem kis hányadába az agrártámogatások folyamatos emelkedése is besegít, hiszen 10 év alatt az agrár- és vidékfejlesztési támogatások összege 144 milliárd forintról 631 milliárd forintra emelkedett. A támogatásokon belül mind nagyobb arányt képvisel a területalapú támogatás, melynek hatása 2005-től kimutatható a bevételekben. A **vizsgált csoportok 2009-ben az összes kifizetett agrártámogatás közel negyedt tudhatták magukénak.**

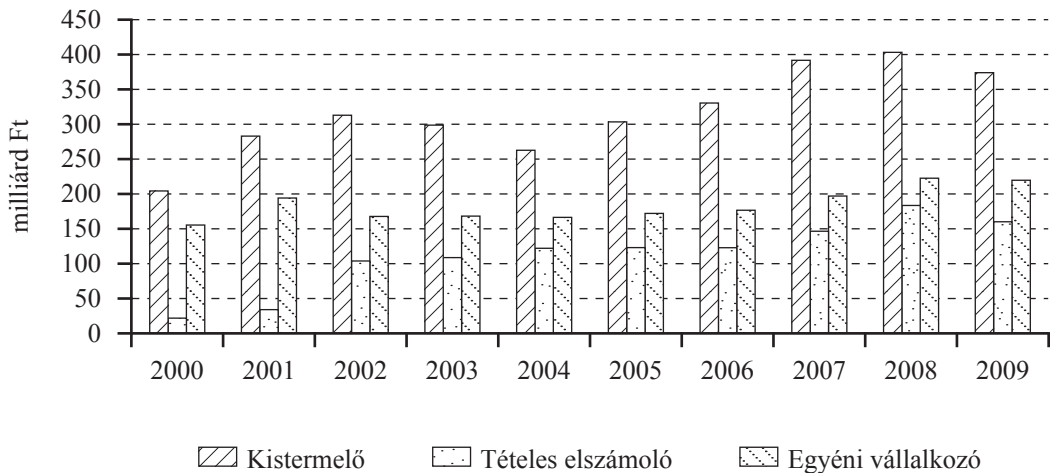
Mezőgazdasági tevékenység adóalapot képező bevétele

millió Ft

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Őstermelő	226 151	317 017	416 764	407 399	384 715	426 411	453 301	538 227	586 618	534 069
<i>Ebből</i>										
<i>Kistermelő</i>	204 293	282 973	312 921	298 707	262 655	303 374	330 434	391 710	403 134	373 973
<i>Tételes elszámoló</i>	21 858	34 044	103 843	108 691	122 060	123 037	122 868	146 517	183 485	160 095
Egyéni vállalkozó	155 395	194 164	167 746	168 208	166 399	172 077	176 627	197 003	222 579	219 644
Összesen	381 546	511 180	584 510	575 606	551 114	598 488	629 928	735 230	809 197	753 713

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

3. ábra

A gazdálkodók mezőgazdasági termelésből származó bevétele

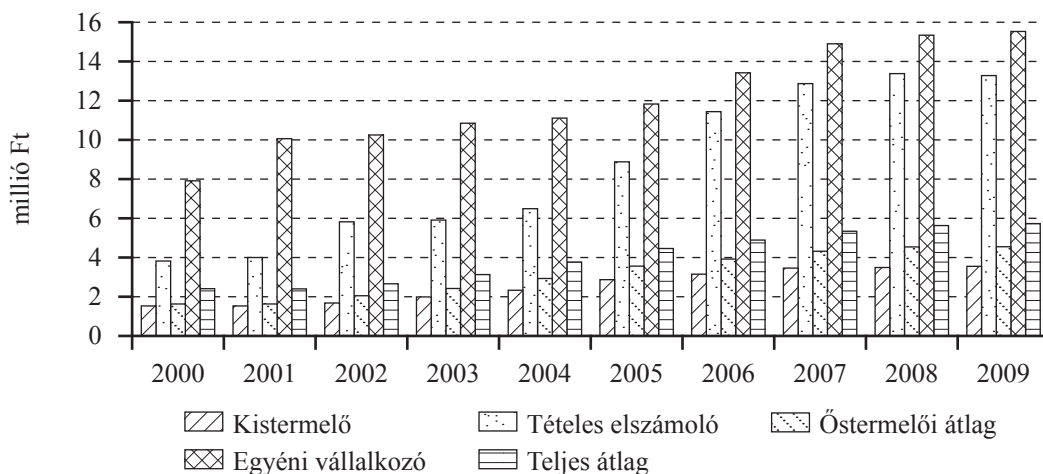
Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

A **kistermelők** 10 év alatt összességében 1,8 szoros bevételnövekedést értek el. Az egy gazdálkodóra vetített bevétel pedig 1,5 mFt-ról 3,6-ra nőtt. Ezzel **teljesítményük nem sokat változott az évek során**, az egy gazdára jutó bevétel továbbra is csak negyede-ötöde a vállalkozókéknak.

A **tételes elszámolók** ugyanezen időszak alatt több, mint hétszeres emelkedést értek el. Gazdaságonkénti bevételük 3,8 mFt-ról 13,3 mFt-ra ugrott és ezzel a teljesítményükkel megközelítették az egyéni vállalkozók egy gazdaságra jutó bevételét, elmaradásuk már csak 15% körül van, míg 10 évvel ezelőtt ez az érték még 50% körül mozgott.

Az **egyéni vállalkozók** korábban említett 1,4-szeres összbevétel növekedése egy gazdaságra vetítve közel kétszeres emelkedés jelent (7,9 mFt-ról 15,5 mFt-ra), ami mögött egy igen erős létszámcsökkenés is áll.

Egy gazdálkodóra jutó mezőgazdasági termelésből származó bevétel

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Az egyes gazdaságokat a 2009-ben benyújtott adóbevallásukban kimutatott bevételeik valamint vállalkozási formájuk szerint csoportosítottuk, a bevételi kategóriákhoz tartozó gazdálkodók számát és összesített bevételeiket a 6. táblázat tartalmazza. A bevételek összege tartalmazza a támogatásokat is.

6. táblázat

Mezőgazdasági tevékenység bevétele 2009-ben

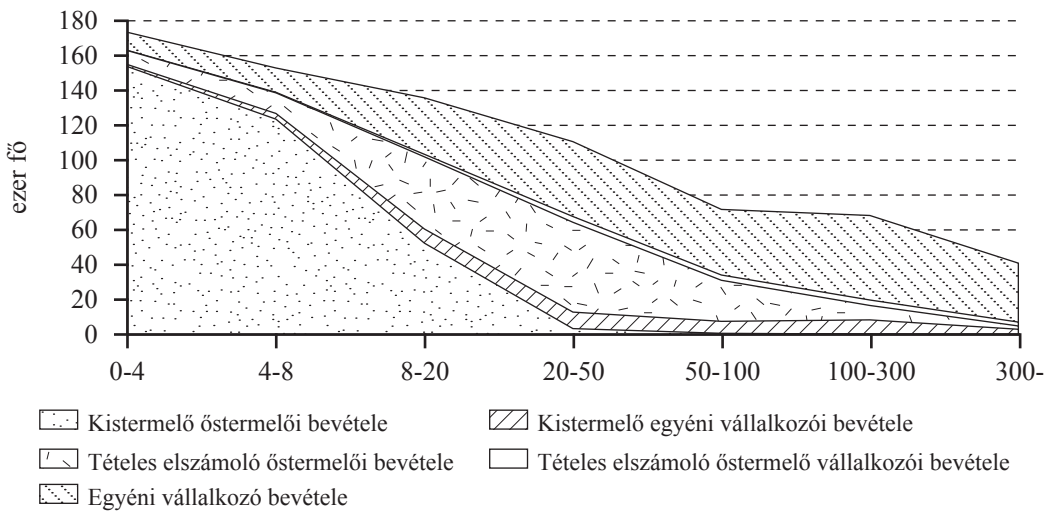
Egy gazdaság bevétele (mFt)	Kistermelő őstermelő			Tételes elszámoló őstermelő			Egyéni vállalkozó	
	Gazdaságok száma (db)	Őstermelői tevékenység összes bevétele	Egyéni vállalkozói tevékenység összes bevétele	Gazdaságok száma (db)	Őstermelői tevékenység összes bevétele	Egyéni vállalkozói tevékenység összes bevétele	Gazdaságok száma (db)	Egyéni vállalkozói tevékenység összes bevétele
0-4	76 124	153 695	1 197	4 395	7 996	126	6 834	10 371
4-8	22 753	123 550	3 270	2 118	11 819	322	2 445	13 949
8-20	5 808	52 400	8 112	3 263	41 416	1 455	2 589	32 402
20-50	437	3 373	9 470	1 800	51 533	3 315	1 374	42 955
50-100	107	668	6 867	392	23 559	3 025	544	37 644
100-300	52	234	8 150	79	8 264	3 136	308	48 499
300-	8	29	2 959	9	1 899	2 229	50	33 824
Összesen	105 289	333 948	40 025	12 056	146 486	13 609	14 144	219 644

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

A **kistermelők 72%-a 4 millió forint alatti bevétellel** rendelkezik, további 22% vallja, hogy bevétele nem éri el a 8 millió forintot. E két csoport együttesen az összes kistermelői bevétel 75%-át állítja elő.

A **tételes költségelszámoló őstermelőknek** már csak az **54%-a** nyilatkozta azt az adóbevallásában, hogy bevétele nem több 8 millió forintnál az **egyéni vállalkozóknak pedig 66%-a**. A nyolc millió forint alatti bevételek az egyéni vállalkozók és a tételes elszámoló őstermelők esetében az összes bevétel 11-13%-át adják.

5. ábra

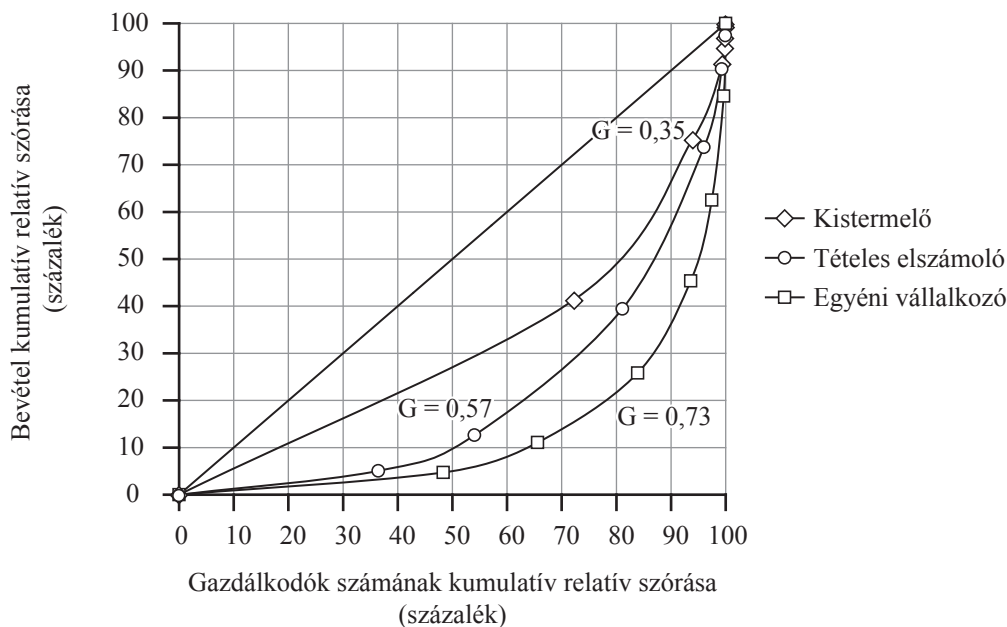
Mezőgazdasági tevékenységből származó bevételek, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Az 5. ábra összhangban a Lorenz-görbékkel, azt mutatja, hogy a mezőgazdaságból származó bevétel függvényében a gazdálkodás hogyan vált jogi formát. **8 millió forint** összbevétel alatt döntően a kistermelők őstermelői tevékenységének jut a főszerep, **8 és 20 millió forint közötti** bevétel esetén már jelentős mind a tételes elszámoló őstermelők, mind az egyéni vállalkozók jelenléte is és ezzel párhuzamosan a kistermelők egyéni vállalkozói tevékenysége is kezd erősödni. A **20-50 millió forintos** bevételi kategóriában már alig van a kistermelőknek őstermelői bevétele, náluk is már inkább a vállalkozói tevékenység a meghatározó, a tételes elszámoló bevételei tömege e kategóriában a legnagyobb, bevételeikben a vállalkozói tevékenység végig elhanyagolható szerepet játszik. **100 millió forint bevétel fölött** pedig egyértelműen az egyéni vállalkozói forma a domináns.

Az éles váltások legfőbb oka a bevételi határok jogszabályi háttérében keresendő: az szja törvény a mezőgazdasági termelésből származó jövedelmek kedvezményes adózását támogatók nélkül számított 8 millió forintban határozza meg. (Ezért találunk még a 8-20 milliós forintos bevételi határok között is kistermelőket.) A 100 millió fölötti egyéni vállalkozói fölény pedig nagy valószínűséggel a számlaképességgel és az áfa elszámolási szabályokkal függhet össze. (Bár őstermelő is lehet számlaképes („hetes adószám”), de ez a fajta számlaképesség nagyon nehézkes, hiszen a kiállított számla ellenértéke az őstermelőnél továbbra is „bér”-jellegű, vagyis számfejtteni kell. Ekkora pénzforgalomnál azonban ez már több hátránnyal járhat, mint amennyit a kedvezőbb adózás biztosít.)

A mezőgazdasági termelésből származó bevételek koncentrációja a gazdaságok számának függvényében, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Fentebbi állításaink igazolására megszerkesztettük a Lorenz-görbéket (6. ábra) és kiszámítottuk azok Gini-együtthatóját² is.

A **kistermelőknél** a Gini-együttható értéke 0,35, mely gyenge bevételi egyenlőtlenségre utal, vagyis a bevételek közel egyenletesen oszlanak el. Ennek oka, hogy e termelői csoport esetében maximalizálva van a bevétel. A **tételes elszámoló őstermelőknél** a Gini-együttható értéke 0,53, ami közepes bevételi koncentrációt mutat, míg az **egyéni vállalkozóknál** már igen erős koncentrációt állapíthatunk meg, az együttható értéke 0,73. A bevételek egyenlőtlen eloszlását mutatja az is, hogy ennek 60%-át a vállalkozók felső 10%-a termeli meg.

A görbék alapján elmondható, hogy amikor a kumulált bevétel relatív szórása eléri a 60%-ot a háromféle gazdálkodói csoport Lorenz-görbéje elkezd összezárni, 70% felett pedig minden csoportról elmondható, hogy ide már csak a gazdák felső 10%-a tartozik. **Véleményünk szerint ez az a határ, ahol indokolt volna meghúzni a kedvezményes őstermelői (kistermelői) adóztatás maximumát. Ez a kistermelők esetében a támogatásokkal együtt számított 8 millió Ft-os bevételi plafont jelentené.**

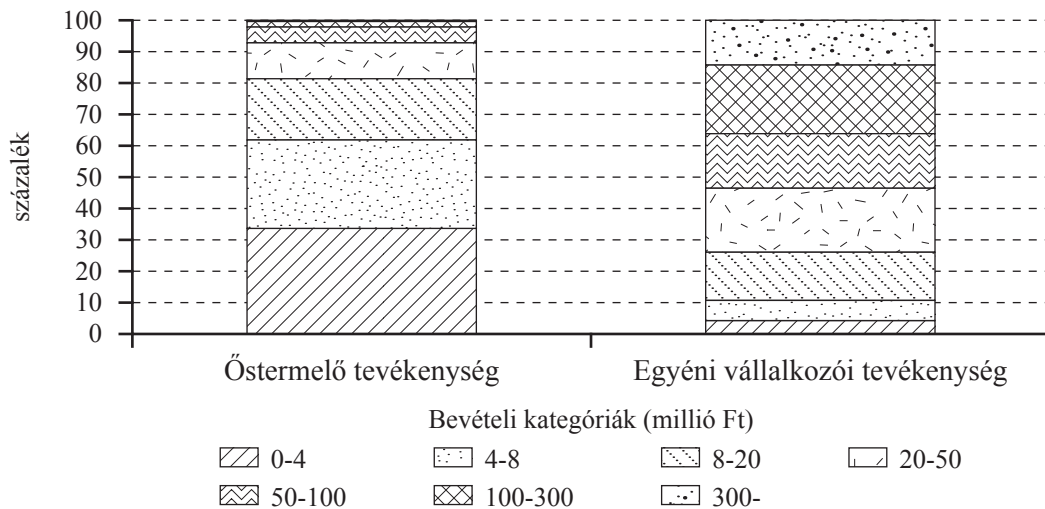
A 7. ábra (összhangban a 6. ábrával) jól mutatja a bevételek koncentrálódását. Az egyéni vállalkozók közel 66%-a a 8 millió forint alatti kategóriákban található, a bevételeiknek mégis mindössze 5%-a kumulálódik itt. Az őstermelők között a kistermelők aránya a meghatározó ezért a rájuk vonatkozó 8 millió forintos bevételi plafon torzító hatása erőteljesen érezteti hatását, melyet az

² A Gini-együttható (G) és a Lorenz-görbe szorosan összefüggnek egymással. A Gini-együttható nem más, mint a Lorenz-görbe és az egyenlőségi görbe közötti terület (egyenlőtlenségi rés), valamint a 45°-os egyenes alatti terület hányadosa. A Gini-együttható értéke értelemszerűen 0 (tökéletes egyenlőség) és 1 (abszolút egyenlőtlenség) között mozoghat.

alábbi arányok is igazolnak: az őstermelők közel 90%-a tartozik a 8 millió forintos bevételi határ alá, az összesített bevételük pedig meghaladja a teljes bevétel 60%-át.

7. ábra

A mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel kategóriánkénti aránya az őstermelői, illetve az egyéni vállalkozói tevékenységek tekintetében, 2009

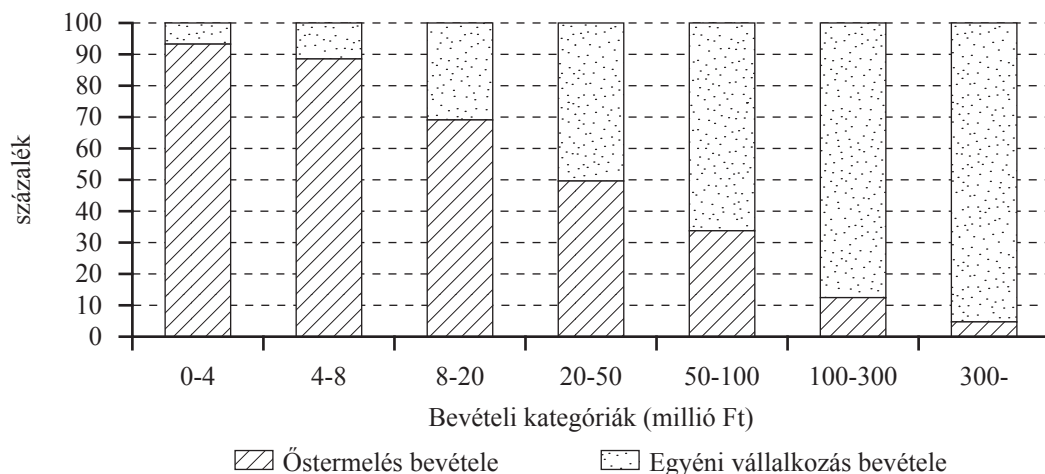

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

A végzett tevékenységek alapján csoportosított bevételek is jól érzékeltetik az éles kategóriaváltásokat (8. ábra). Ugyanakkor kijelenthetjük, hogy az egyéni vállalkozói tevékenység bevételeinek megoszlása az egyes kategóriák között kiegyenlítettebb. Ennek oka, hogy a normál vállalkozói tevékenységre nem vonatkoznak értékhatárok, az átalányadózó egyéni vállalkozók aránya pedig elhanyagolható.

8. ábra

A mezőgazdasággal összefüggő bevételek aránya, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Az eddig leírtakat érdemes összevetni a 3.3 alfejezetben foglaltakkal, melyből kiderül, hogy míg a bevételek esetében nagyok az eltérések az egyes adózói csoportok között, addig az adózás előtti jövedelmek kimutatásánál ezek a különbségek mérséklődnek, eltűnnek.

A fentiek alapján, ha valóban csak a kistermelőkre akarjuk vonatkoztatni a kedvezőbb adózási formát, **érdemes volna a bevételi határt támogatásokkal növelten számolni**. Ebben az esetben az őstermelők 90%-a továbbra is a kedvezményes feltételek szerint adózna, míg a többiek a tényleges teherviselő képességüknek megfelelően fizethetnék adójukat. **Ezzel a módosítással meg lehetne szüntetni a magánszemélyek által a mezőgazdasági termelésből származó jövedelmek bevallására igénybe vehető 10 féle adózási módot, javítva az átláthatóságot és csökkentve a bürokrácia mértékét**, hiszen a 8 millió forint alatti bevételekre elég volna egyféle módszert kidolgozni. (A 8 millió forintos bevételből, 85%-os költséghányad esetén 1,2 millió forint adózás előtti jövedelem keletkezik, mely havi 100 ezer forintos bruttó bérjellegű jövedelmet jelent.)

7. táblázat

Őstermelők és egyéni vállalkozók főbb adatai, 2009

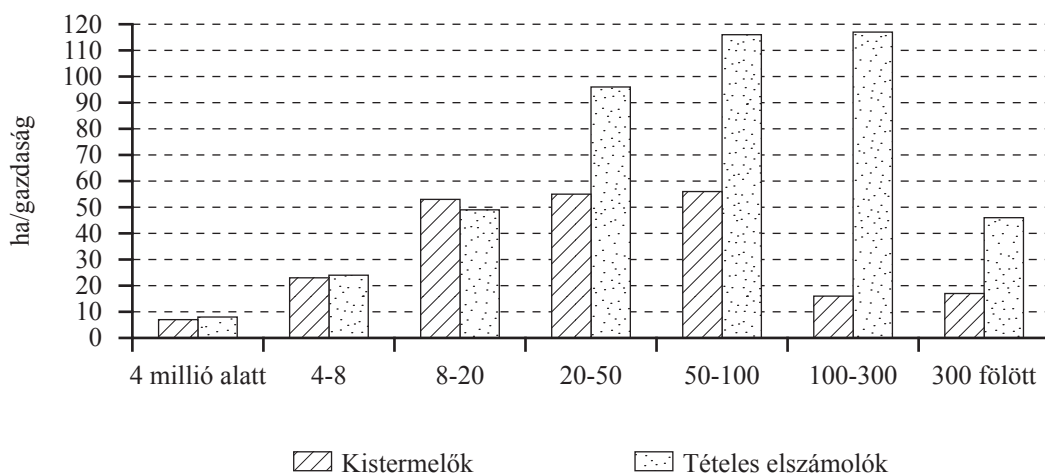
Gazdálkodási forma	bevétel	összes támogatás	bevétel-támogatás arány	földalapú támogatás	terület	gazdálkodók száma	bevétel/ha
Mértékegység	millió Ft	millió Ft	százalék	millió Ft	ha	fő	millió Ft
<i>Nemleges nyilatkozat</i>	151 918	32 829	22	25 093	522 770	56 103	0,29
<i>Költségátalány</i>	180 549	53 070	29	35 609	741 854	37 886	0,24
<i>Mezőgazdasági jövedelemátalány</i>	41 506	7 891	19	6 011	125 229	11 307	0,33
Kistermelők összesen	373 973	93 790	25	66 713	1 389 853	105 296	0,27
Tételes elszámoló	160 095	47 180	29	22 665	472 188	12 056	0,34
<i>Egyéni vállalkozó</i>	218 541	20 726	9	16 856	351 167	13 663	0,62
<i>Egyéni vállalkozó átalányadózó</i>	1 103	31	3	30	625	481	1,77
Egyéni vállalkozók összesen	219 644	20 757	9	16 886	351 792	14 144	0,62
Összesen	753 713	161 727	21	106 264	2 213 832	131 489	0,34

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

A 7. táblázat adatai alapján számításokat végeztünk, mellyel meghatároztuk az őstermelők és egyéni vállalkozók által művelt földterület nagyságát³ (9. ábra). Az **őstermelők** a táblázatban szereplő földterület **84%-át birtokolják**, ezen belül a tételes költségelszámolók, akik a teljes létszám 9%-át adják, az összes földterület 21%-át művelik.

³ A földterület méretére a területalapú támogatások összegén keresztül következtettünk. A területalapú támogatás összegét osztottuk az egy hektárra jutó támogatás összegével. Elfogadva azt, hogy ez a fajta számítás nem pontos, az arányok szemléltetésére azonban alkalmas.

Az egyéni vállalkozók bevallásaiban nem szerepel megbontva a területalapú és az egyéb támogatás. Így csak következtetni tudunk az általuk művelt terület nagyságára, ez 330-390 ezer hektár közé esik számításaink szerint.

Átlagos területnagyság a mezőgazdasági bevétel függvényében, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Az **őstermelők** bevételei között jelentős tétel (25-30%) a támogatás, aminek átlagosan 63%-a a SAPS és a top-up kifizetés. Az **egyéni vállalkozók** bevételei között jóval kisebb súllyal szerepelnek a támogatások, még a 10%-ot sem érik el, viszont ennek 81%-a a területalapú támogatás.

A **kistermelők** egy gazdaságra vetített támogatása nem éri el az egy millió forintot, az egy hektárra jutó összeg 67,5 eFt. Bevételük egy hektárra vetített összege fele, egy gazdaságra számított érték (3,6 millió Ft) pedig alig több, mint ötöde az egyéni vállalkozókénak (16 millió Ft).

A **tételes elszámoló** őstermelők egy gazdaságra vetített támogatása közel 4 millió forint, ami négyszer több, mint a kistermelőké és 2,6-szor több, mint az egyéni vállalkozóké. A területalapú támogatások aránya e csoportnál a legalacsonyabb, az összes támogatásnak csak mindössze 48%-a. Az egy hektárra eső támogatás összege 100 eFt, a bevételeké pedig 340 eFt. Az egy gazdaságra számított bevétel összege 13,3 millió Ft, mely közelíti az egyéni vállalkozók 16 milliós bevételét, de több, mint kétszer akkora támogatással sem éri el azt.

Az **egyéni vállalkozók** támogatása gazdaságonként másfél millió forint. A támogatások hektáronkénti összege 59 ezer forint, mind közül a legalacsonyabb, ellenben a bevétel hektáronkénti 622 ezer forintos összege messze felülmúlja az őstermelőkéét.

Annak, hogy az **őstermelők** – adóbevallásuk alapján – **kevésbé hatékonyak maga az adózási rendszer az oka**. Az őstermelők majd egy tucat adózási formából választhatnak, ezért a döntést leginkább az egyes módok által fizetendő adó mértéke befolyásolja, ezért a bevétel pedig megáll az választott bevallási fajta felső bevételi határánál.

Kimondható tehát, hogy a jelenlegi mezőgazdasági adózási rendszer vagy nagy valószínűséggel elősegíti az adóelkerülést (amennyiben kételkedünk az adóbevallásokban szereplő számok valóságában), **vagy támogatja a támogatásokból való létfenntartást és a kevésbé hatékony termelést** (amennyiben hiszünk az adóbevallásoknak), hiszen egy egyéni vállalkozás adottságaiban semmiben nem különbözik egy őstermelőtől, adóbevallása alapján mégis kétszer olyan hatékonyan termel. Különösen igaz ez, ha az **egyéni vállalkozókat a tételes elszámoló őstermelőkkel hasonlít-**

juk össze. Egy-egy őstermelő másfélszer akkora területen gazdálkodik, mint egy egyéni vállalkozó ám az egy hektárra vetített bevétele már csak fele akkora, annak ellenére, hogy bevételében háromszor nagyobb a támogatások aránya, mindez azt jelenti, hogy teljesítménye harmada-negyede az elvárhatóknak és ekkor még nem is beszéltünk az EU-s versenytársakról.

Amennyiben az egyéni vállalkozók 0,62 mFt/ha-os árbevételét a 7. táblázatban szereplő 2,2 millió hektárra vetítjük, a számított bevétel ***közelíti az 1.370 milliárd forintot***. Ez a ténylegesen bevallott bevétel 1,8 szorososa, ha ennek az összegnek vesszük a 15%-át, mint adózás előtti jövedelmet, akkor 206 milliárd forintot kapunk, a ténylegesen kimutatott 31 milliárd helyett. Ennek a számított adója az átlagos adóterhelés 16%-ával számolva ***31 milliárd*** a 10. táblázatban szereplő ***5 milliárd forint helyett***.

Amennyiben hitelt adunk az adóbevallásoknak, akkor az eddigi vizsgálataink alapján elmondható, hogy a területalapú támogatás, kombinálva a jelenlegi adórendszerrel, hathatósan konzerválja a nem hatékony mezőgazdasági termelés struktúráját és gátolja meg a valóban családi gazdálkodás létrejöttét. Amíg a föld a szociális támogatásként is felfogható területalapú támogatás alapját (és ezáltal a megélhetést) képezi, nem jönnek létre hatékonyabban termelő gazdaságok.

A jelenlegi rendszer hibája továbbá, hogy sem a bevételek, hiszen a kedvezményes formák ehhez kötöttek, sem a jövedelmek kimutatására nem készítek, így csak minimális társadalombiztosítási befizetés keletkezik, amely hosszútávon sem az egyénnek (minimális, a megélhetéshez elegendően nyugdíj) sem a gazdaságnak (elmaradó adó és járulék befizetések), sem a társadalomnak (nyugdíjjogosultság nélküli vagy nyugdíjából megélni képtelen tömegek megjelenése vidéken) nem kifizetődő.

3.3. Adózás előtti jövedelem

2009-ben az ***összevont adóalap*** részét képezte többek között a munkabér, a nyugdíj, az őstermelői kivét (kivéve az átalányadózókat), a vállalkozói kivét, a külföldön szerzett jövedelem és még további 18-20 jogcím, de nem tartalmazza a vállalkozói jövedelmet (ellentétben az adózás előtti jövedelemmel, melyben benne van).

A 8. táblázat az összevont adóalap összege alapján sorolja be a termelőket. E táblázat legérdekesebb sora az első; az ide tartozó termelők bevallásuk szerint ***nulla forintnyi jövedelemből élnek meg*** (ők a második legnépesebb csoport), ***és ebből még fejleszteni is tudnak*** (9. táblázat). Látható, hogy e csoportnál igen magas a támogatásból származó bevétel. Felmerül a gyanú, hogy adóköteles jövedelem híján, (hiszen a bevételek között dominál a támogatás) e gazdálkodók jelentős része csak a támogatásokból él. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy ez a jelenség a társas vállalkozásoknál és a külföldi gazdálkodóknál is megtalálható. Az igen magas költséghányad miatt sok társas vállalkozás is csak a támogatásoknak köszönheti, hogy nem veszteséges. A jövedelempótló támogatásoknak nem kis részben ez a feladatuk.

Az őstermelők 23-28%-a, az egyéni vállalkozóknak ellenben csak 7%-a tartozik a nulla jövedelmű gazdák közé.

8. táblázat

Gazdálkodók mezőgazdasággal összefüggő bevételei és azok támogatás tartalma az összevont adóalap függvényében, 2009

millió Ft

Összevont adóalap (mFt)	Kistermelő őstermelő			Tételes elszámoló őstermelő			Egyéni vállalkozó		
	fő	bevétel	támogatás	fő	bevétel	támogatás	fő	bevétel	támogatás
0	30 208	101 481	28 002	2 783	26 787	8 148	1 017	10 949	1 198
0-minimálbér	27 356	93 894	24 205	3 405	40 816	11 092	5 141	45 270	3 981
minimálbér-4	44 104	163 693	37 952	5 241	79 363	23 348	7 512	149 569	14 423
4-8	2 906	11 953	2 838	490	9 191	3 144	392	12 232	911
8-20	656	2 684	691	123	3 607	1 364	75	1 484	201
20-	59	269	77	14	332	84	7	140	13
Összesen	105 289	373 973	93 766	12 056	160 095	47 180	14 144	219 644	20 726

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

9. táblázat

Őstermelők támogatása támogatás-típusonként, 2009

millió Ft

Összevont adóalap	Kistermelő				Tételes elszámoló			
	összes támogatás	ebből			összes támogatás	ebből		
		terület-alapú támogatás	fejlesztési támogatás	egyéb támogatás		terület-alapú támogatás	fejlesztési támogatás	egyéb támogatás
0	28 002	19 287	4 411	4 264	8 148	3 899	882	3 355
minimálbér-4	37 952	27 556	5 145	5 080	23 348	11 280	2 748	9 108
0-minimálbér	24 205	17 120	3 441	3 563	11 092	5 518	1 332	4 180
20-	77	55	14	8	84	22	16	46
4-8	2 838	2 152	341	334	3 144	1 439	347	1 355
8-20	691	518	96	77	1 364	507	170	616
Összesen	93 766	66 688	13 448	13 326	47 180	22 665	5 494	18 660

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

Az *őstermelők 54%-a* azt vallotta 2009-ben, hogy az éves összevont jövedelme nem éri el a minimálbérnek megfelelő összeget. Ők az összes őstermelői bevétel 49%-ából a támogatásoknak 42%-ából részesedtek.

Az *egyéni vállalkozóknak 43%-a* mutatta ki, hogy a minimál bér alatti jövedelemből él, de ők csak az összes vállalkozói jövedelem 25%-a felett rendelkeznek és az általuk lehívott támogatások összege is hasonló arányú. Hozzá kell tennünk azonban, hogy az összevont adóalapon túl a vállalkozók további jövedelemforrással is rendelkeznek, nevezetesen a külön adózó vállalkozói jövedelemmel, ennek mértéke 2009-ben összesen 10 milliárd forint volt.

Az összevont adóalap egyes kategóriáihoz tartozó relatív létszám, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

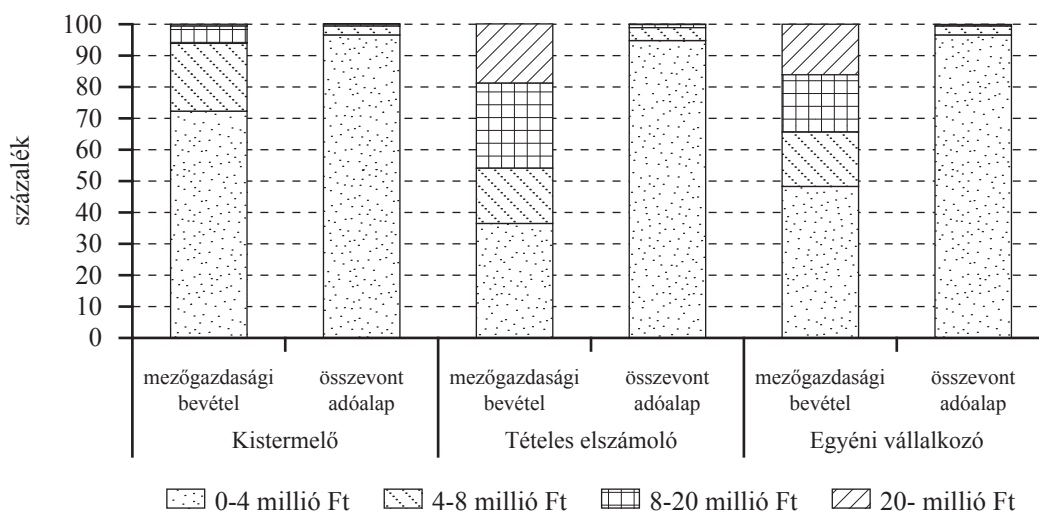
Az összevont adóalap egyes kategóriáihoz tartozó létszamarányt a 10. ábra szemlélteti. Nem meglepő módon a legnépesebb csoport minden formációnál a minimálbér és a 4 millió forint közötti jövedelemsávban található, e feletti adózás előtti jövedelmet mindössze 5-10%-nyi gazda tud csak felmutatni.

Vizsgálva az összevont adóalap egyes kategóriáihoz tartozó mezőgazdasági bevétel nagyságát kimondhatjuk, hogy az **őstermelők** 2009-ben átlagosan 3%-os jövedelemtermelő képességet értek el (11. táblázat). Ez azt jelenti, hogy 4 millió forint feletti éves jövedelemhez minimum 130 millió forint bevétel szükséges. Az **egyéni vállalkozók** hatékonyabb működése miatt a fenti arány 7% körüli, ezért már 57 millió forint bevétel is elég a 4 milliós jövedelemhez.

A **kistermelők** jelentősen többen (3 621 fő) sorolják magukat a 4 milliós jövedelem kategória fölé, mint ahogy azt várnánk a mezőgazdasági bevételeik alapján (100 millió fölötti bevétellel mindösszesen 60 személy rendelkezik, 6. táblázat), azonban ebben a körben meghatározó jelentősége van a bérnek, mint bevételi forrásnak (2009-ben ez 70,6 milliárd forint volt). A **tételes elszámolók** szintén többen vannak, mint ahogyan azt a bevételeik alapján várnánk. Az **egyéni vállalkozók** ellenben csak a fele akkora létszámban képviselik magukat, mint gondolnánk (474 fő a 902-vel szemben).

Jól mutatja az arányeltolódásokat a 11. ábra. Megállapíthatjuk, hogy **függetlenül attól, hogy az egyes gazdák mely bevételi kategóriába tartoztak, az adózás előtti jövedelmüket egységesen (több, mint 95%-ban), a 0-4 millió közötti sávban határozták meg.**

Az egyes bevételi kategóriákhoz tartozó gazdálkodók aránya, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Az adózás előtti jövedelmek (10. táblázat) esetében meglehetősen nagyok az eltérések az egyes csoportok között. 2000-ben az őstermelők és az egyéni vállalkozók a bevételből arányosan közel azonos jövedelmet tudtak felmutatni, 2009-ben azonban a jövedelem felét az egyéni vállalkozók adták, annak ellenére, hogy az őstermelők összes bevétele két és félszer akkora volt, mint a vállalkozóké. Százalékok szintjén azonban árnyaltabb a kép: **2000-ben az őstermelők átlagosan a bevétel 4-4,5%-át, 2009-ben azonban már csak a bevétel 2,9%-át realizálták jövedelmeként**, ellentétben az **egyéni vállalkozókkal, akik a 2001-re számított 3,7%-os arányt megduplázták** (11. táblázat). Ennek okai feltételezéseink szerint leginkább az adójogszabályok folyamatos, az őstermelők részére mind kedvezőbb változásaival magyarázhatóak. De érdemes volna kutatni és pontosítani az őstermelők egyéni vállalkozókéhoz képesti nagy mértékű hatékonyságbeli lemaradásának egyéb okait is.

2007-ben megemelkedett az APEH által végzett vagyonosodási vizsgálatok száma, valamint bevezetésre került a dupla minimálbér utáni járulékfizetés, ezek együttes hatása minden kategóriában észlelhető és jelentős jövedelemnövekedést okozott. A legdrasztikusabban az **egyéni vállalkozóknál** mutatható ki ennek hatása. Ők a jövedelmüket egyik évről a másikra közel **megduplázták**, úgy hogy közben a bevételük csak 12%-kal nőtt.

A kistermelők adózás előtti jövedelmének összege 2000 és 2009 között szinte semmit nem változott (annak ellenére sem, hogy a támogatások mértéke folyamatosan nő), 8-10 milliárd forint között mozog évjáratí hatástól függően, ellenben a **tételes elszámolók meghétszerezték** jövedelmüket. A bevétel-jövedelem arány az alábbiak szerint változott: kistermelőknél 4,8%-ról 2,9%-ra csökkent, a tételes elszámolók 3%-ról indítottak, majd a 2002-2005 között másfél százalékos mélypontról kijöve újra a 3% körüli aránynál tartanak (10. táblázat, 11. táblázat).

Amennyiben az egyéni vállalkozók 7%-os bevétel/jövedelem arányával számolnánk ki a teljes jövedelmet, úgy az 2009-ben **54 milliárd forintnak adódna** szemben a ténylegesen kimutatott 31 milliárd forinttal.

10. táblázat

Adózás előtti jövedelem

millió Ft

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Őstermelő	10 494	10 883	12 494	10 333	9 317	9 854	12 366	18 102	17 922	15 613
<i>Ebből</i>										
<i>Kistermelő</i>	<i>9 837</i>	<i>10 011</i>	<i>10 531</i>	<i>8 690</i>	<i>7 548</i>	<i>7 877</i>	<i>9 187</i>	<i>12 894</i>	<i>12 282</i>	<i>10 736</i>
<i>Tételes elszámoló</i>	<i>657</i>	<i>872</i>	<i>1 963</i>	<i>1 642</i>	<i>1 769</i>	<i>1 977</i>	<i>3 179</i>	<i>5 208</i>	<i>5 641</i>	<i>4 878</i>
Egyéni vállalkozó	6 260	7 167	7 281	6 823	6 977	7 343	8 633	15 065	15 593	15 698
Összesen	16 754	18 050	19 775	17 156	16 294	17 197	20 999	33 167	33 515	31 311

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

11. táblázat

Adózás előtti jövedelem a bevétel arányában

százalék

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Őstermelő	4,64	3,43	3,00	2,54	2,42	2,31	2,73	3,36	3,06	2,92
<i>Ebből</i>										
<i>Kistermelő</i>	<i>4,82</i>	<i>3,54</i>	<i>3,37</i>	<i>2,91</i>	<i>2,87</i>	<i>2,60</i>	<i>2,78</i>	<i>3,29</i>	<i>3,05</i>	<i>2,87</i>
<i>Tételes elszámoló</i>	<i>3,01</i>	<i>2,56</i>	<i>1,89</i>	<i>1,51</i>	<i>1,45</i>	<i>1,61</i>	<i>2,59</i>	<i>3,55</i>	<i>3,07</i>	<i>3,05</i>
Egyéni vállalkozó	–	3,69	4,34	4,06	4,19	4,27	4,89	7,65	7,01	7,15
Átlag	4,64	3,53	3,38	2,98	2,96	2,87	3,33	4,51	4,14	4,15

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

3.4. Fizetendő adó

Az adózás előtti jövedelemre (10. táblázat) jutó **átlagos adóterhelés az őstermelők esetében 2000 és 2009 között 19,4%-ról 16,4%-ra csökkent**, az **egyéni vállalkozók terhei 22,2%-ról 17,1%-ra** mérséklődtek. Amennyiben a fizetett adót az összes bevételhez viszonyítjuk, akkor megállapíthatjuk, hogy az **őstermelők 0,9%-os bevételarányos adóterhelése 2009-re 0,48%-ra csökkent**, míg az **egyéni vállalkozók** esetében a változás emelkedő tendenciájú, 10 év alatt 0,9%-ról **1,2%-re nőtt**. A legalacsonyabb átlagos adóterhelés a **tételes elszámoló őstermelőké**, ők 18,1%-ról indítottak de ma már csak **15,1%-ot fizetnek**, míg a bevételarányos befizetések **0,46%-on** állnak, ez mindössze 38%-a az egyéni vállalkozók befizetésének. Ez utóbbi alacsonyabb adóterhelés több okkal is magyarázható; egyrészt az őstermelőknek nincs vállalkozói jövedelmük és így értelemszerűen az erre rakódó adókat (vállalkozói szja, osztalékadó, TEHO) sem kell megfizetniük, másrészt sokkal kevésbé hatékonyan termelnek, a bevétel mindössze 3%-át mutatják ki jövedelemként, ellentétben az egyéni vállalkozók 7%-ával, harmadrészt az őstermelők esetében az egy gazdára jutó bevétel is kevesebb.

2006. évről a 2007. évre 117%-os (105 milliárd forintos) volt a bevétel növekedés (5. táblázat), ugyanezen időszak alatt – a korábban említett okok miatt – a jövedelmek 158%-kal (13 milliárd forint) emelkedtek (10. táblázat), ami 129%-os (1,3 milliárd forintos) többlet adófi-
zetést eredményezett (12. táblázat).

12. táblázat

Fizetett adó

millió Ft

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Őstermelő	2 031	2 102	2 636	2 248	1 973	1 883	2 373	3 075	3 042	2 562
<i>Ebből:</i>										
<i>Kistermelő</i>	<i>1 912</i>	<i>1 951</i>	<i>2 236</i>	<i>1 923</i>	<i>1 643</i>	<i>1 520</i>	<i>1 769</i>	<i>2 250</i>	<i>2 133</i>	<i>1 826</i>
<i>Tételes elszámoló</i>	<i>119</i>	<i>152</i>	<i>400</i>	<i>325</i>	<i>330</i>	<i>362</i>	<i>604</i>	<i>825</i>	<i>909</i>	<i>736</i>
Egyéni vállalkozó	1 384	1 544	1 718	1 526	1 552	1 572	1 981	2 556	2 644	2 688
Összesen	3 416	3 646	4 354	3 774	3 525	3 454	4 354	5 631	5 686	5 249

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

13. táblázat

Fizetett adó és az összes bevétel aránya

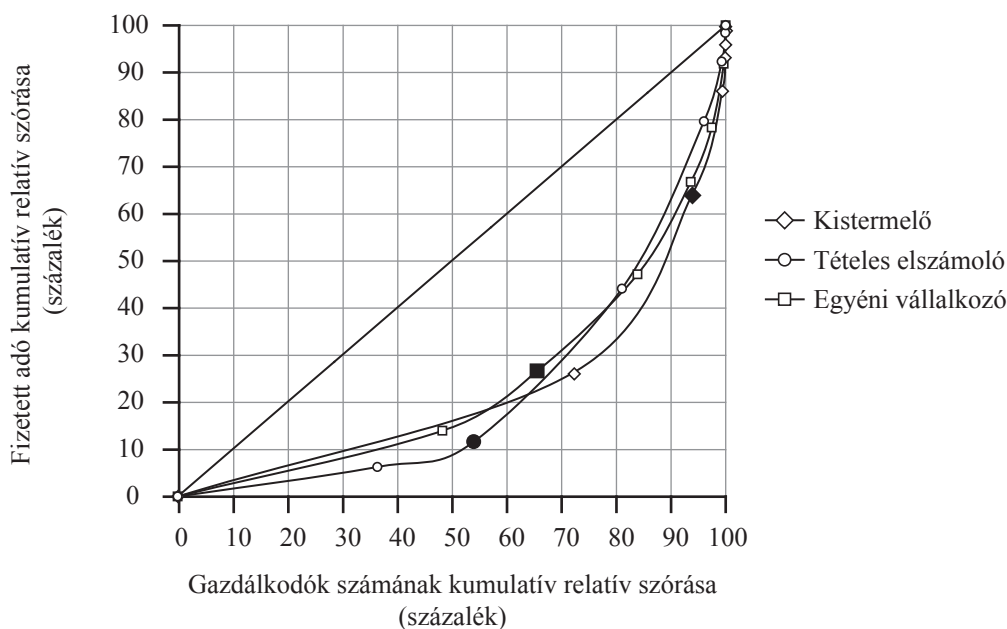
százalék

Adó/bevétel, %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Őstermelő	0,90	0,66	0,63	0,55	0,51	0,44	0,52	0,57	0,52	0,48
<i>Ebből</i>										
<i>Kistermelő</i>	<i>0,94</i>	<i>0,69</i>	<i>0,71</i>	<i>0,64</i>	<i>0,63</i>	<i>0,50</i>	<i>0,54</i>	<i>0,57</i>	<i>0,53</i>	<i>0,49</i>
<i>Tételes elszámoló</i>	<i>0,54</i>	<i>0,45</i>	<i>0,39</i>	<i>0,30</i>	<i>0,27</i>	<i>0,29</i>	<i>0,49</i>	<i>0,56</i>	<i>0,50</i>	<i>0,46</i>
Egyéni vállalkozó	0,89	0,80	1,02	0,91	0,93	0,91	1,12	1,30	1,19	1,22
Átlag	0,90	0,71	0,74	0,66	0,64	0,58	0,69	0,77	0,70	0,70

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

A mezőgazdasági tevékenységből származó **bevétel és a fizetendő adó aránya nem éri el az 1%-ot sem** (13. táblázat). Az egyéni vállalkozók 2009-ben a 0,7%-os átlagos bevételarányos adónak több, mint másfélszeresét fizették, az őstermelői átlagnak azonban már a két és félszeresét, de még így is elmaradtak az általunk számított 15%-os jövedelemhányad mellett várható 6% körüli aránytól (szja, vállalkozói szja, osztalékadó).

A mezőgazdasági termelés után fizetett adók koncentrációja a gazdaságok számának függvényében, 2009

Megjegyzés: a görbéken található kiemelt jelek a mezőgazdasági bevétel 4-8 milliós bevételi kategóriáját jelölik.

Forrás: Saját szerkesztés

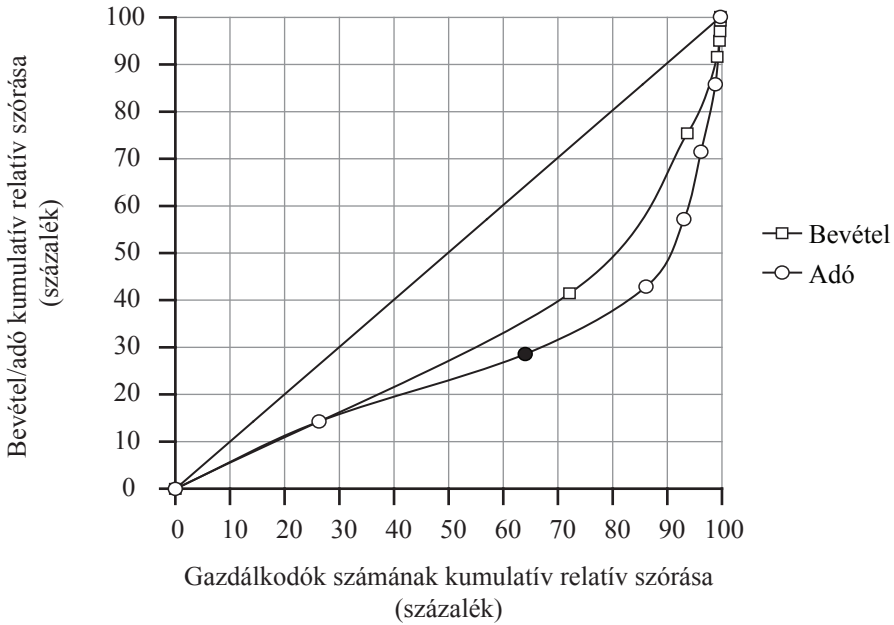
A vizsgált csoportok adóbefizetéseinek megoszlása alapján képzett Lorenz-görbék lefutása között nincs érdemi különbség, az **adó befizetés 50%-át a termelők felső 10-15%-a teljesíti** (ez kb. 13-15 ezer embert jelent), illetve a Gini-együttható értéke mindhárom esetben 0,52-0,54 között mozog (12. ábra). Ugyanakkor a bevételek egyenlőtlenségei az egyes termelői csoportok között jóval nagyobb eltérést mutattak egymástól (6. ábra). Meg kell jegyeznünk azonban, hogy ez a fentebb említett arány messze jobb, mint amit a társas vállalkozásoknál tapasztalhatunk. A Budapesti Corvinus Egyetem egy 2007. évi tanulmánya⁴ ugyanis megállapította, hogy **2006-ban a társasági adóbevétel 80%-a** a Magyarországon bejegyzett cirka 300 ezer társas vállalkozás közül **mindössze 132 befizetéséből származott**. Saját számításaink szerint a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál ez az arány 2009-ben az alábbiak szerint alakult: az adó 50%-át a vállalkozások 1,2%-a fizette be, ez 179 céget jelent a 15 ezer vállalkozásból. **Az összes társasági adó 90%-át pedig felső 10-11% fizeti meg.**

A könnyebb összehasonlíthatóság végett a bevételeket és a fizetett adókat vizsgálati csoportonként párba állítottuk, ezeket a **13. ábra, 14. ábra, 15. ábra** mutatja be.

A kistermelők a bevételből való részesedésükhöz képest aluladóztatottak, ez különösen a 8 millió forint feletti bevétellel bíró személyekre igaz (a bevételi határt az adógörbén a más színű pötty jelöli, 13. ábra). Vagyis míg a bevételek 90%-át a 8 millió forint alatti bevétellel rendelkező gazdák adják, addig ugyanez a réteg az adóknak már csak nem egészen a 30%-át fizeti.

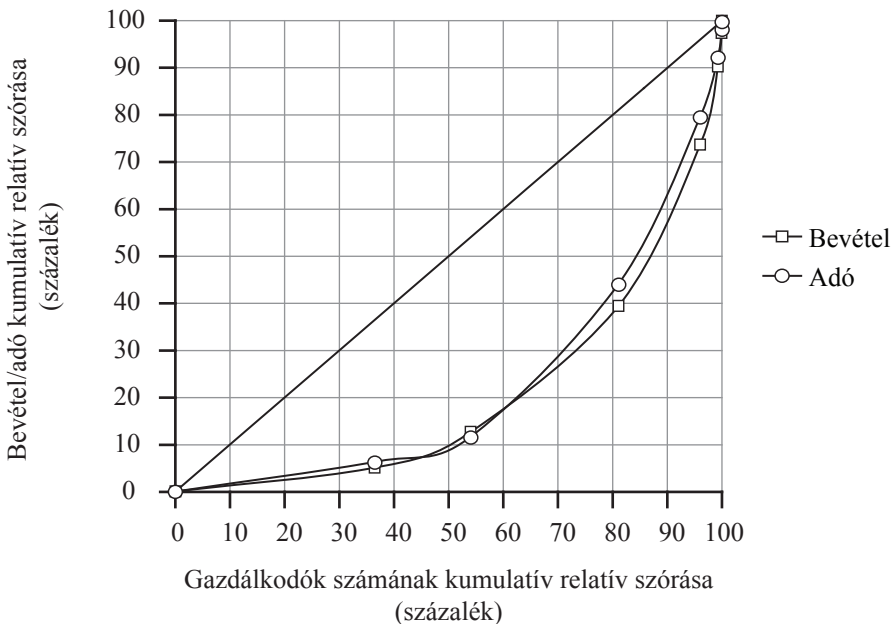
⁴ Budapesti Corvinus Egyetem: Tanulmány a számviteli és az adózási adminisztráció egyszerűsítéséről, Budapest, 2007.

13. ábra

Kistermelők mezőgazdaságból származó bevétele és annak adója, 2009

Forrás: Saját szerkesztés

14. ábra

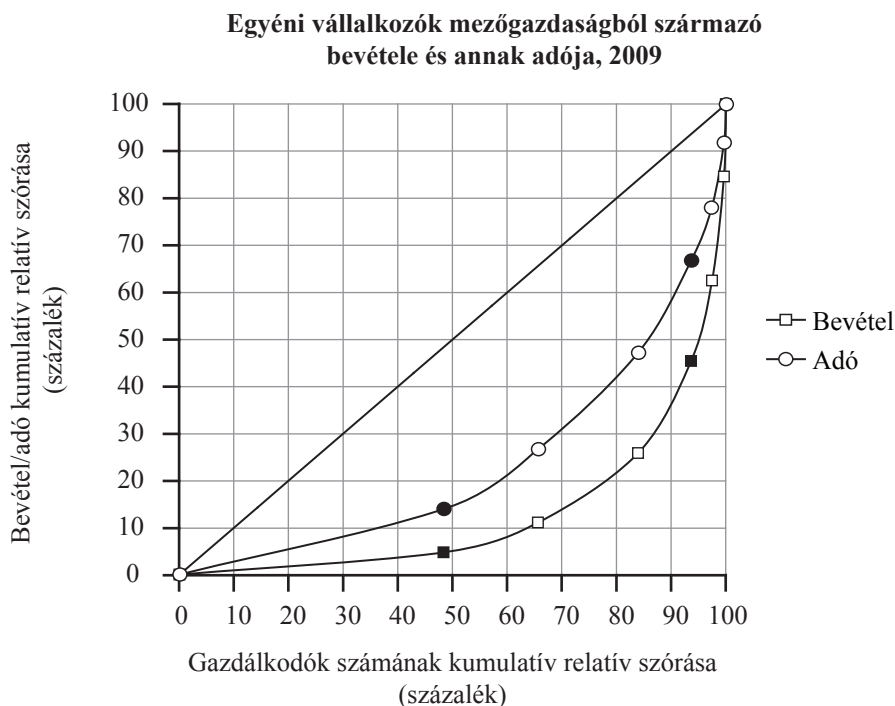
Tételes elszámoló őstermelők mezőgazdaságból származó bevétele és annak adója, 2009

Forrás: Saját szerkesztés

A **tételes elszámoló őstermelők** az adóbefizetésekből pont ugyanolyan arányban veszik ki részüket, mint a megtermelt bevételből (14. ábra). Esetükben **teljesen arányos az adózás** (lényegében egy egykulcsos bevétel arányos adónak is felfoghatjuk ezeket a befizetéseket).

Az **egyéni vállalkozók** elég erős bevételi koncentrációja mellé egy bevételtől függetlenebb adófizetés társul (a vállalkozók felső 10%-a rendelkezik a bevételek kb. 65%-ával és fizeti az adók 41-42%-át) (15. ábra). Ez azonban azt is jelenti hogy a 4-50 millió forint közötti árbevétellel bíró gazdálkodók **relative túladóztatottak**.

15. ábra

Megjegyzés: a kiemelt jelölések a 4, illetve az 50 millió forintos árbevételi kategóriákat jelölik.

Forrás: Saját szerkesztés

3.5. Támogatások

A mezőgazdasági termelők támogatásait gazdálkodási forma, illetve támogatási típus szerint csoportosítottuk (14. táblázat). A támogatási adatokat csak 2006-tól lehet érdemben elemezni, a korábbi évekre nincs teljes körűen adat. A táblázatban szereplő támogatások 87%-át az őstermelők igényelték, így nincs is nagy különbség az egy gazdálkodóra jutó támogatási összegek között, az **egyéni vállalkozókra 1,5 millió forint**, az őstermelőkre pedig átlagosan 1,2 millió forint esik, ezen belül a **kistermelők** egyenként alig **0,9 millió forintot** kaptak, ellenben a **tételes elszámolók 3,9 millió forintnyi** támogatást tudtak lehívni 2009-ben gazdaságonként.

2009-ben a teljes bevételnek átlagosan 21%-át a támogatások adták, ennek döntő hányada (67%-a) területalapú. Az összes **területalapú** támogatás **15-17%-át az egyéni vállalkozók** igényelték, a velük összemérhető **tételes elszámolók** az összes területalapú támogatás **21%-át** (7. táblázat).

Az **őstermelők 31 milliárd forint fejlesztési** támogatást igényeltek 2009-ben, az **egyéni vállalkozók** ellenben csak mintegy **2,2 milliárd forintot**. A **fejlesztési támogatások 55,7%-át a tételes elszámolók vették** igénybe, holott ők mindössze 9 százaléknyian vannak.

14. táblázat

Az adóbevallásokban szereplő támogatások összege

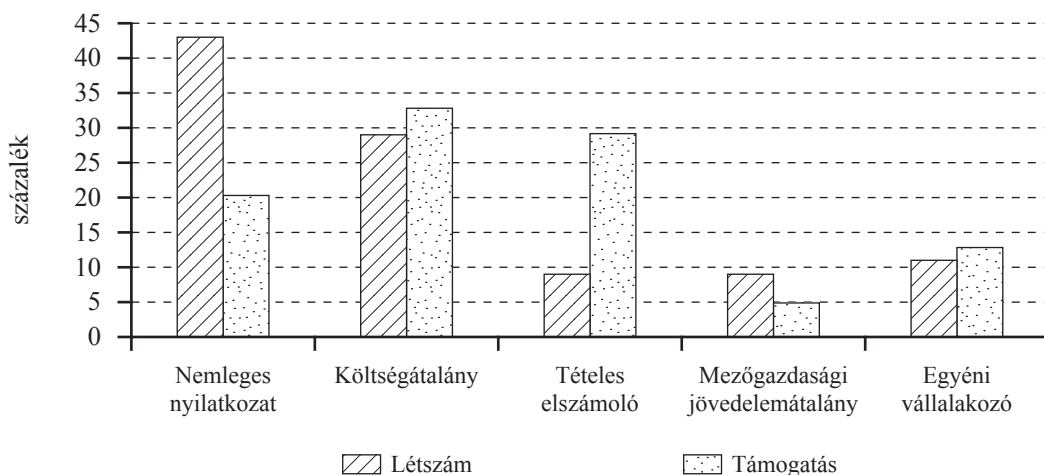
millió Ft

Megnevezés	2006	2007	2008	2009
Vállalkozási forma				
Őstermelő	89 026	106 641	118 055	140 967
<i>Ebből:</i>				
<i>Kistermelő</i>	60 324	70 272	76 689	93 790
<i>Tételes elszámoló</i>	28 702	36 369	41 367	47 177
Egyéni vállalkozó	10 331	13 260	15 310	20 760
Összesen	99 357	119 902	133 365	161 727
Támogatás típusa				
Területalapú	19 214	59 815	72 328	89 408
Fejlesztési	59 930	33 482	29 844	33 709
Egyéb	10 161	13 847	17 462	19 450
Vegyes (területalapú + egyéb)*	10 053	12 760	13 731	19 160
Összesen	99 357	119 904	133 365	161 727

*Az egyéni vállalkozók esetében a területalapú és az egyéb támogatások az adóbevallások alapján nem bonthatók meg.

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

16. ábra

Gazdálkodási formák részesedése a létszámból, illetve a támogatásokból, 2009

Forrás: APEH adatok alapján saját szerkesztés

Kérdéses, hogy vajon az őstermelőknek miért éri meg fejleszteni, az egyéni vállalkozóknak pedig miért nem, különösen annak fényében, ahogy azt korábban láttuk, hogy az őstermelők egy jelentős hányadának semmilyen kimutatható jövedelme nincs.

A támogatások megoszlása az egyes gazdálkodói formák között az évek során nem változott (14. táblázat). Az összes támogatásból a kistermelők 57-58%-kal, a tételes elszámolók 29-30%-kal, míg az egyéni vállalkozók mindössze 12-13%-kal részesednek. A támogatások eloszlása nem létszámarányosan történik (16. ábra).

3.6. ÁFA

Az szja törvény alapján az őstermelők különféle költségelszámolási módok közül választhatnak. Ezek között van olyan, ahol a törvény bizonyos mértékű költséghányadot feltételez, melyet nem kötelező számlával igazolni. Ennek mértéke 40%-tól 94%-ig terjed. Ezeknek a módozatoknak az áfa befizetésekre gyakorolt hatását a 15. táblázat mutatja be. Számításaink során 85% költséghányadot feltételeztünk ott, ahol a törvény nem ír elő ettől eltérő arányt. Megállapíthatjuk, hogy 2009-ben az összes bevétellel szemben elszámolt törvény alapján **vélelmezett költséghányad áfa tartalma közel 38 milliárd forint**. Amennyiben elfogadjuk azt az általánosan elterjedt vélekedést, hogy **Magyarországon a feketekereskedelem aránya 25-30% között mozog**, akkor kimondhatjuk, hogy ebben a körben **a számla nélküli kereskedelem mértéke 45-55 milliárd forint között lehet, melynek áfa tartalma 9-11 milliárd forint** csak azáltal, hogy nem kötelező számlával igazolni a felmerült költségeket.

15. táblázat

Költségek áfa tartalma, 2009

Gazdálkodási forma	Összes bevétel	Számlával igazolt hányad	Törvény által vélelmezett hányad	Költségek áfa tartalma	
				Számlával igazolt	Törvény által vélelmezett
	millió Ft	százalék		millió Ft	
Nemleges nyilatkozat	151 930	20	80	6 077	24 309
Tételes költségelszámoló (40% ktg átalány)	81 556	45	40	7 340	6 524
Tételes költségelszámoló (8 mFt felett)*	259 076	85		44 043	
Mezőgazdasági jövedelemátalány (növénytermesztés, 15% bevétel)	28 590	-	85		4 918
Mezőgazdasági jövedelemátalány (állattenyésztés, 6% bevétel)	12 916	-	96		2 170
Egyéni vállalkozó*	218 541	85	-	37 152	
Egyéni vállalkozó átalányadó (20% bevétel)	1 103	-	80		88
Mindösszesen	753 713	-	-	94 612	38 009

* 85% költséghányadot feltételezve.

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

3.7. Mezőgazdasági vállalkozások adózása

A mezőgazdasági adózási formák főbb jellemzői a következőképpen foglalhatóak össze.

Kiindulási feltételek:

Bevételi oldal:

Mezőgazdasági tevékenység bevétele: 4 000 eFt

Támogatás: 1 000 eFt (nem fejlesztési célú)

Kiadási oldal:

Költségek: a bevétel 85%-a, illetve a jogszabályban előírt mérték

Bér: minimálbér, 882 eFt

A számításaink során „csak” 9 féle variációt mutatunk be, de ezeken kívül még további 3-4 formáció is szóba jöhet, ezek jelentősége azonban elhanyagolható (16. táblázat). Az összevethetőség érdekében csak a legegyszerűbb esetekkel foglalkoztunk. A támogatások esetében szándékosan nem számoltunk beruházási/fejlesztési célú pénzeszközökkel, mert azok elszámolása szinte minden adózási formában más és más módon történne, főlegesen túlbonyolítva az amúgy sem igazán egyszerű számításokat.

A 16. táblázat legelső oszlopa a valóságban nem létező formáció („alapeset”) költségeit tartalmazza, melyet azért hoztunk létre, hogy lehessen mihez viszonyítani az őstermelők adózását. Látjuk, hogy az alapesetnek nevezett számításoktól legkevésbé a tételes elszámoló őstermelők térnek el, ők is csak egy maximum 100 ezer forint értékben igénybe vehető őstermelői kedvezménnyel. A táblázat oszlopait egymáshoz hasonlítva megállapíthatjuk, hogy a **legkedvezőtlenebb feltételekkel az egyéni vállalkozók vállalkoznak**, míg a legjobb a nemleges nyilatkozat tevő őstermelők helyzete. Értelemszerűen a valóságban ennél árnyaltabb a kép, hiszen azok a termelők, akik az átlagnál nagyobb költséggel dolgoznak a tételes elszámolási formák felé fordulnak, míg azok akik csak kevesebb, számlával fedezett (azaz legális) költséget tudnak felmutatni, inkább az átalányadózás irányába mozdulnak el, tehát **mindenki a számára legoptimálisabb adózási formát választja**.

Annak ellenére, hogy a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások több szempontból is kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint a nemzetgazdaság egyéb ágazatai és tevékenységük jövedelmezősége is alatta marad azokénak, **nem látjuk indokoltnak, hogy a gazdák ilyen sok adózási formációból válogathassanak**. Annak sem nagyon látjuk reális alapját, hogy a **gazdák 42,4%-a** (nemleges nyilatkozattevők) **a bevétele után még jelképes összegű adót se fizessen**.

16. táblázat

Mezőgazdasági vállalkozások adózása elméleti számítások

millió Ft

Megnevezés	Alapeset	Östermelő (nemleges)	Östermelő (költségátalányos)	Östermelő (jövedelemátalány 15%)	Östermelő (jövedelemátalány 6%)	Östermelő (tétetes)
Összes bevétel	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Összes költség	4 250	5 000	4 250	4 250	4 700	4 250
ebből						
- jogszabály alapján vélelmezett költség és/vagy		4 000	2 000	4 250	4 700	
- átlagos költség (85%) a példa szerint	4 250	1 000	2 250			4 250
ebből						
- dologi költségek	3 130	1 000	2 250	4 250	4 700	3 130
- minimálbér (költségként nem elszámolható)	882					882
- minimálbér társadalombiztosítási járuléka (27%)	238					238
"nyereség" (15%)	750	0	750	750	300	750
adóköteles jövedelem (minimálbér+"nyereség")	1 632	0	750	750	300	1 632
szja adó (szuperbruttó 16%-a)	332	0	152	152	61	332
östermelői adókedv.						-100
társadalombiztosítás (17% vagy a bevétel 20%-ának 13,5%-a)	277	135	135	135	135	277
adózás utáni jövedelem	1 023	-135	463	463	104	1 123
ki nem mutatott minimálbér (és nyereség)		1 632	882	882	882	
nettó jövedelem (minimálbér+adózás utáni jövedelem)	1 023	1 497	1 345	1 345	986	1 123
nettó jövedelem/bevétel aránya	20,5	29,9	26,9	26,9	19,7	22,5

Megnevezés	Egyéni vállalkozó (mint alapeset)	Egyéni vállalkozó (átalány)	EVA	Társas vállalkozó
összes bevétel	5 000	5 000	5 000	5 000
összes költség	4 250	5 000	0	4 250
ebből				
- jogszabály alapján vélelmezett költség és/vagy		4 000		
- átlagos költség (85%) a példa szerint,	4 250	1 000		4 250
ebből				
- dologi költségek	3 130			3 130
- vállalkozói kivét	882	1 000		882
- minimálbér társadalombiztosítási járuléka (27%)	238			238
vállalkozói jövedelem (15%)	750	0	5 000	750
vállalkozói jövedelem költségei	338	0	1 500	170
vállalkozó szja (10%)	75	0	1 500	75
osztalékadó (25%)	169	-	-	-
EHO 14%	95			95
adóköteles jövedelem vállalkozói kivét	882	1 000	882	882
szja adó (szuperbruttó 16%)	179	203	179	179
társadalombiztosítás (17%)	150	170	150	150
Ki nem mutatott vállalkozói jövedelem (750 – többet tb. fizetés)		706		
Ki nem mutatható költség			4 250	
Nettó jövedelem	965	1 333	-197	1 133
nettó jövedelem/bevétel aránya	19,3	26,7	-3,9	22,7

Forrás: Saját számítások

Az egyes adózási kategóriák létszámmegoszlását a 17. táblázat ismerteti.

17. táblázat

Mezőgazdasági termelők létszáma az egyes adózási kategóriákban, 2009

Adózási forma	Létszám (fő)	Arány (%)
Nemleges nyilatkozat	56 103	42,4
Tételes költségelszámoló összesen, ebből	49 942	37,8
- Tételes költségelszámoló 40% ktg átalány	37 886	28,7
- Tételes költségelszámoló 8 mFt felett	12 056	9,1
Mezőgazdasági jövedelemátalány (növény+állat), ebből	11 307	8,6
- Csak növénytermesztő	5 862	4,4
Egyéni vállalkozó	13 663	10,3
Egyéni vállalkozó átalányadózó	481	0,4
EVA*	705	0,5
Mindösszesen	132 201	100,0

* Az eva-sokkal tanulmányunkban sehol nem foglalkoztunk. Adóbevallásukból semmilyen tanulmányunk szempontjából lényeges információt nem tudtunk kinyerni.

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

A 16. táblázat kapcsán különösen fontos kiemelni, a társadalombiztosítás fizetésének mikéntjét. **A tételes elszámoló őstermelőkön kívül a többi őstermelő még az általános tb kötelezettségeknek is csak a harmadát fizeti, még akkor is, ha semmilyen összevonás alá eső jövedelme sincs. A bruttó jövedelem 17+27%-át jelentő társadalombiztosítási kötelezettségek helyett csak a bevétel 20%-ának 13,5%-át fizeti meg.**

A társadalombiztosítási befizetések számszerűsítéséhez nem állnak rendelkezésre konkrét adatok, azt indirekt módszerekkel a 2009. évre 10-11 milliárd forint körüli összegben tudjuk meghatározni.

Közel **70 ezer gazdálkodó azt vallja, hogy az összevont adóalapja nem éri el a minimálbér éves összegét.** Ez a **összes gazda 53%-a**, ha azt számoljuk, hogy nekik a – saját érdekükben – legalább a **minimálbér utáni és csak a biztosított tb-járulékokat** meg kellene fizetni, akkor azt kapjuk, hogy már önmagában ez a kör – a szűkített feltételeivel is – **legalább 10 milliárd forintot** kellene, hogy befizessen a költségvetésbe! **A gazdák 74%-ának (97 ezer ember) a bér jellegű jövedelme nem éri el a minimálbért**, tehát a mezőgazdasági tevékenység a fő bevételi forrása és mégis ezek az emberek szinte semmi társadalombiztosítási járulékot nem fizetnek. **Amennyiben ezen csekély összegű befizetések alapján kerül megállapításra a nyugdíjuk, úgy a jövőben a kormányzatra igen komoly nyomás fog nehezedni, hiszen ezek az emberek a nyugdíjas éveik alatt szociális kiegészítő juttatásokra fognak szorulni.**

A különböző módokon számolt valós és elméleti befizetéseket táblázatba (18. táblázat) foglaltuk. Az elméleti tb befizetés meghatározásakor abból indultunk ki, hogy a fentebb említett 97 ezer ember legalább a minimálbér után megfizeti minden járulékát.

Elméleti számítások

millió Ft

Egyéni vállalkozók egy hektárra jutó bevétele alapján	Bevétel	Adózás előtti jövedelem	Adó (16%)	Tb	Támogatás adórendszeren keresztüli összege
Tény	753 713	31 311	5 249	10 000	
Számított	1 372 576	205 886	32 942	37 761	
Eltérés	618 863	174 575	27 693	27 761	
Támogatás tartalom			27 693	27 761	55 454
Egyéni vállalkozók adózás előtti jövedelem/bevételi aránya alapján					
Tény	753 713	31 311	5 249	10 000	
Számított	753 713	54 267	8 683	37 761	
Eltérés	0	22 956	3 434	27 761	
Támogatás tartalom			3 434	27 761	31 195
85%-os költséghányaddal számolva					
Tény	753 713	31 311	5 249	10 000	
Számított	753 713	113 057	18 089	37 761	
Eltérés	0	81 746	12 840	27 761	
Támogatás tartalom			12 840	27 761	40 601
Meg nem fizetett áfa					9 000-11 000

Forrás: APEH adatok alapján saját számítások

A táblázat alapján elmondható, hogy a gazdák jelentős, közel 40-60 milliárd forintnyi támogatás kapnak a kedvezményes adórendszeren keresztül, mely az általuk igénybe vett agrár- és vidékfejlesztési, illetve egyéb támogatások harmadával-negyedével megegyező összeg. Vagy más megközelítésből: másfélszer-kétszer akkora összeg, mint a bevallott jövedelem, 8-12-szerese a fizetett adónak!

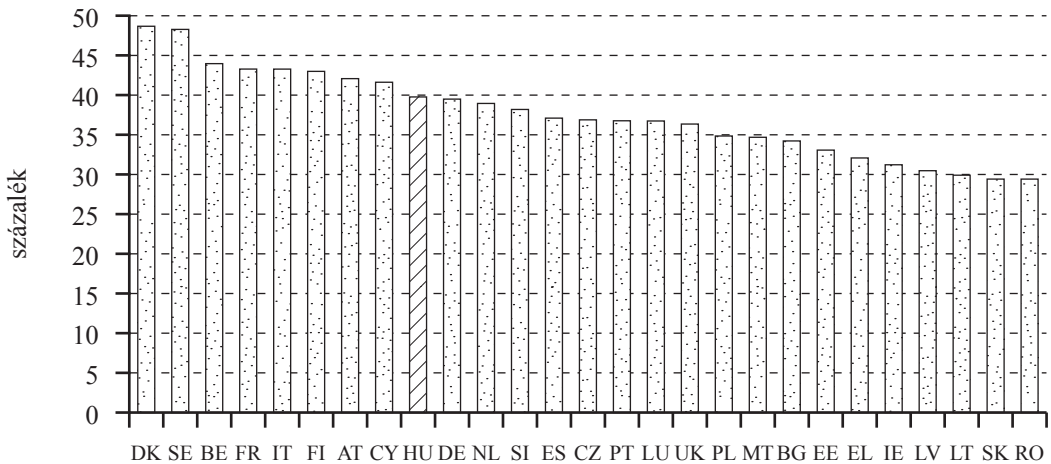
4. Adózás vizsgálata az Európai Unióban

4.1. Adóteher az Európai Unió tagországaiban és Magyarországon

A következőkben néhány Európai Unió tagállam mezőgazdasági adózása, valamint a főbb sajátosságok, specifikumok kerülnek bemutatásra. Mindezek előtt elsőként az Európai Unió és Magyarország adóterhelésének általános áttekintésére vállalkozunk. Ezek vizsgálatára a GDP-hez mért adóterhelést kifejező rátákat alkalmazunk, melyekhez Marco Fantini szerkesztésében a Bizottság 2009-es EU-s adózási trendekkel foglalkozó tanulmánya nyújt segítséget. Tekintettel arra, hogy az adatok csak 2007-ig állnak rendelkezésre, az elemzés is csak eddig az időpontig szólhat, azonban hangsúlyoznunk kell, hogy bár az adatok fontosak, az arányokat érdemes figyelni, illetve Magyarország viszonyát az Európai Unió többi tagállamához képest.

A következő ábra a tagországok GDP-arányos adóterhelését mutatja a legnagyobbtól a legkisebbig (17. ábra).

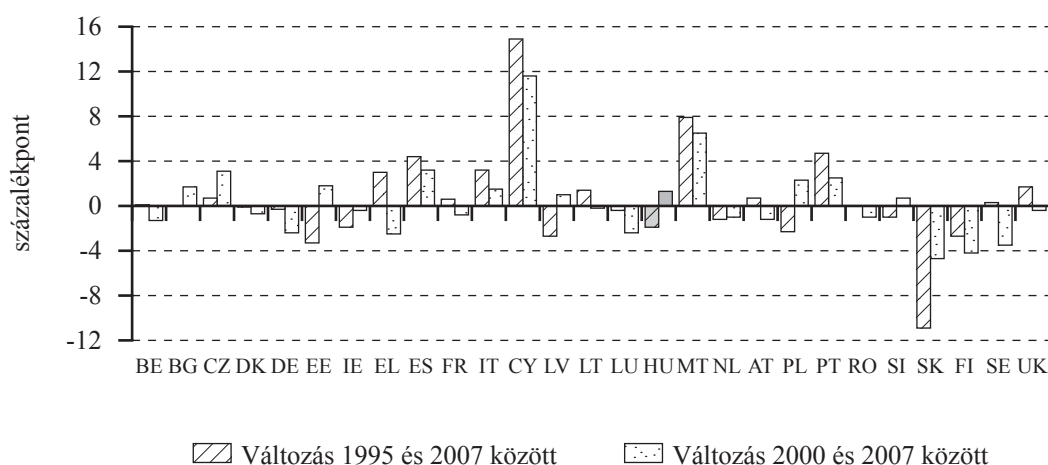
17. ábra

Az összes adó- és járulékteher a GDP százalékában, 2007

Forrás: Marco Fantini, 2009

Magyarország GDP arányos adóterhelése az első tíz tagállam között foglal helyet. A sort Dánia vezeti és Románia zárja. A változás tekintetében elmondható, hogy 1995 és 2007 között valamelyest mérséklődött az adó nagysága a GDP-hez viszonyítva, míg hétéves periódusban 2000 és 2007 között nőtt. A legjobban az Egyesült Királyságban és Svédországban csökkent a GDP arányos adó- és járulékteher (18. ábra).

A GDP arányos adóteher (járulékokkal) százalékpontos változása

Forrás: Marco Fantini, 2009

Az alábbi táblázat (19. táblázat) a különböző (súlyozott és súlyozás nélküli) EU-s átlagokat tartalmazza.

19. táblázat

Az átlagos GDP-arányos adóteher (járulékokkal) az Európai Unió ország csoportjaiban

százalék

EU-27 átlag	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Súlyozott	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	40,8	40,6	39,7	39,0	39,0	38,9	39,2	39,7	39,8
Számtani	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	37,4	37,2	36,6	36,3	36,4	36,4	36,9	37,0	37,5
EA-16 átlag*													
Súlyozott	39,8	40,7	41,1	41,0	41,5	41,2	40,3	39,8	39,8	39,5	39,6	40,3	40,4
Számtani	36,9	37,3	37,5	37,5	37,8	37,9	37,6	37,4	37,4	37,2	37,6	37,7	38,2
EU-25 átlag													
Súlyozott	39,5	40,2	40,4	40,4	40,9	40,6	39,8	39,1	39,1	39,0	39,3	39,9	39,9
Számtani	37,4	37,4	37,7	37,8	37,9	37,6	37,1	36,9	36,9	36,9	37,3	37,5	38,0
Magyarország	41,6	40,6	39,0	39,0	39,1	38,5	38,3	38,0	37,7	37,6	37,5	37,2	39,8

* EA = Euro Area, Euróövezet.

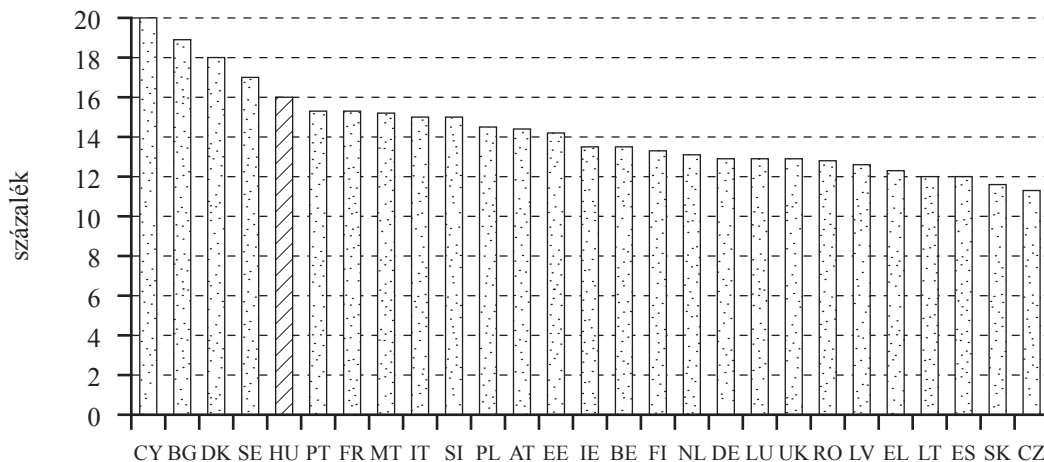
Forrás: Marco Fantini, 2009

Az évek során az összes adó GDP-hez viszonyított átlagos aránya (számtani, súlyozott) az euró övezet tagállamai tekintetében nőtt, bár itt is volt a kezdő évben (1995) a legmagasabb az érték. Érdekes, hogy az EU-16-oknál a legmagasabb, átlagosan a GDP-hez mért adó 2007-ben is (40% fölötti értékkel), míg az EU-27-ben és EU-25-ben körülbelül azonosan, valamivel 40% alatt alakult.

Érdeemes visszautalni az első ábrára, ahol a fenti megállapítás igazolást nyer, hiszen ebben az ábrában látható első hét tagállamból öt tagja az eurózónának. **Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy hazánk közel 40%-os értékével átlagosnak értékelhető.**

Több információval szolgál, ha az összes adóteher vizsgálatát felbontjuk a közvetett adók (közte a hozzáadott érték adó) és a közvetlen adók vizsgálatára. Ha elsőként a közvetett adók GDP-hez mért arányát nézzük, akkor a következőt láthatjuk (19. ábra):

19. ábra

A közvetett adóteher a GDP százalékában, 2007

Forrás: Marco Fantini, 2009

Az első tíz tagállam között megtalálható csaknem mind azok közül, amelyek az összes adóteher vizsgálatánál is. Magyarország azonban jóval előrébb foglal helyet, az ötödik helyen áll a 16%-os értékével, Bulgária, Ciprus, Dánia és Svédország előzi meg. Látható, hogy a hazánkkal szomszédos tagországok- Ausztria kivételével- 13% alatti értékkel rendelkeznek, de Ausztria is 15% alatt marad. A következő táblázat (20. táblázat) mutatja, hogy átlagosan hogyan alakult a közvetett adóteher a GDP arányában.

20. táblázat

Az átlagos GDP-arányos közvetett adóteher az Európai Unió ország csoportjaiban

százalék

EU-27 átlag	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Súlyozott	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	14,2	14,0	13,6	13,6	13,6	13,6	13,7	13,9	13,8
Számtani	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	14,0	13,8	13,5	13,5	13,7	13,9	14,2	14,3	14,3
EA-16 átlag*													
Súlyozott	13,1	13,2	13,3	13,9	14,1	13,9	13,5	13,5	13,5	13,5	13,7	13,9	13,8
Számtani	13,2	13,3	13,3	13,6	13,8	13,8	13,5	13,5	13,7	13,9	14,1	14,1	14,1
EU-25 átlag													
Súlyozott	13,3	13,4	13,5	14,0	14,2	14,0	13,7	13,6	13,6	13,6	13,7	13,9	13,8
Számtani	13,7	13,6	13,7	13,9	14,1	13,8	13,5	13,6	13,7	13,9	14,1	14,1	14,1
Magyarország	17,8	17,1	15,6	15,8	16,3	16,1	15,3	15,0	15,6	16,3	15,8	15,3	16,0

* EA = Euro Area, Euró övezet.

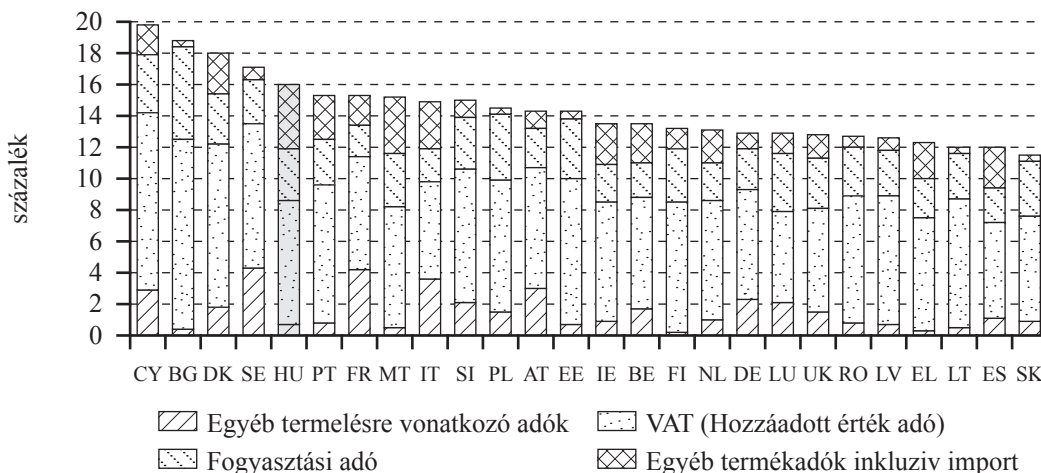
Forrás: Marco Fantini, 2009

Látható, hogy 2007-ben a súlyozott átlag 13,8%, míg a számtani 14% körül alakult. Magyarország mindkét esetben átlagon felüli aránnyal rendelkezik, míg más közép-európai tagállamok (Románia, Csehország, Szlovákia, Szlovénia) átlagon aluli értéket képviselnek.

A következőkben látható lesz a különböző indirekt adónemek megoszlása a célból, hogy érzékeltesük a különböző adónemek jelentőségét országokként. (20. ábra)

20. ábra

A közvetett adók GDP-n belüli aránya és megoszlása, 2007

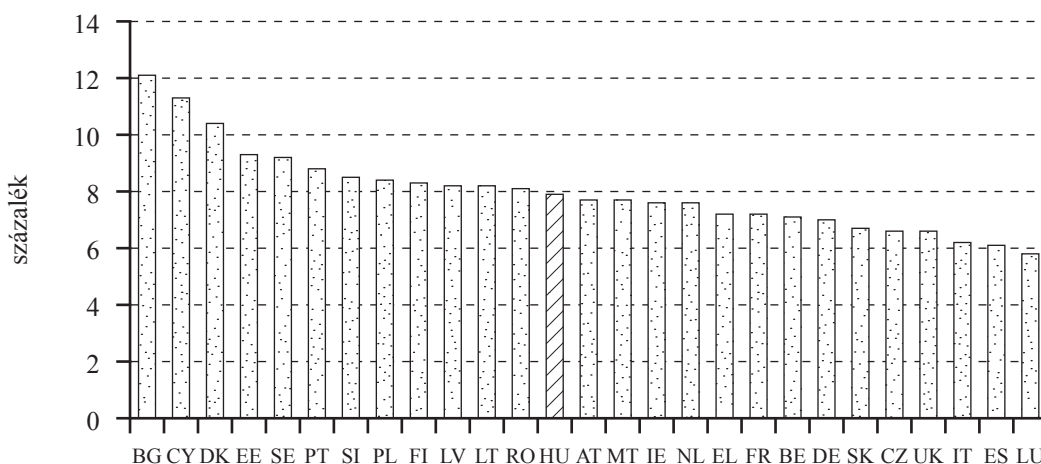

Forrás: Marco Fantini, 2009

Érdeemes kitérni a közvetett adókon belül a VAT (Value Added Tax, hozzáadott érték adó) GDP-hez mért arányára is, miután a fenti megoszlásból jól érzékelhető a közvetett adókon belüli szerepe. Ezt mutatja a következő ábra (21. ábra):

21. ábra

VAT a GDP százalékában az Európai Unió tagállamaiban, 2007

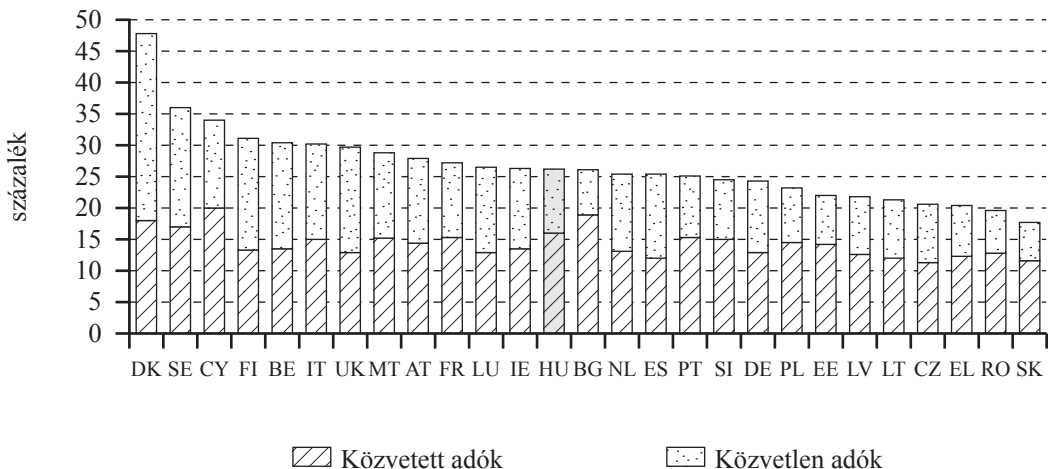

Forrás: Marco Fantini, 2009

A százalékos arány a legmagasabb Bulgáriában és Cipruson, míg hazánk a középmezőnyben foglal helyet a maga 7,9%-os értékével.

Az adók másik nagy csoportját teszik ki a közvetlen adók. Ezek súlya a GDP-n belül átlagosan (súlyozott átlagot figyelembe véve) 13,6%, míg a közvetett adók esetében a GDP-hez mért arány 13,8%, tehát valamivel nagyobb ezek szerepe, de nyilván tagországonként ebben eltérés mutatkozhat. A következő ábra e különbségekre igyekszik rávilágítani (22. ábra).

22. ábra

A GDP-arányos közvetett és közvetlen adóteher megoszlása (2007)⁵

Forrás: Marco Fantini, 2009

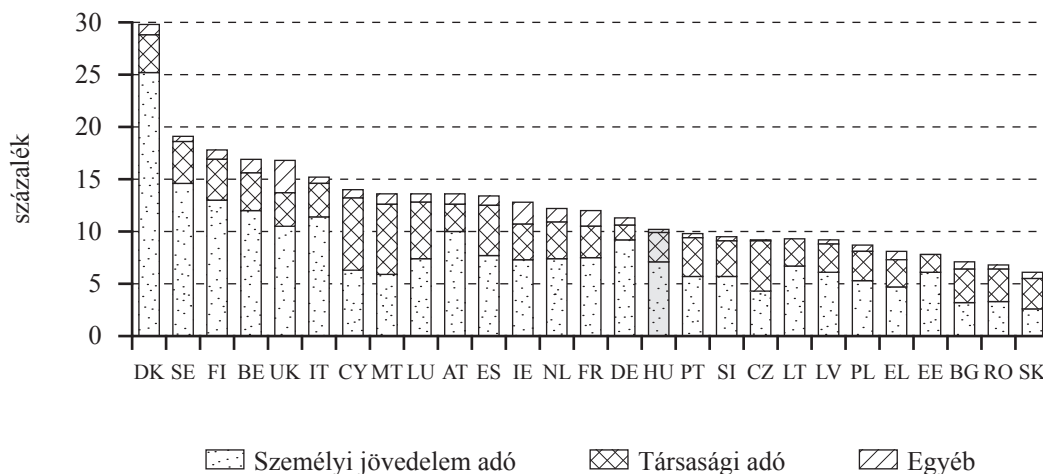
Látszik, hogy a legtöbb ország esetében a közvetett adóknak van nagyobb szerepük, de nem meghatározó sehol sem. Belgiumot, illetve Szlovákiát emelhetnénk ki, ahol arányaiban a legmagasabb a közvetett adók szerepe 2007-ben, bár az utóbbi ország a legutolsó a GDP-arányos adóterheléssel rendelkezik járulékok nélkül.

⁵ A kettő adja az összes adó GDP-hez mért %-os arányát, de ez nem tartalmazza a járulékokat ezért nincs százalékos egyezés a .ábrával.

A közvetlen adók GDP-hez mért százalékos arányát mutatja a következő ábra (23. ábra):

23. ábra

Közvetlen adók GDP-hez mért százalékos aránya 2007-ben

Forrás: Marco Fantini, 2009

Az ábra alapján hazánk a középmezőnyben helyezkedik el a közvetlen adók tekintetében. Ezt a sort Dánia vezeti, míg Szlovákia zárja. Az jól látható, hogy *a szomszédos velünk csatlakozott tagállamok mindegyike mögöttünk helyezkedik el, valamint a két 2007-ben csatlakozott állam Románia és Bulgária az utolsó három között foglal helyet.*

21. táblázat

Az átlagos GDP-arányos közvetlen adóteher az Európai Unió ország csoportjaiban

százalék

EU-27 átlag	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Súlyozott	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	13,7	13,9	13,5	13,0	12,7	12,7	12,9	13,4	13,6
Számtani	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	12,3	12,2	12,0	11,7	11,6	11,5	11,7	11,9	12,4
EA-16 átlag*													
Súlyozott	11,3	11,8	12,1	12,4	12,7	12,9	12,5	12,1	11,9	11,7	11,8	12,3	12,7
Számtani	11,4	11,6	11,9	12,1	12,2	12,4	12,2	12,0	11,7	11,4	11,7	11,9	12,5
EU-25 átlag													
Súlyozott	12,4	12,8	13,2	13,5	13,8	14,0	13,6	13,0	12,8	12,7	13,0	13,5	13,7
Számtani	12,2	12,3	12,5	12,6	12,6	12,6	12,4	12,2	12,0	11,9	12,2	12,4	12,8
Magyarország	8,9	9,4	9,2	9,1	9,6	9,6	10,1	10,2	9,5	9,1	9,1	9,4	10,2

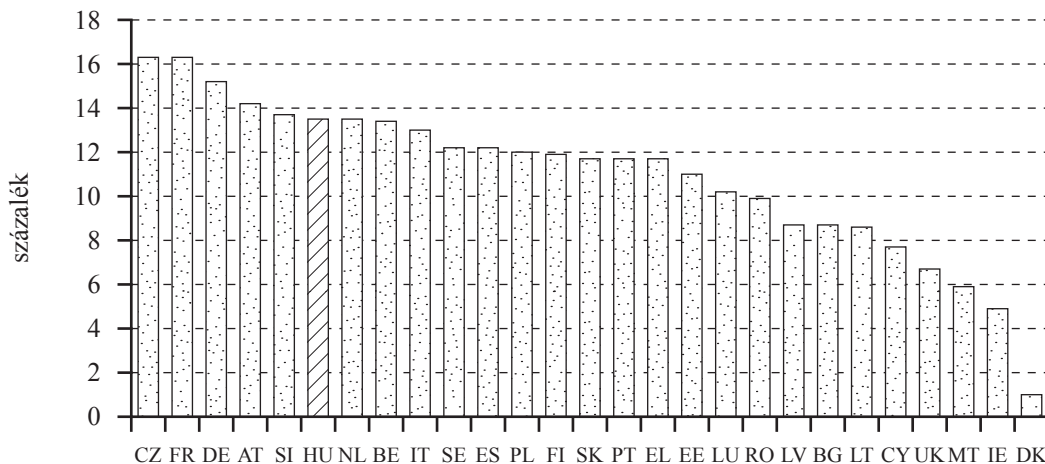
* EA = Euro Area, Euróövezet.

Forrás: Marco Fantini, 2009

A táblázat alapján megállapítható, hogy 2007-ben átlagosan a GDP arányos közvetlen adóteher 13% körül alakult. Magyarország tehát ezen adófajta tekintetében átlagon aluli terheléssel rendelkezik.

Végül a járulékok vizsgálata maradt hátra, amelyet ugyan különálló szegmensként érdemes vizsgálni, bár nem adó, de mégis mint teher megjelenik és jelentősége miatt nem maradhat ki az elemzésből.

24. ábra

Járulékok GDP-hez mért százalékos aránya 2007-ben

Forrás: Marco Fantini, 2009

A járulékok tekintetében elmondható, hogy a GDP-hez mért arány magasnak mondható a közvetlen adókhöz viszonyítva, nyilván ez a szociális berendezkedés és korfa függvénye alapvetően. 2000 és 2007 között 0,3 százalékponttal csökkent átlagosan az EU-27 tekintetében a járulékok aránya. A szórás azonban elég nagy, hiszen míg például 2,1 százalékponttal nőtt Csehországban (itt a legmagasabb a járulékok aránya), addig például Szlovákiában 2,4 százalékponttal csökkent. Magyarországon 0,7 százalékponttal nőtt az arány 2000 és 2007 között.

Összefoglalva az eddigieket látható, hogy a legnagyobb adóterhelés Dániában és Svédországban tapasztalható, míg Romániában és Szlovákiában a legalacsonyabb (járulékokkal és anélkül egyaránt, bár érdemes megjegyezni, hogy Dániában a legalacsonyabb a járulékok GDP-hez mért aránya). **Hazánk a tizennegyedik helyével a középmezőnyben foglal helyet (járulékok nélkül), míg a járulékokkal bővített adóteher esetében kilencedikként tagja az első tíznek.** Ha azokat az országokat vesszük górcső alá, amelyek mezőgazdasági adórendszerét is bővebben kifejítjük a következő pontban, akkor az alábbi táblázat (22. táblázat) segít eligazodni, amelyben Németország, Spanyolország, Lengyelország, Hollandia GDP-hez mért adó és járulékkerhét mutatjuk be, felbontva a két nagy adó típust a különböző adónemekre.

Egyes EU tagállamok adó- és járulékkerthének GDP-hez mért aránya 2007-ben

százalék

Közvetett adó					
	VAT (Hozzáadott érték adó)	Fogyasztási adó	Egyéb termékadók ink. import	Egyéb közvetett adók	Összesen
Németország	7,02	2,63	0,99	2,29	12,93
Spanyolország	6,13	2,22	2,59	1,08	12,03
Lengyelország	8,40	4,20	0,38	1,54	14,52
Franciaország	7,17	2,00	1,89	4,25	15,31
Hollandia	7,56	2,44	2,07	1,03	13,09
Közvetlen adó					Járulékok
	Személyi jövedelem adó	Társasági adó	Egyéb	Összesen	
Németország	9,24	1,36	0,75	11,35	15,21
Spanyolország	7,74	4,77	0,88	13,38	12,19
Lengyelország	5,33	2,76	0,60	8,69	12,04
Franciaország	7,49	2,97	1,47	11,93	16,26
Hollandia	7,44	3,55	1,33	12,32	13,54

Forrás: Marco Fantini, 2009

Megállapítható, hogy a legnagyobb közvetett adóterheléssel a vizsgált EU-s tagországok közül Franciaország és Lengyelország rendelkezik, míg a legkisebbel Spanyolország. Közvetlen adó tekintetében Lengyelország kerül az utolsó helyre, míg Spanyolország lesz a legmagasabb közvetlen adóterheléssel rendelkező ország. A járulékteher GDP arányosan Franciaországban a legnagyobb, míg Lengyelországban a legkisebb 2007-ben. Ha az összes adóterhet nézzük (járulékokkal) akkor a sorrend a következő:

1. Franciaország,
2. Németország,
3. Hollandia,
4. Spanyolország,
5. Lengyelország.

Az eddigi részben megvizsgáltuk, hogy az Európai Unió tagállamaiban – köztük, hazánkban – mekkora szerepe van az egyes adótípusoknak az állam működésének finanszírozásában a GDP-arányos adóterhelés nagyságának megállapításán keresztül. Ez komoly információs bázisként szolgál a következő részhez, amiben a fenti tagállamok mezőgazdasági adórendszerét igyekszünk feltérképezni. Emlékeztetőül: Franciaország az első öt legnagyobb adó- és járulékteherrel rendelkező tagállam között található, Németország a tizedik a sorban (közvetlenül hazánk után), Hollandia a tizenegyedik, Spanyolország a tizenharmadik, egyedül Lengyelország tartozik az átlag alatti csoportba a tizennyolcadik helyével. Tehát a vizsgált tagállamok közül négy átlag fölötti adóterheléssel rendelkezik. Ez különösen érdekessé teszi a következő részt abban a tekintetben, hogy ez alól a viszonylagosan magas adóterhelés alól a mezőgazdaság mennyiben kap felmentést (milyen adózási specifikumok működnek) és egyáltalán kap-e.

4.2. Mezőgazdasági adózás vizsgálata egyes Európai Unió tagállamokban⁶

A következőkben egyes európai tagállamok mezőgazdasági adózásának vázlatos leglényegesebb elemeire kiterjedő vizsgálatára vállalkozunk. Ezen adófajták a következők:

- Jövedelemadó.
- Ingtalanadó.
- Szociális ellátó rendszer.
- Hozzáadott értékadó (VAT).

4.2.1. Franciaország

4.2.1.1. Fő adózási rendszer

Franciaországban a legjellemzőbbek az egyfős vállalkozások (Societe de Fait = SDF). Éppen ezért a leggyakoribb adózási forma a személyi jövedelemadó.

A főbb csoportosulási formák a Farmok Érdekszövetsége (Pool Farming Association, franciául GAEC, EARL, SCEA), illetve a Mezőgazdasági Korlátozott Felelősségű Vállalkozás. Az előbbiben a szövetség tagjai egyénileg a jövedelemadózási szabályok szerint, míg az utóbbiak, mint jogi társaságok adóznak. (EFAC, 2000)

4.2.1.2. A jövedelemadó számítása

Az egyéni jövedelemadózási, másképpen a háztartási adó alapvetően hét fő jövedelemtípust különböztet meg, melyekben a farm jövedelem, mint egy specifikus jövedelemforma jelenik meg. Az alábbi hét kategória a következő: ingatlan jövedelem, ipari és vállalkozási jövedelem, farmjövedelem, nem kereskedelmi tevékenységből származó jövedelem, bérekből és juttatásokból származó jövedelem, céges vezetői juttatások, értékpapírokból, befektetésekből származó jövedelem, és tőke jövedelem. Mindegyik kategóriánál sajátos szabályok vonatkoznak a jövedelem meghatározására.

A következőkben a mezőgazdasági jövedelemadó számítással kapcsolatos szabályokat, főbb jellemzőket írjuk le. A mezőgazdasági jövedelemadózási rendszer három fő adórezsimből tevődik össze (forfait collectif-átalányadózás, réel simplifié- egyszerűsített rendszer, és réel normal-normál rendszer), valamint számos egyéb kedvezményből, melyek a farmok jövedelme, és struktúrája szerint különböznek (az erdészetre külön szabályozás vonatkozik). (OECD, 2005) Franciaországban a farmerek 60%-a fizet jövedelemadót az átalány rendszerben, 20%-uk fizet normál és a maradék 20% egyszerűsített séma szerint. Ezekben a rendszerekben a tárgyév és az azt megelőző év átlagos forgalmát (bevételeit) veszik alapul, *ami magában foglalja a támogatásokat, valamint az egyéb járandóságokat is.*

A *regimé du forfait collectif (átalányadózás)* opciós lehetőség azoknak a gazdálkodóknak, akiknek árbevétele nem haladja meg a 76 300 eurót. Ez az új piaci belépőkre is vonatkozik az első két évben. A befizetendő összeg átalányadó, amely két fő részből áll össze: a kollektív referencia számból, melyet hivatali szinten számítanak ki (figyelembe veszi a termelés és a farm struktúra különböző típusaiból eredő eltérő kötelezettségeket), és az egyéni termelői sajátosságokon alapuló számításból (pl. állatok száma, földterület nagysága). Az összes haszon egy átlagos nettó profit, amely a farmer összes kiadásának és bevételének különbségéből adódik. A profit csak valamilyen komoly környezeti kár esetén csökkenhet (belvíz, aszály, állatelhullás stb.).

⁶ A fejezet a 2007-es Hennie van der Veen et al által írt LEI tanulmány alapján készült.

A *réal simplifié (egyszerűsített rendszer)* kötelező azon farmerek számára, akiknek árbevétele 76 000 és 350 000 euró között van. Opcionálisan azok a gazdálkodók is választhatják, akik nem akarnak az általános rendszerben adózni, és árbevételük nem éri el a 350 000 eurót. A rendszer előnye, hogy kisebb adminisztratív terheket ró a gazdálkodókra, egyszerűsített számviteli elszámolásra ad lehetőséget.

Amennyiben a kétéves átlagbevétel meghaladja a 350 000 eurót, illetve akik önkéntesen ezt választják – akkor is, ha nem éri el a felső határt – a *réal normal regime (normál rendszer)* séma szerint adóznak. Ez gyakorlatilag megegyezik az ipari és vállalkozási jövedelemadó általános számításával, azaz *itt nincs eltérés az agrár és az általános adózás között*.

A jövedelemadó a bruttó összesített jövedelemből kerül kiszámításra a hét jövedelemtípusból. A bruttó összesített jövedelem tartalmazza az összes kedvezményt is. Ezt követően a bruttó jövedelem felosztásra kerül egy koefficiens (23. táblázat) által, hogy megkapjuk az egy részre jutó adózás előtti jövedelmet.

23. táblázat

A felosztott adózás előtti jövedelem számításánál figyelembe vett arányok

Családi állapot	Részesedés
Egyedülálló	1,0
Házass	2,0
Első gyermek	0,5
Második gyermek	0,5
Harmadik gyermek	1,0
Negyedik gyermek stb.	1,0

Forrás: Hennie van der Veen et al 2007

Ezután az így kapott eredményt az adótáblához igazítják (24. táblázat); majd a kapott adót megszorozzák az előbbieken is használt koefficienssel, így megkapjuk a bruttó adóterhet. A gyerekeket csak akkor veszik figyelembe, ha 21 év alattiak, de ha tanulmányokat folytat, akkor 25 év a korhatár.

24. táblázat

Az egy részesedésre jutó adóráták szociális járulékok nélkül

Egy részesedésre jutó jövedelem (euró)	Adókulcs (%)
0 - 5 687	0,0
5 687 - 11 344	5,5
11 344 - 25 195	14,0
25 195 - 67 546	30,0
67 546 -	40,0

Forrás: OECD, 2009

4.2.1.3. Szociális járulékok

Franciaországban a farmerek és hozzátartozóik saját szociális ellátó rendszerbe tartoznak. (MSA, Mutualité Sociale Agricole).

Az MSA az alábbiakat tartalmazza:

- Egészségügyi biztosítás (AMEXA), a jövedelem 10,84%-a.
- Gyerekek utáni hozzájárulás (5,4%).
- Kötelező nyugdíjbiztosítás: (Assurances Vieillesse, AVI), a jövedelem 3,2%-a, maximum 34 620 euró.
- Biztosítás munkahelyi baleset és egészségügyi kockázatok esetére (l'assurance accidents du travail – ATEXA), kb. 300 euró/vállalkozó és 100 euró/további alkalmazott (LEI, 2007).
- Kiegészítő nyugdíjbiztosítás (önkéntes): a jövedelem 10,97%-a, maximum 34 620 euró.
- Kiegészítő nyugdíjbiztosítás (kötelező): a jövedelem 2,97%-a.

A fizetett járulékok levonhatóak az adófizető adózás előtti jövedelméből (kivéve önkéntes nyugdíjpénztári járulékokat).

A szociális prémiumok mellett Franciaországban szociális hozzájárulást is kell fizetni (contributions social). Ez a CSG (contributions social generalisée, azaz általános szociális hozzájárulás) és a CRDS (contribution au remboursement de la dette sociale, azaz hozzájárulás a szociális adósságállomány törlesztéséhez). A CSG ráta 7,5% (ebből 5,1% levonható a jövedelemből), a CRDS ráta 0,5%, mely nem vonható le.

4.2.1.4. Ingatlanadó

Az ingatlanadó hatálya alá tartozik az ingatlan- és lakóhely-adó, melyet a helyi hivatal szed be. Az ingatlanadó helyi adó, három fő típusa van:

- Ingatlanadó fejlett területeken: Idetartozik az összes az adott területen létrehozott építmény.
- Ingatlanadó fejletlen területeken: Évente kerül beszedésre, minden olyan területre ami nem tartalmaz semmilyen építményt.
- Lakóhely-adó: Tárgya minden megfelelően (lakhatásra) berendezett ház, vagy lakás, és ezek melléképületei.

A beépített területeken az adó alapja a terület teljes bérleti értéke, a nem beépített területeken pedig a bérleti érték 80%-a. Az adó mértékét minden évben a helyi hatóságok különböző koefficien-
sek alapján szabják meg, ezért az adó mértéke regionálisan eltérő lehet.

4.2.1.5. Hozzáadott érték adó (VAT)

Amíg a legtöbb országban valamilyen speciális hozzáadott érték adókedvezményt nyújtanak a farmereknek, addig Franciaországban önálló agrár VAT-rendszer működik. Alapvetően két fő sémára épül:

- **Remboursement forfaitaire (RFA):** A rendszer azokra a gazdálkodókra vonatkozik, akik az egymást követő két évben maximum 46 000 euró árbevétellel rendelkeztek. A vizs-
szatérítés a következőképpen zajlik: a beszerzések áfáját a gazdálkodó kifizeti anélkül, hogy azt visszaigényelhetné, ugyanakkor nem számít fel áfát termékei eladásakor. Az

államtól pedig egy fix összeget kap vissza, ami egy 4%-os kulcs (állati termékek, olajos magvak, fehérjenövények, gabona) és egy 3,05%-os kulcs (minden egyéb) alapján kerül kiszámításra.

- **Régime simplifié agricole (RSA):** Minden olyan agrár-vállalkozás számára kötelező, amelyek árbevétele meghaladja a 46 000 eurót. Ha egy adott pénzügyi évben a fizetendő áfa összege meghaladja, az előzetesen felszámított áfa összegét, akkor a különbözetet az állam állja. Fordított esetben a farmernek kell visszaigényelnie azt. Ebben a rendszerben az áfa egy semleges faktor a gazdálkodó számára.

A különböző sémáktól függetlenül a gazdálkodói értékesítés után 5,5% az áfa mértéke. A sztenderd adómérték 19,6%.

A következőkben társas és egyéni francia gazdálkodó befizetendő jövedelemadójának kiszámítása történik meg két példa segítségével, a fenti elméleti hátteret felhasználva.

PÉLDÁK:

1. Családi gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

2 vállalkozó/gazdaság

2 fiatal gyermek

Farm jövedelem		70 000 euró
Könyvelő iroda igénybevétele miatti levonás (20%):		14 000 euró
Egy vállalkozóra jutó bevétel: (70 000-14 000)/2		28 000 euró
Egy vállalkozóra jutó szociális hozzájárulás		
Egészségügyi biztosítás (AMEXA): $(10,84\% * 28\ 000)$		3 035 euró
Gyermekek utáni hozzájárulás: $(5,4\% * 28\ 000)$		1 512 euró
Kötelező nyugdíjbiztosítás séma		
$3,2\% * 28\ 000$		896 euró
Kiegészítő nyugdíjbiztosítás (kötelező) $(2,97\% * 28\ 000)$		832 euró
Összes egy vállalkozóra jutó szociális hozzájárulás		6 275 euró
A vállalkozásra jutó összes szociális hozzájárulás bizt. nélkül		12 550 euró
Biztosítás munkahelyi baleset és megbetegedés esetére (ATEXA)		kb. 450 euró
TELJES SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁS		13 000 euró
Szociális adók		
CSG $(7,5\% * 56\ 000)$		4 200 euró
CRDS $(0,5\% * 56\ 000)$		280 euró
Összesen		4 480 euró
Amiből levonható $(5,1\% * 40\ 000)$		2 040 euró
ÖSSZES JÖVEDELEM/farm		56 000 euró
-/- Szociális hozzájárulás		13 000 euró
-/- Szociális adó		2 040 euró
Adózás előtti jövedelem		40 960 euró
Részesedések száma: 3, (2 vállalkozó + 2 gyermek (2*0,5))		
Egy részesedésre jutó adózás előtti jövedelem		13 653 euró
Jövedelemadó/részesedés $(0\% * 5\ 687 + 5,5\% * 5\ 657 + 14\% * 2\ 309)$		634 euró
A család teljes jövedelemadója $(634 * 3)$		1 902 euró

JÖVEDELEMADÓ	1 902 euró
SZOCIÁLIS JÁRULÉK	13 000 euró
SZOCIÁLIS ADÓ	4 480 euró
ÖSSZES BEFIZETENDŐ ADÓ ÉS JÁRULÉK	19 382 euró

2. Egyéni gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

1 házas farmer (vállalkozó)

2 fiatal gyermek

Farm jövedelem: **70 000 euró**

Könyvelő iroda igénybevétele miatti levonás (20%): 14 000 euró

Egy vállalkozóra jutó bevétel: **56 000 euró**

Egy vállalkozóra jutó szociális hozzájárulás

Egészségügyi biztosítás (AMEXA): (10, 84%*56 000) 6 070 euró

Gyermekek utáni hozzájárulás: (5,4%*56 000) 3 024 euró

Kötelező nyugdíjbiztosítás séma

3,2%* 34 620 (maximum alap) 1 107 euró

Kiegészítő nyugdíjbiztosítás (kötelező) (2,97%*56 000) 1 663 euró

A vállalkozásra jutó összes szociális hozzájárulás bizt. nélkül **11 865 euró**

Biztosítás munkahelyi baleset és megbetegedés esetére (ATEXA) kb. 450 euró

TELJES SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁS **12 315 euró**

Szociális adók

CSG (7,5%*56 000) 4 200 euró

CRDS (0,5%*56 000) 280 euró

Összesen **4 480 euró**

Amiből levonható (5,1%*40 000) 2 040 euró

ÖSSZES JÖVEDELEM **56 000 euró**

-/- Szociális hozzájárulás 11 865 euró

-/- Szociális adó 2 040 euró

Adózás előtti jövedelem **42 095 euró**

Részesedések száma: 3 (2 vállalkozó + 2 gyermek (2*0,5))

Egy részesedésre jutó adózás előtti jövedelem 13 760 euró

Jövedelemadó/részesedés (0%*5 687+5,5%*5 657+14%*2 416) 722 euró

A család teljes jövedelemadója (722*3) 2 166 euró

JÖVEDELEMADÓ **2 166 euró**

SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁS **12 315 euró**

SZOCIÁLIS ADÓ **4 480 euró**

ÖSSZES BEFIZETENDŐ ADÓ ÉS JÁRULÉK **18 961 euró**

4.2.2. Németország

4.2.2.1. Fő adózási rendszer

Németországban a mezőgazdaságot érintő legfőbb adózási rendszer a személyi jövedelemadó rendszere, miután a társas gazdaságok mindössze az összes termőterület 18%-án termelnek, a többit családi gazdaságok művelik.

4.2.2.2. A jövedelemadó számítása

A jövedelemadózás alapvetően hét fő jövedelemszerző tevékenységre épül, melyek a következők:

- Mezőgazdaság és erdészet.
- Kereskedelmi és üzleti vállalkozás.
- Szakmai és független személyi szolgáltatások.
- Bérek és jövedelmek.
- Tőke befektetések.
- Bérlet.
- Specifikusan meghatározott egyéb forrás (pl. spekulatív ügyletek).

A jövedelem első három kategóriáját „profit adózási célból” definiálja a német személyi jövedelemadó törvény. Ebben az esetben a profit az adott adóév összes forgóeszköze és az előző év összes forgóeszközének a különbözete, ehhez kapcsolódik a vállalkozói kivét, és levonásra kerülnek a különböző járulékok (*nettó érték módszer*). A másik módszer (*nettó jövedelem módszer*) úgy határozható meg, mint az összes bevétel és kiadás pozitív különbözete. A három első jövedelemkategória esetében, ha egy vállalkozás profitja alacsonyabb, mint 50 000 euró, és az összes forgalom nem haladja meg az 500 000 eurót, valamint agrárvállalkozások esetében *a termőföld gazdasági értéke kevesebb, mint 25 000 euró, a nettó jövedelem módszer választható* (nem szükséges könnyvezetés).

A mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó jövedelem esetében létezik egy különálló módszer az *egységnyi értékelés módszere*, (EFAC 2000). Csak azok a gazdaságok alkalmazhatják, amelyek az alábbi kritériumoknak megfelelnek:

- Nincs könnyvezetési kötelezettség.
- Kevesebb, mint 50 állategységgel rendelkezik a gazdaság.
- A farmok kevesebb, mint 20 hektár mezőgazdasági területen tevékenykednek.
- Valamint a gazdasági értéke a másodlagos tevékenységeknek (zöldség-gyümölcs termesztés, borszőlő termesztés, kertészet stb.) nem több, mint 2000 DM⁷ mellék-tevékenységként.

Amennyiben meghaladja a 2000 DM értéket, akkor hagyományos üzleti tevékenységből származó jövedelemként fog adózni.

Az egységnyi értékelés módszere az adózás előtti jövedelmet átlagos összeg szerint állapítja meg. Ez az összeg egy területalapú jövedelem megállapítása alapján kerül meghatározásra. Ahelyett, hogy konkrétan megmondanánk, hogy mennyi volt az aktuális nyereség illetve veszteség egy átlagos profitértékkel számolunk, ami egy egységre (területegységre) vonatkozó átlagos érték. A nyereség kiszámításának módszere három fő részből tevődik össze:

⁷ Nem számítható át euróba, becslést érték a költségvetési törvényben, hasonló a Magyarországon ismert Arany Korona értékhez.

Hektáronkénti nyereség megállapításából, mely a terület értékén és a egy adott mezőgazdasági területen folytatott melléktevékenységből származó jövedelmen alapul, mely utóbbi nem haladja meg a 2000 DM-t. Meg kell jegyezni, hogy a profit megállapítása függ attól is, hogy azon terület értéke, ahol a melléktevékenységet végezzük meghaladja-e az 500 DM-t (25. táblázat), ugyanis ebben az esetben 512 euró lesz az összes megállapított nyereség. Erdészet esetében a nettó jövedelem metódus kötelező.

25. táblázat

Egységnyi értékelés módszerének hektáronkénti értékei

Gazdasági érték (DM)	Becsült hektáronkénti nyereség (euró)
0-300	205
300-500	307
500-1 000	358
1 000-1 500	410
1 500-2 000	461
2 000-	512

Forrás: Simon Jackel, Deutscher Bauernverband, 2008

- Külön megállapított nyereségekből, amennyiben meghaladják az 1 534 eurós átlag kedvezményt, amely erdészethez, föld eladáshoz, üzleti tevékenység átadásához (eladásához), más nem mezőgazdasági tevékenységhez köthető szolgáltatásokkal kapcsolatos.
- A fizetett és kapott bérleti díjak, kamatok és egyéb tartós kötelezettségek különbözetéből.

Ha megnézzük, hogy a farmok milyen arányban választják a különböző adózási fajtákat, akkor a következő arányokat állapíthatjuk meg: a farmok közel 56%-a választja a könyvvizetést és nem alkalmazza a különböző egyszerűsített módozatokat, 23%-uk az egységnyi értékelés módszere szerint számolja a nyereséget, míg a gazdaságok 13%-a nyereségszámításos metódust alkalmaz. A maradék közel 8%-nak az állam becsüli meg a jövedelmét, főként a gazdaság mérete alapján.

Németországban a jövedelemadó számítása (magánszemélyeknél) a következő táblázat szerint (26. táblázat) történik:

26. táblázat

Adókulcsok magánszemélyek személyi jövedelemadó számításánál 2009-ben

Sávhatárok (euró)	Adókulcs
0-7 834	0%
7 835-52 552	14%
52 553-250 400	42%
250 401-	45%

Forrás: www.world-wide-tax.com

Minden állandó lakos levonhat az adólapjából egy fix összeget általános adókedvezményként, ami jelenleg 7 834 euró/fő és 15 668 euró/házaspár. Ezen felül minden gyermek után levonható 1 832 euró általánosan, illetve 1 080 euró, mint ellátási, oktatási kedvezmény.

A mezőgazdasági jövedelmek esetében különálló kedvezmények is léteznek, amennyiben a jövedelem alacsonyabb, mint 30 700 euró (61 400 euró házaspár esetében). Extra kedvezményként **670 euró/fő** levonható az adóalapból, illetve 1 340 euró házastársak esetében. (LEI, 2007)

4.2.2.3. Ingatlanadó

A helyi hivatalok éves szinten kivetnek ingatlanadót, függetlenül annak rendeltetésétől (üzleti vagy magán). Ennek mértéke alacsony, átlagosan 1,5%-a az ingatlan értékének. (LEI, 2007)

4.2.2.4. Hozzáadott értékadó (VAT)

A hozzáadott értékadó átlagos mértéke 19% (OECD, 2009) és 7% a kedvezményes kulcs (ez alá tartoznak az alapvető javak és szolgáltatások, például bizonyos ételek és italok, illetve olyan mezőgazdasági termékek, mint a vetőmag, a takarmány és a haszonállat).

4.2.2.5. Szociális járulékok

Németországban egy speciális szociális rendszer működik a mezőgazdaság számára. (Landwirtschaftliche Socialversicherung, LSV), mely a következőket tartalmazza (LEI, 2007):

- **Balesetbiztosítás:** A hozzájárulás alapvetően az állategységek számától és a föld értékétől függ. (minden területtípushoz egyéni értékelési metódus tartozik). Minden területhez tartozik egy a terület típusától függő speciális szorzótényező, és egy baleset kockázati szorzó (például az erdészet nagy szorzótényezővel rendelkezik, míg a zöldség-gyümölcs-termesztés alacsonnyal). A hozzájárulás szintje különbözik a különféle régiókban. Átlagosan 10-20 euró a hektáronkénti befizetés mértéke.
- **Nyugdíjbiztosítás:** Kötelezően egy előre meghatározott összeget kell befizetni. A hozzájárulás független a farmok eredményességétől, vagy a termelési ágtól. Ha egy adott évben valamilyen oknál fogva rendkívül alacsony profitot ért el egy adott gazdaság, akkor a gazda, felesége, valamint az alkalmazottak kedvezményt vehetnek igénybe. Feltétele, hogy az egy főre jutó jövedelem nem érte el a 15 500 eurót. A kedvezmény összege progresszíven csökken 127 eurótól (8 220 euró jövedelemtől) 0 euróig, ahogyan a jövedelem közelít a 15 500 euróhoz. A teljes hozzájárulás évente változik, 2010-re ez 212 euró/hónap. A házastársnak szintén meg kell fizetnie a hozzájárulást.
- **Egészségbiztosítás:** A hozzájárulás a mezőgazdasági terület nagyságának a függvénye, amit egy speciális befizetési értékre konvertálnak. A hagyományos mezőgazdasági tevékenységtől eltérő művelés esetén (pl. spárga vagy komló termelés) becsült termelési értékkel számolnak. A befizetés összege 77,40 eurótól, 83,21 euróig változhat hektáronként.
- **Hosszú távú egészségbiztosítás:** Az előzőnél leirtak vonatkoznak rá.

PÉLDÁK:

1. Családi gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

2 vállalkozó/gazdaság

2 kiskorú gyermek

30 hektáros mezőgazdasági terület

Farm jövedelem:	70 000 euró	
Személyi kedvezmény:	(2*7 834)	15 668 euró
Gyermek kedvezmény: (2 gyermek*1 824*2 vállalkozó)		7 296 euró
Mezőgazdasági kedvezmény:	(2*670)	1 340 euró
Levonható szociális járulék:		7 530 euró
Adózás előtti jövedelem:		38 166 euró
Egy vállalkozóra jutó adózás előtti jövedelem:		19 083 euró
Egy vállalkozóra jutó személyi jövedelemadó: (7 835*0%+ 11 248*14%)		1 574 euró
Összes adó/farm:		3 149 euró
Szolidaritási különdíj (5,5%): (3 149* 5,5%)		173 euró
Szociális járulékok		
Baleset:	(kb. 15 euró*30 ha)	450 euró
Nyugdíj:	(2 vállalkozó*12 hónap*212 euró)	5 088 euró
Egészség:	(kb. 12 hónap*83 euró)	996 euró
Hosszú távú egészség:	(kb. 12*83 euró)	996 euró
Összesen:		7 530 euró
TELJES JÖVEDELEMADÓ ÉS SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁS		(7 530+3 149+173) = 10 852 euró

2. Egyéni gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

1 vállalkozó/gazdaság

2 kiskorú gyermek

30 hektáros mezőgazdasági terület

Farm jövedelem:	70 000 euró
Személyi kedvezmény (házaspár):	15 668 euró
Gyermek kedvezmény:(2 gyermek*1 824*2 (házaspár))	7 296 euró
Mezőgazdasági kedvezmény:	(2*670) 1 340 euró
Levonható szociális járulék:	7 530 euró
Adózás előtti jövedelem:	38 166 euró
Egy főre jutó jövedelem:	19 083 euró
Egy főre jutó személyi jövedelemadó: (7 835*0%+11 248*14%)	1 574 euró
Összes adó/farm:	3 149 euró
Szolidaritási különdíj (5,5%): (3 149*5,5%)	173 euró
Szociális járulék	
Baleset:	(kb. 15 euró*30 ha) 450 euró
Nyugdíj: (1 házaspár (2 fő)*12 hónap*212 euró)	5 088 euró
Egészség:	(kb. 12 hónap*83 euró) 996 euró
Hosszú távú egészség:	(kb. 12*83 euró) 996 euró
Összesen:	7 530 euró
TELJES JÖVEDELEMADÓ ÉS SZOCIÁLIS JÁRULÉK	(7 530+3 149+173)=10 852 euró

Jól látszik, hogy az egyéni és a családi gazdaság is ugyanannyi jövedelemadót fizet, miután házaspárok esetében minden duplázódik.

4.2.3. Hollandia

4.2.3.1. Főbb adózási rendszer

A *legfőbb mezőgazdasági vállalkozási forma az egyéni vállalkozás és a társulás*, e kettő egyesül a családi gazdálkodásban (business-transfer) és a házastársak esetében is. A társulásokban a tagok egyéneként adóznak. Mindössze 4%-a az összes mezőgazdasági vállalkozásnak rendelkezik jogi személyiséggel, de ezek nagyrészt az üvegház szektorban tevékenykednek. Összességében tehát a mezőgazdasági adózás szemszögéből a legjelentősebb adózási rendszer a személyi jövedelemadó rendszere. (LEI, 2004)

4.2.3.2. A jövedelemadó számítása

Hollandiában nincs külön jövedelemadó kategória a farm jövedelmekre. Fontos szabály, hogy *minden farmernek rendelkeznie kell bankszámlával*. A jövedelemszámításánál alapelv a megbízható üzleti gyakorlat elve, ami annyit tesz, hogy a vállalkozásból és az adott személyhez kötődő egyéb jövedelmet egymástól jól el kell különíteni. Az adózó jövedelmet csökkentik a termelési költségek és a működéshez felhasznált eszközök értékcsökkenése. Az EU-s támogatások a jövedelem részét képezik. A szociális járulékok levonhatóak a társasági jövedelemadóból, a személyi jövedelemadóból azonban nem.

Amennyiben az adott vállalkozás veszteséges az adott évben, az előző három év egyikének pozitív eredményére terhelhető az adott év vesztesége. A jövőben képződő jövedelmekre előre is el lehet határolni az adott év veszteségét.

Tekintettel arra, hogy a jövedelemadózás progresszíven történik, a jövedelem felosztása, amennyiben van rá lehetőség, itt is magától értetődő. Éppen ezért több formája is létezik a társulásoknak. Ezeknek egyik formája lehet, – miután a házastársak jövedelme külön adózik – a társulás férj és feleség között. Ennek nemcsak az alacsonyabb adórátá lehet az oka, hanem a kétszeresen érvényesíthető különböző kedvezmények is.

Az adókedvezmények tekintetében a kifejezetten a mezőgazdasági vállalkozásokra vonatkozókat tekintettük át. Itt érdemes megemlíteni azt a speciális esetet, amikor a férj és a feleség között nem jön létre társulás, azaz a jövedelem (és az adó nem oszlik meg), ebben az esetben adózó személy úgynevezett „együttműködési kedvezményt” vehet igénybe. A kedvezmény mértéke függ a ledolgozott órák számától, és a profit arányában számítható ki. Általános mértéke 1,25 és 4% közötti lehet. (LEI, 2007)

A másik ilyen adókedvezmény az önfoglalkoztatókhöz kapcsolódik, ők igénybe vehetik az *önfoglalkoztató személyek adókedvezményét*. Ez egy fix összeg, amivel csökkenthető az adózás előtti eredmény. A kedvezmény függ a profit mértékétől, de 70 000 eurós farm árbevétel esetén 6 000 euróval számolhatunk. Ezekon felül különböző adójóváírásra is van lehetőség. Az első, ami minden Hollandiában adózót megillet, az a 2074 euró összegű jóváírás. Az egyedülálló felnőttekre alapvetően kétféle adójóváírás típus vonatkozik: az alap, ami 1 459 euró és a kiegészítő, ami szintén 1 459 euró.

A jövedelemadó számításánál alkalmazott kulcsokat az alábbi táblázat (27. táblázat) tartalmazza:

27. táblázat

A személyi jövedelemadó kulcsai Hollandiában

Sávhatárok (euró)	Adókulcs (%)
0-17 579	2,45+31,15
17 579-31 589	10,7+31,15
31 589-53 860	42
53 860-	52

Forrás: Holland Pénzügyminisztérium (2008)

Hollandia esetében nem tárgyaljuk külön a szociális hozzájárulások kérdéskörét, mivel a járulékok integrálva vannak a személyi jövedelemadózás kulcsaiban. Ha megnézzük a 27. táblázatot, akkor látható, hogy két kulcs is szerepel a sávok mellett. Ezek közül a kisebbik rendre a jövedelemadó kulcsát jelenti, míg a nagyobbik (31,15%) a jövedelem utáni szociális befizetés mértékét. Ez a nagyobb százalék is három járuléktípus között oszlik meg; nyugdíj, egészség és hozzátartozói ellátás. (Old Age Pensions Act (AOW), Survivor's Benefits Act (Anw) és a Exceptional Medical Expenses Act (AWBZ)).

4.2.3.3. Ingatlanadó

Az ingatlanadó alapja az ingatlan értéke. Az adót a tulajdonosa, vagy ha a tulajdonos és a használó elválnak egymástól, akkor a használója fizeti meg. A **mezőgazdasági terület gyakorlatilag nem tartozik az adófizetés hatálya alá**. A kereskedelmi célra használt ingatlanok esetében az ingatlanadó levonható a jövedelemből. Az ingatlanadó mértéke különböző, átlagosan 0,24%-os a kulcsa. (LEI, 2007)

4.2.3.4. Hozzáadott értékadó (VAT)

A hozzáadott értékadó általános kulcsa 19%, valamint ezen felül létezik egy 6%-os kedvezményes kulcs is. (OECD, 2009) Az alapvető javak tartoznak az utóbbi, kedvezményes kulcs alá. A gazdálkodók automatikusan a mezőgazdasági szabályozás alá esnek. E szerint nem szükséges a hozzáadott értékadó regisztrációja és nincs ez esetben adófizetési kötelezettség. Azok a vállalkozások, melyek mezőgazdasági termékeket vásárolnak a farmerektől, 5,1%-os adókedvezményben részesülnek. Meg kell jegyezni, hogy a gazdáknak lehetőségük van a teljes adózást választani.

4.2.3.5. Szociális járulékok

A már korábbiakban említettek szerint történik a szociális járulékok befizetése a személyi jövedelemadó tábla alapján.

PÉLDÁK:

1. Családi gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

2 vállalkozó/gazdaság

2 kiskorú gyermek

Társulás

Farm jövedelem	70 000 euró
Egy vállalkozóra jutó jövedelem	35 000 euró
Önfoglalkoztató személy utáni kedvezmény kb.	7 000 euró
Egy vállalkozóra jutó adózás előtti jövedelem	28 000 euró
Jövedelemadó (szociális járulékokkal)	
17 579*(2,45%+31,15%)	5 906,6 euró
(28 000-17 579)*(10,7%+31,15%)	4 361,2 euró
Összes jövedelemadó/fő	10 261 euró
Összes jövedelemadó/vállalkozás	20 522 euró
Adójóváírás	
Általános (2 074*2)	4 148 euró
Dolgozói adójóváírás (2*1 443 euró)	2 886 euró
Összes adójóváírás	7 034 euró
Befizetendő adó: 20 522-7 034=	13 488 euró

2. Egyéni gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

1 vállalkozó/gazdaság

2 kiskorú gyermek

Farm bevétel	70 000 euró
Önfoglalkoztató személy utáni kedvezmény kb.	6 000 euró
Együttműködési kedvezmény (max. 4%)	2 800 euró
Jövedelemadó (szociális járulékokkal)	
17 579*(2,45%+31,15%)	5 906,6 euró
(31 589-17 579)*(10,7%+31,15%)	5 863,2 euró
(53 860-31 589)*42%	9 353 euró
(70 000-53 860)* 52%	8 392 euró
Összes jövedelemadó/vállalkozás	29 515 euró
Adójóváírás	
Általános (2 074*2)	4 148 euró
Dolgozói adójóváírás (2*1 443 euró)	2 886 euró
Összes adójóváírás	7 034 euró
Befizetendő adó: 29 515-7 034=	22 481 euró

4.2.4. Spanyolország

4.2.4.1. Fő adózási rendszer

Tekintettel arra, hogy a spanyol mezőgazdasági vállalkozások 93%-a egyéni vállalkozás (LEI, 2007) a személyi jövedelemadó rendszere itt is a legmeghatározóbb az ágazatban.

4.2.4.2. Személyi jövedelemadó

Öt különböző jövedelemkategória létezik a jövedelem megszerzésének eredetétől függően:

- Befektetésből származó jövedelem.
- Üzleti tevékenységből származó jövedelem (ebbe beletartozik a mezőgazdasági jövedelem).
- Tőke jövedelem.
- Egyéb jövedelem (ide tartozik a mezőgazdasági civil közösségek működéséből származó jövedelem illetve veszteség).

Számítási okokból az adófizető különböző kategóriákból származó jövedelme két részre oszlik; speciális adóalapra (rendelkezésre álló eszközökből származó nyereség és veszteség), valamint normál (szokásos) adóalapra (különböző kategóriánkénti pozitív és negatív jövedelmek). A szokásos adóalapról különböző kedvezmények vonhatóak le, amelyekről későbbiekben lesz szó.

A normál jövedelem progresszív adóráták alapján adózik. Három metódus létezik az agrár-jövedelem megállapítására:

- Közvetlen jövedelem kalkuláció (könyvvezetés), ez a könyvekben vezetett jövedelem mínusz kiadások különbözete.
- Egyszerűsített jövedelem kalkuláció (egyszerűsített könyvvezetés), itt is az előzőhöz hasonló a kalkuláció csak másképp zajlik a könyvelés.
- Meghatározott indexek alapján történő profit kalkuláció (becsült sztenderdek, indikátorok alkalmazása).

A **közvetlen normál rendszer** kötelező a 600 000 eurónál magasabb árbevétel után. A jövedelem kiszámításánál az alábbi bevételeket lehet figyelembe venni:

- Értékesítés: a VAT nem része a farmerek jövedelmének, amennyiben az általános VAT séma szerint adóznak. Amennyiben a speciális agrár-VAT sémát alkalmazzák (Regimen Especial de Agricultura, Ganadería y Pesca del IVA, röviden REAGP), a kapott VAT a jövedelem részét képezi.
- Támogatások: a támogatások minden formája ide tartozik.
- Kárpótlás: a biztosítók által fizetett térítés a termelésben keletkezett károk után.
- Beruházások.

A költségek csak abban az esetben vonhatóak le, ha azok a jövedelemszerzéshez kapcsolódnak. **A költségeket számlával igazolni kell.** A legjellemzőbb költségek az alábbiak:

- Beszerzési költségek (pl. input költségek).
- Munkaerő, külső szolgáltatások végzése, szállítás költségei, biztosítás.
- Személyi jellegű kiadások.
- Pénzügyi ráfordítások.
- Kommunális kiadások.
- Amortizáció.
- Nem központilag beszedett adók (helyi adók, pl. ingatlanadók).

A **közvetlen egyszerűsített rendszert** azok a 600 000 euró éves árbevétel alatti gazdaságok vehetik igénybe, amelyek nem alkalmazzák a normál rendszert, vagy nem esnek az objektív elbírálás alá. Amennyiben az adott gazdaság lemond az egyszerűsített rendszer alkalmazásáról három évig kötelezően a normál rendszer szerint kell adóznia, majd ezután minden figyelmeztetés nélkül egy évvel automatikusan meghosszabbodik a három év, ha nem igényli másképpen a gazdálkodó.

Az adózás előtti jövedelem az összes jövedelem és a kiadások különbözeteként számítható ki. Az egyszerűsített könyvvitel a következőkre terjed ki:

- Amortizáció, ennek rátáját a kormány központilag határozza meg.
- Jövőbeni veszteségekre elhatárolt kiadás: ez 5%-a a nettó jövedelemnek.

Az **objektív elbírálás** módszerét azok a farmerek választhatják, amelyek megfelelnek az alábbi előfeltételeknek:

- A kormány által agrárgazdaságként elismert gazdaságok, melyek az egyszerűsített VAT-sémát alkalmazzák.
- Azok a gazdaságok, amelyek teljes árbevétele (mezőgazdasági termelésből származón kívüli is) nem haladja meg a 450 000 eurót, amelyből a mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétel maximum 300 000 euró.
- A javak és szolgáltatások vásárlása nem haladja meg éves szinten a 300 000 eurót, ez nem foglalja magában a termeléshez felhasználható eszközbeszerzést.
- Azok a gazdaságok amelyek nem alkalmazzák sem a normál sem pedig az egyszerűsített rendszert jövedelmük meghatározására.

A farmok jövedelme egy összesített jövedelem, amely a mezőgazdasági tevékenységből származó és minden egyéb más jövedelmet vonja össze. A különböző tevékenységekből származó jövedelem a következő sorrendben kerül meghatározásra:

- Az összes értékesítésből származó jövedelem, amely magában foglalja a támogatásokat, visszatérítéseket, majd ezt szorozzák megfelelő profit indexszel (rendimiento neto previo). Ezek az indexek termék típusok szerint különböznek, általában 23 és 56% között mozognak (LEI, 2007).
- Extra jövedéki adó visszatérítésre van lehetőség 35%-os mértékben az agrár-diesel esetében (rendimiento neto previo reducido).
- Amortizációs költségek levonhatóak a tárgyi és az immateriális eszközöknél, valamint 15%-kal csökkenthető a trágya és műtrágya költség (rendimiento neto minorado).
- Az így kiszámított összes jövedelmet egy korrekciós indexszel kell megszorozni (minisztériumi szinten határozzák meg). Az indexek a személyi jellegű kiadások arányában változnak (28. táblázat).

28. táblázat

Személyi jellegű kiadásokhoz tartozó korrekciós indexek

Személyi jellegű kiadások aránya	Korrekciós index
10%-20%	0,90
21%-30%	0,85
31%-40%	0,80
41%-	0,75

Forrás: Hennie van der Veen et al, 2007

A következő kedvezmények vonatkoznak a farmerekre:

- Az általános kedvezmény 5 151 euró.
- A családi kedvezmény a családtagok számának, az életkoruknak és jövedelmüknek a függvénye. 1 836 euró a kedvezmény az első gyermek után 25 éves korig abban az esetben, ha otthon él és jövedelme nem haladja meg a 8 000 eurót. 2 040 euró jár a második gyermek után, 3 672 a harmadik, majd minden további gyermek után 4 182 euró.
- 915 euró jár minden 65 év feletti időskorú után, amennyiben jövedelme 8 000 euró alatt van. (75 éves kortól 1 122 euró.)
- Foglalkoztatottnak járó kedvezmény, ami a nettó jövedelem függvénye. A kedvezmény 2 652 euró és 4 080 euró közötti értékben változik.

A következő táblázat (29. táblázat) tartalmazza a kedvezmény mértékét a jövedelem függvényében.

29. táblázat

A jövedelem és a kedvezmény mértéke közötti kapcsolat Spanyolországban

Jövedelem (euró)	Kedvezmény (euró)
0-9 150	4 080
9 150-13 260	4 080-35%*(jövedelem-9 180)
13 260-	2 652

Forrás: www.spainaccountants.com

A spanyol jövedelemadó kulcsok a következőképpen alakultak 2010-ben (30. táblázat).

30. táblázat

A személyi jövedelemadó kulcsai Spanyolországban

Sávhatárok (euró)	Adókulcs (helyi és központi összesen) (%)
0-17 707	24
17 707-33 007	28
33 007-53 407	34
53 407-	43

Forrás: www.spainaccountants.com

4.2.4.3. Ingatlanadó

Évente kerül megállapításra az ingatlan kataszteri értéke alapján. A társasági adónál költségként levonható. Személyi jövedelemadó esetében csak akkor csökkenthető vele a befizetendő adó, ha az ingatlant bérbeadásra használják. Az adókulcs 0,4% városi, míg 0,3% vidéki területeken. Természeti és egyéb károk esetén a mezőgazdasági birtok mentesül az adó befizetése alól.

4.2.4.4. Hozzáadott értékadó (VAT)

A normál VAT-rendszer minden vállalkozásra és importált termékre vonatkozik. A sztenderd ráta (2010. július 1-től) 18%. A csökkentett ráta 8%, ami alá például az élelmiszerek, állatok, néhány mezőgazdasági input, víz, gyógyszerek, közlekedés tartoznak. Ezen felül létezik egy 4%-os extra alacsony ráta is az alapvető szükségletekre (kenyér, tej, kerekesszék stb.).

A farmerekre speciális rendszer vonatkozik (REAGP). Ezt a rendszert a mezőgazdasági tevékenységből származó 300 000 eurós éves forgalom alatt lehet alkalmazni, valamint a teljes forgalom maximum 450 000 euró lehet. Az értékesítendő agrár-termékek után 7,5%-os (marha) és 9%-os (egyéb mezőgazdasági termékek) kulccsal kell adózni. A saját ellátásra és beszerzésre a normál kulcs vonatkozik. Természetesen opcionális lehetőségként választható a normál rendszer is. (OECD, 2005)

4.2.4.5. Szociális járulékok

Családi gazdaság esetén a jövedelem után 29,8% a befizetendő szociális hozzájárulás. Társulásoknál maximum járulék alap 3 198 euró havonta.

PÉLDÁK:

Családi gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

2 vállalkozó/gazdaság

2 kiskorú gyermek

Farm jövedelem		70 000 euró
1 főre jutó bevétel		35 000 euró
Családi kedvezmény		5 150 euró
Gyermek utáni kedvezmény	(1 836+2 040)/2	1 938 euró
Szociális járulék	35 000*29,8%	10 430 euró
Adózás előtti jövedelem (35 000-5 150-1 938-10 430)		17 482 euró
Jövedelemadó (17 707*24%+175*28%)		4 298 euró
Összes adó és járulék/vállalkozó (4 298+10 430)		14 728 euró
Összes adó és járulék/farm	(14 692*2)	29 457 euró

Egy fős gazdaság

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

1 vállalkozó/gazdaság

2 kiskorú gyermek

Farm jövedelem		70 000 euró
Családi kedvezmény		5 150 euró
Gyermek utáni kedvezmény	(1 836+2 040)/2	1 938 euró
Szociális járulék	(12*3 198)*29,8%	11 436 euró
Adózás előtti jövedelem (70 000-5 150-1 938-11 436)		51 476 euró
Jövedelemadó (17 707*24%+15 300*28%+18 469*34%)		14 813 euró
Összes adó és járulék	(14 813+11 436)	26 249 euró

4.2.5. Lengyelország

A mezőgazdasági terület csaknem 95%-át a magánszektor birtokolja, amiből 87%-ot családi gazdaságok művelnek. Társulások nem számítanak külön adózási entitásnak, ezért a profit arányában, külön adózik a gazdaság minden tagja (LEI, 2007).

4.2.5.1. Jövedelemadó

A jövedelem a következő kategóriákba sorolható:

- Jövedelemfüggő szolgáltatásokból, pl. foglalkoztatásból származó jövedelem, nyugdíj.
- Jövedelem független szolgáltatásokból.
- Üzleti jövedelem.
- Jövedelem speciális mezőgazdasági szolgáltatásokból.
- Ingatlanvagyonból származó jövedelem.
- Jövedelem befektetésekből és vagyoni jogokból.
- Eladásból származó jövedelem.
- Egyéb jövedelem.

A jövedelemadó csak néhány specifikus agrártermékre vonatkozik. Ezek az alábbiak: üveg-házias termelés, baromfi, sertés-tenyésztés, gombatermesztés, méhészet stb. Ezen speciális agrártermelési ágazatok esetében kétféle lehetőség van a jövedelemadó számítására: *az egyik átlagos hozam alapján*, míg a *másik a bevétel költség arányában számol*. A választás e kettő között nem teljesen szabad, az árbevétel nagysága határozza meg.

Lengyelország esetében a mezőgazdasági adózás jelentős mértékben eltér a korábban tárgyalt országokétól, tekintettel arra, hogy a hagyományos mezőgazdasági tevékenység nem tárgya a jövedelemadónak (se társasági adónak, se a személyi jövedelemadónak). A hagyományos termelés az úgynevezett mezőgazdasági adó hatálya alá tartozik. Ez az adó nem a „konvencionális hektáron” alapul, ami az aktuális hektár és egy multiplikátor szorzataként definiálható. A multiplikátor a földterület termelékenységének, a farmok elhelyezkedésének, illetve a mezőgazdasági termelés típusának függvénye. A termelékenység faktort a területi kataszter és az elhelyezkedést jelző zónák alapján a Pénzügyminisztérium határozza meg. Alapvetően négy fő zónát határoztak meg, a gazdasági és környezeti feltételeknek megfelelően.

Bizonyos esetekben a gazdálkodók mentesülnek az adófizetés kötelezettsége alól. Ilyen kivétel például, ha egy gazda az adott gazdasági évben 100 hektárra emelte a gazdálkodásba vont terület nagyságát. Ez akkor is érvényes, ha a Mezőgazdasági Föld Ügynökségtől lízingelte az adott területet. Az adó mértéke körülbelül 50 euró hektáronként. (LEI, 2007).

4.2.5.2. Ingatlanadó

Meg kell jegyezni, hogy az ingatlanadó hatálya alá nem tartozik az, aki a mezőgazdasági adót befizette. Minden más esetben négyzetméter alapon kell az ingatlanadót megfizetni. Mértéke 0,2 és 4 euró/m² között helyezkedik el, alapvetően az ingatlan rendeltetésének a függvénye.

4.2.5.3. Hozzáadott értékadó

A sztenderd ráta 22%. A csökkentett ráta 7 és 3%. 7%-os kulcs vonatkozik a mezőgazdasági gépbeszerzésre is. 3%-os kulccsal adózik a tej és tejtermék, a nyershús, baromfi, hal és néhány ezekből készült termék.

4.2.5.4. Szociális járulékok

A lengyel farmerek negyedévente fizetnek szociális járulékokat. A Gazdálkodók Szociális Ellátó Tanácsa negyedévente határozza meg a hozzájárulás mértékét. A gazdálkodók számára létrehozta egy speciális alapot (KRUS), amelyben a gazdálkodók befizetéseit gyűjtik. A hozzájárulások mértéke alacsonyabb, mint a normál rendszerben (ZUS), azonban a szolgáltatások ugyanúgy igénybe vehetők. 2009 harmadik negyedévében a befizetés összege 203 lengyel zlotyi a nyugdíj-alapba (kb. 50 euró) és a balesetbiztosításba pedig 90 zlotyi (kb. 23 euró).

Lengyelország esetében egy egyszerűsített egy fős családi gazdaságra vonatkozó számítás végezhető el, miután annyira specifikus a különböző multiplikátorok alapján történő számítás, hogy nem teszi lehetővé a részletekbe menő kalkulációt.

Egy fős farm

Feltételezzük:

70 000 euró jövedelem

1 vállalkozó/gazdaság

100 hektáros gazdaság

Mezőgazdasági adó

100 ha* 50 euró **5 000 euró**

Szociális járulékok

Nyugdíjjárulék: 4*50 euró 200 euró

Egészségbiztosítási járulék: 4*23 euró 92 euró

Összes járulék **292 euró**

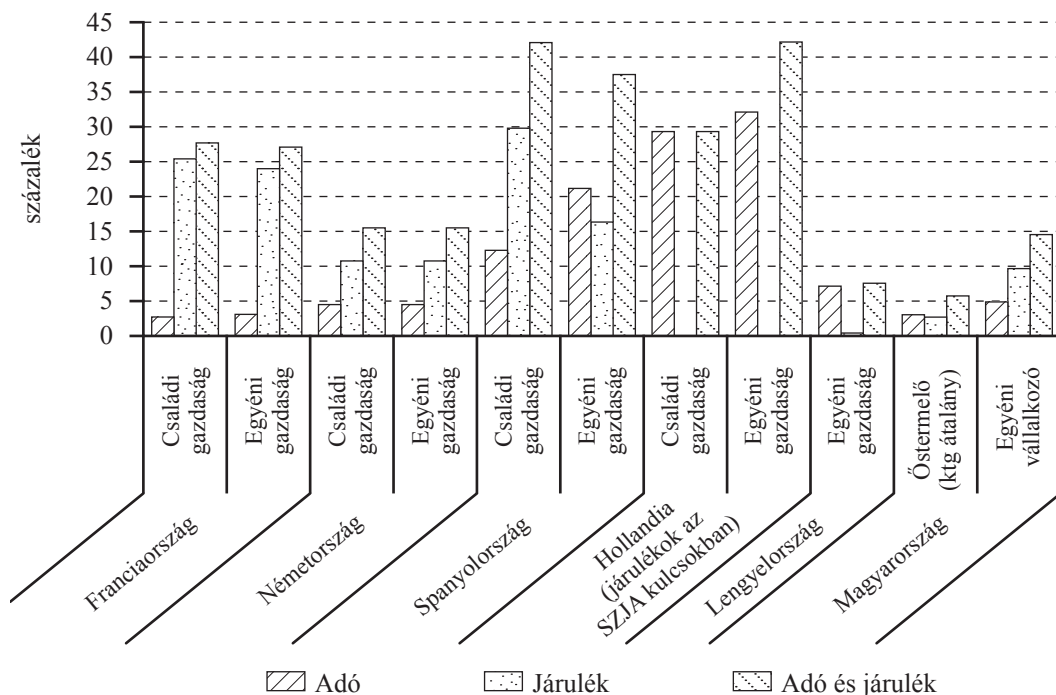
Összes adó és járulék: **5 292 euró**

Nettó jövedelem **64 708 euró**

Ha a fenti számítás éppen nem is a legprecízebb, hiszen a kalkuláció túl specifikus ahhoz, hogy jelent tanulmányban tökéletesen elvégezhető legyen, de az kiválóan látszik, hogy **a lengyel mezőgazdasági adózás és járulékfizetés a legkedvezőbb és a legegyszerűbb** az összes vizsgált EU-s tagállam közül.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy **a legmagasabb adóterheléssel a mezőgazdaságban Spanyolország és Hollandia rendelkezik, a legkisebbel pedig a magyarországi őstermelők.** Lengyelország esetében nehézségekbe ütközik az adóteher kiszámítása, az ábrából csak annyi következtést lehet levonni, hogy a vizsgált tagállamok közül – hazánkat nem tekintve – itt a legalacsonyabb a terhelés. Ami még kiolvasható az ábrából, **hogy a járulékok aránya a legtöbb tagállamban szignifikáns**, különösen Franciaországban és Németországban. Mindenképpen ki kell emelni, hogy **hazánk mezőgazdasági adóterhelése rendkívül alacsonynak számít a költségátalányos őstermelő esetében** (ahová egyébként a legtöbb egyéni termelő tartozik), az egyéni vállalkozónál pedig a németországi arányokhoz közelít (25 ábra, 31. táblázat).

Az adórendszerek tekintetében arra kell felhívni a figyelmet, hogy a vizsgált öt EU-s tagállamban működik az átalányadórendszer, melynek **kiszámítása valamilyen területi egységhez vagy állatlétszámhoz köthető**, ugyanakkor Lengyelország kivételével lehetőség van a normál rendszerben való adózásra is. Hollandiában pedig a mezőgazdasági adózás nem rendelkezik külön sajátosságokkal. Bizonyos árbevétel kategóriák pedig **adminisztratív terheket csökkentve lehetővé teszik az egyszerűsített könyvvitel alkalmazását is.**

Bevétel arányos adó és járulék egyes tagországok mezőgazdasági adózásában

Forrás: saját szerkesztés

31. táblázat

Jövedelemadózás a különböző tagállamokban

Ország	Átalányadózás	Egyszerűsített könyvvitel	Normál rendszer
Franciaország	0-76 300 euró (0-22 mFt) közötti árbevétel	76 300-350 000 euró (22-100 mFt) közötti árbevétel	350 000 euró (100 mFt) feletti árbevétel
Németország	50 állategység és 20 ha alatt	500 000 eurós (142 mFt) árbevétel alatt	500 000 eurós (142 mFt) árbevétel felett
Hollandia	Nincs külön adózási kategória		
Spanyolország	450 000 euró (128 mFt) árbevételig, ebből max. 300 000 euró (85 mFt) lehet mezőgazdasági tevékenységből származó	600 000 euró (171 mFt) árbevétel alatt	600 000 euró (171 mFt) árbevétel felett
Lengyelország	Mezőgazdasági adó	Nincs	Nincs

Forrás: saját szerkesztés,

5. Összefoglalás, következtetések

Tanulmányunkban feltártuk a hazai mezőgazdasági adózás alapvető jellegzetességeit, valamint a fontosabb külföldi mezőgazdasági adózási rendszerek sajátosságait. Ezek alapján a következő megállapítások tehetőek a hazai mezőgazdasági adóztatás törvényi hátteréről:

1. A mezőgazdasági termelő fogalmát több jogszabály többféleképpen, egymást sokszor csak részben átfedve definiálja.
2. Az szja törvény nem igazán tud mit kezdeni az őstermelői kategóriák sokaságával ebből adódóan az **adóügyi és a bevételalapú kategóriák keverednek** (lásd pl. tételes elszámolást végző őstermelő, ahol is 8 millió forint alatti bevételű gazdákra egészen más adó és tb szabályok vonatkoznak, mint az a fölöttiekre, de az adóügyi megnevezés ugyanaz).
3. **Mezőgazdasági termelés végezhető őstermelőként, egyéni vállalkozásként, társas vállalkozásként és ezek számos variációjában.** Így ma egy mezőgazdasági termelő 10-12 féle adózási mód közül választhat.
4. **A társasági adózásban az adózás előtti eredmény több tucat jogcímen csökkenthető, illetve növelhető.**
5. A fentiekhez hasonlóan bonyolult és sok specialitással rendelkezik a mezőgazdasági őstermelői támogatások elszámolása, az áfa, valamint a járulékfizetés is.
6. Az őstermelői **támogatások elszámolása a következőképp történhet. A kistermelő bevételi értékhatára a kapott támogatás összegével megemelkedik.** Az **átalányadózás** szerint adózó mezőgazdasági kistermelőnél **nem minősül vállalkozói bevételnek** a fejlesztési célra folyósított vissza nem térítendő támogatás, ez után, mint önálló tevékenységből származó bevétel szerint kell adózni.
7. Az **áfa-törvény** rendelkezései szerint az olyan áfa adóalanya, **aki mezőgazdasági tevékenységet folytat, különös szabályok vonatkoznak.** E különös szabályok alapján mezőgazdasági tevékenysége tekintetében az adóalany **kompensációs rendszer szerint adózik,** ha megfelel bizonyos feltételeknek. A kompensációs felár **mértéke 12 százalék a növényi** eredetű, valamint **7 százalék állati** eredetű termékek esetében. **Az így kifizetett kompensációs felár, mint előzetesen felszámított adó jelenik meg a felvásárlónál, mely után adólevonási joga van.** A kompensációs felár bizonylata a felvásárlási okirat.
8. **A mezőgazdasági termelők járulékfizetésének** is vannak az általános szabálytól **eltérő sajátosságai.** A mezőgazdasági őstermelő a minimálbérnek megfelelő összeg után fizeti meg a társadalombiztosítási járulékot, a biztosított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulékot, valamint a nyugdíjjárulékot (tagdíjat). Ettől eltérően az a mezőgazdasági kistermelő, aki a tárgyévet megelőző évben is kistermelőnek minősült, a tárgyévet megelőző évi **bevételének 20 százaléka után biztosított természetbeni egészségbiztosítási járulékot (4%) és** – a nyugdíj-biztosítási járulékot is magában foglaló – **9,5 százalék nyugdíjjárulékot fizet.** Az **egyéni vállalkozó** a társadalombiztosítási járulékot a **vállalkozói kivét után** fizeti meg. Átalányadózó esetén az **átalányban megállapított jövedelem után** kell a társadalombiztosítási járulékot megfizetnie.
9. A magyar **mezőgazdasági személyi jövedelemadózás nem felel meg az átláthatóság, mint adózási alapelv követelményének,** mivel a mezőgazdasági tevékenységre vonatkozó sokféle megnevezés és az ezekhez tartozó többféle adózási mód és azok kombinációja megnehezíti a szabályok közötti eligazodást, továbbá nem tesz lehetővé egy egységes mindenki számára

megfelelően értelmezhető, átlátható jogi szabályozás létrejöttét sem. A mezőgazdaságban tevékenykedőkre vonatkozó szabályok közül **a kompenzációs felár az, melynek rendszere jól működik**. Egyrészt **segíti a feketegazdaság fehéredését**, miután bizonylat készül az értékesítéskor, ez a felvásárlói okirat, másrészt pedig a rendszer közvetetten támogatja a gazdálkodót azzal, hogy a termelői árnál magasabb, a kompenzációs felárral növelt összeghez jut hozzá.

Az általunk megvizsgált Európai Unió adórendszerekről és ezen adórendszereknek a hazai szabályozással való összevetéséről a következő megállapítások tehetők:

1. A vizsgált Európai Unió tagállamokban a legjellemzőbb gazdálkodási forma a családi (egyéni) gazdaság, ahol **a személyi jövedelemadó a legfontosabb adózási forma a mezőgazdaságban**, természetesen tagállamonként eltérő specifikumokkal.
2. **Franciaországban a személyi jövedelemadó kiszámítására háromféle metódus létezik** (átalányadózás, egyszerűsített könyvviteli lehetőség, és a normál rendszer), ahol nincs eltérés a mezőgazdasági jövedelemadó és a nem mezőgazdasági jövedelemadó számításához képest. **Németországban** a franciához egészen hasonló rendszer létezik jelenleg is. **Itt is beszélhetünk átalányadózásról** (egységnyi értékelés módszere), **illetve könyvviteli kötelezettség alóli mentesülésről** (nettó jövedelem metódus), és természetesen normál rendszerről, ahol semmilyen megkülönböztetés sincsen. **Hollandiában** a korábbi két tagállamtól eltérőek a jövedelemadózás szabályai. **Nincs külön jövedelemadózási kategória**, a bevétel különböző kedvezményekkel csökkenthető csak. **Spanyolországban** megint csak igen **hasonló rendszer működik, mint Franciaországban és Németországban**, egyrészt beszélhetünk úgynevezett közvetlen jövedelem kalkulációról (könyvvetés), ez a könyvekben vezetett jövedelem mínusz a kiadások különbözete, ez gyakorlatilag nem más, mint a korábbi két tagállamnál a normál rendszer. Ezen felül **alkalmazható az egyszerűsített jövedelem kalkuláció** (egyszerűsített könyvvetés), **valamint a német módszerhez hasonlóan meghatározott indexek alapján történő profit kalkuláció** (becsült sztenderdek, indikátorok alkalmazása). **Lengyelországban** jelentős eltérés van a korábban tárgyalt adórendszerekhez képest. A hagyományos termelés **az úgynevezett mezőgazdasági adó hatálya alá tartozik**. Annyi hasonlóság van a német spanyol és francia rendszerhez, hogy a mezőgazdasági adó is átalányadó, mely egy „konvencionális hektáron” alapul, ami az aktuális hektár és egy multiplikátor szorzataként definiálható. A multiplikátor a földterület termelékenységének, a farmok elhelyezkedésének, illetve a mezőgazdasági termelés típusának a függvénye. Tehát **ez is egyfajta átalány jövedelem megállapításon** alapuló adórendszer.
3. Magyarországon jogi kategóriák, azon belül pedig különböző bevételi kategóriák vannak, melyek közül kettő (600 000 Ft alatti és 4 millió Ft alatti bevétel esetén, melyben ráadásul nincsenek benne a támogatások) mentesít az adó fizetés alól. Ilyen szisztéma az egyik Unió tagállam esetében sem létezik. **Mindenki fizet adót, bármilyen alacsony is az árbevétele. További fontos különbség, hogy nincsenek olyan, a termelő ökonomiai helyzetétől független jogi kategóriák, amelyek befolyásolnák az adózást**.
4. **Hollandia kivételével mindenhol létezik átalányadózás**, csak éppen nem úgy ahogyan nálunk. **Az átalányadó alapja a legtöbb esetben valamilyen termelési értékhez kapcsolódik**, nem a bevételekhez, vagy a költségekhez, ezáltal nincsen lehetőség az adó elkerülésére sem. A nemzetközi példák azt támasztják alá, hogy a területhez, a termelési típushoz, termelési értékhez kapcsolódó adózás átláthatóvá teszi a rendszert és igazságos is főként a kisebb gazdaságok esetében. **A külföldi rendszerek lehetővé teszik, hogy a kis gazdaságok is adózzanak, de ne**

erőn felül, ugyanakkor leveszi az adminisztrációs terhet is a vállalkról, hiszen ezek az általányértékek sokszor központilag kerülnek megállapításra, mint például Németországban és Spanyolországban.

5. A járulékok rendszerei között is felfedezhető némi hasonlóság. **Franciaországban önálló járulérendszer működik a mezőgazdasági termelők számára.** Lényege, hogy minden járulékot meg kell fizetni (mindenkinek). Ez minden gazdálkodó számára egységes, a járulékfizetés alapja a könyvelőnek fizetett költséggel csökkentett bevétel. **Németországban a franciákéhoz hasonló rendszer működik.**
6. A járulékfizetés kedvezményesen zajlik minden tagállamban, akárcsak Magyarországon. A különbség azonban az, hogy mindenkinek meg kell fizetni a teljes árbevétel után az összes, bár kedvezményes járulékot. **Ezeket a mezőgazdaság esetében több tagországban is saját mezőgazdasági járulérendszeren belül gyűjtik.** Tehát nem folyik be a közös kasszába, így könnyen nyomon követhetőek a befizetések. Érdemes kiemelni Hollandiát, ahol például nem is adnak semmilyen kedvezményt a járulékfizetés alól, a járulékokat a személyi jövedelemadózás adókulcsain keresztül fizetik meg.
7. A hozzáadott értékadó (VAT, áfa) tekintetében minden tagországnál az mondható el, hogy a szokásosnál **alacsonyabb kulcsokkal adóznak** a mezőgazdasági termékek. **Franciaországban önálló áfa rendszer működik a mezőgazdaság számára.**
8. **A hozzáadott érték adózásnál Magyarországon működik a kompenzációs felár rendszere, ehhez hasonló egyedül még Franciaországban fedezhető fel.** A rendszer véleményünk szerint bevált, jól működik.

A hazai mezőgazdasági jövedelemadózás törvényi szabályozásának áttekintése után megvizsgáltuk, hogy hogyan működik e szabályozási rendszer a gyakorlatban, és a következő megállapításokra jutottunk:

1. Az összes egyéni gazdálkodó **11%-a egyéni vállalkozó, míg 89%-a őstermelő.**
2. A **kistermelők 72%-a 4 millió forint alatti bevétellel** rendelkezik, további 22% vallja, hogy bevétele nem éri el a 8 millió forintot. A **tételes** költségelszámoló őstermelőknek már csak az **54%-a**, míg az **egyéni vállalkozóknak 66%-a** nyilatkozta azt az adóbevallásában, hogy bevétele 8 millió forint alatt van. Ebben a bevételben már benne van a támogatás is!
3. Az őstermelők 23-28%-a vallja azt, hogy **nulla forintnyi jövedelemből él meg, és ebből fejlesztésekre is futja.** E körben igen magas a **támogatásból származó bevétel** is. Felmerül a gyanú, hogy adóköteles jövedelem híján, (hiszen a bevételek között dominál a támogatás) e 33 ezer gazdálkodó jelentős része csak a támogatásokból él. Ez a jelenség a társas vállalkozásoknál és a külföldi gazdálkodóknál is megtalálható. Az igen magas költséghányad miatt sok társas vállalkozás is – ahogy az EU valamennyi tagországában – csak a támogatásoknak köszönheti, hogy nem veszteséges.
4. Az **őstermelők 54%-ának** 2009-ben, az éves összevont jövedelme nem érte el a minimálbérnek megfelelő összeget. Ők az összes őstermelői bevétel 49%-ából a támogatásoknak 42%-ából részesedtek. Az **egyéni vállalkozóknak 43%-a** azt mutatta ki, hogy a **minimál bér alatti jövedelemből él**, de ők csak az összes vállalkozói jövedelem 25%-a felett rendelkeznek és az általuk lehívott támogatások összege is hasonló arányú.

5. 2000-ben az őstermelők átlagosan a bevétel 4-4,5%-át, 2009-ben azonban már csak a bevétel 2,9%-át realizálták jövedelemként, ellentétben az egyéni vállalkozókkal, akik a 2001-re számított 3,7%-os arányt megduplázták.
6. Az adózás előtti jövedelemre jutó **átlagos adóterhelés az őstermelők esetében 2000 és 2009 között 19,4%-ról 16,4%-ra csökkent**, az **egyéni vállalkozók** terhei **22,2%-ról 17,1%-ra** mérséklődtek.
7. **Az adó befizetés 50%-át a termelők felső 10-15%-a teljesíti.**
8. A jelenlegi jogszabályok szerint **a kistermelők a bevételből való részesedésükhöz képest alul adóztatottak míg a 4-50 millió forint közötti árbevétellel bíró egyéni vállalkozók erősen túl adóztatottak.**
9. Megállapítottuk, hogy 2009-ben az összes bevétellel szemben elszámolt törvény alapján **vélelmezett költséghányad áfa tartalma közel 38 milliárd forint**. Amennyiben elfogadjuk azt az általánosan elterjedt vélekedést, hogy **Magyarországon a feketekezeskedeleme aránya 25-30% között mozog**, akkor kimondhatjuk, hogy ebben a körben **a számla nélküli kereskedelem mértéke 45-55 milliárd forint között lehet, melynek áfa tartalma 9-11 milliárd forint** csak azáltal, hogy nem kötelező számlával igazolni a felmerült költségeket.
10. **Kimondható tehát, hogy a jelenlegi mezőgazdasági adózási rendszer vagy nagy valószínűséggel elősegíti az adóelkerülést** (amennyiben kételkedünk az adóbevallásokban szereplő számok valódiságában), **vagy támogatja a támogatásokból való létfenntartást és a kevésbé hatékony termelést** (amennyiben hiszünk az adóbevallásoknak), hiszen egy egyéni vállalkozás adottságában alapvetően nem különbözik egy őstermelőtől, adóbevallása alapján mégis kétszer olyan hatékonyan termel.
11. Ha hitelt adunk az adóbevallásoknak, akkor eddigi vizsgálataink alapján elmondható, hogy **a területalapú támogatás, kombinálva a jelenlegi adórendszerrel hathatósan konzerválja a nem hatékony mezőgazdasági termelés struktúráját és meggátolja a valóban családi gazdálkodás létrejöttét**. Amíg a föld a szociális támogatásként is felfogható területalapú támogatás alapját (és ezáltal a megélhetést) képezi, nem jönnek létre hatékonyabban termelő gazdaságok.
12. **A jelenlegi adózási rendszer hibája, hogy sem a bevételek** (hiszen a kedvezményes formák ehhez kötöttek), **sem a jövedelmek kimutatására nem készlet, így csak minimális társadalombiztosítási befizetés keletkezik, amely hosszútávon sem az egyénnek** (minimális, a megélhetéshez elégtelen nyugdíj) **sem a gazdaságnak** (elmaradó adó és járulék befizetések), **sem a társadalomnak** (nyugdíjjogosultság nélküli vagy nyugdíjából megélni képtelen tömegek megjelenése vidéken) **nem kifizető.**
13. Annak ellenére, hogy a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások több szempontból is kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint a nemzetgazdaság egyéb ágazatai és tevékenységük jövedelmezősége is alatta marad azokénak, **nem látjuk indokoltnak, hogy a gazdák ilyen sok adózási formációból válogathassanak**. Elgondolkodtató, hogy a **gazdák 42,4%-a** a bevétele után nem mutat ki jövedelmet, így adót még **jelképesen sem fizet**. **A tétéles elszámoló őstermelőkön kívül a többi őstermelő még az általános tb kötelezettségeknek is csak a harmadát fizeti, még akkor is ha semmilyen összevonás alá eső jövedelme sincs. A bruttó jövedelem 17+27%-át jelentő társadalombiztosítási kötelezettségek helyett csak a bevétel 20%-ának 13,5%-át fizeti meg.**
14. Vélelmezhető, hogy az egyéni gazdálkodók az általuk igénybevetett agrár- és vidékfejlesztési támogatáson felül, az adórendszeren keresztül még további 40-60 milliárd forintnyi kedvezményt kapnak.

6. Summary and conclusions

Taxation of Agriculture, with Special Regard to Private Farms

In our study we have described the basic properties of the domestic agricultural taxation in Hungary, as well as the characteristics of the main foreign agricultural taxation systems. On this basis, the following statements can be made regarding the statutory background of the domestic agricultural taxation system:

1. The term “agricultural producer” is determined in several legal rules in different ways, sometimes only partly consistent with each other.
2. The PIT Act cannot really manage the multitude of categories of traditional small-scale producers, therefore the *tax law categories and revenue-based categories are mingled* (see for example traditional small-scale producers bound to keep itemised accounts, where farmers with revenues below HUF 8 million are subject to entirely different tax and social insurance regulations than those above this limit, while their tax law categorisation is identical).
3. *Agricultural production can be carried out by traditional small-scale producers, individual entrepreneurs and corporate entities, and by their several combinations.* Thus, today an agricultural small-scale producer may choose from among 10 or 12 taxing methods.
4. *In corporate taxation, the earnings before taxes may be decreased or increased on several dozens of grounds.*
5. Similar to the above, accounting of the supports granted to agricultural traditional producers, as well as the payment of VAT and of contributions are also extremely complicated and have special features.
6. *Traditional small-scale farming supports can be reckoned in the following manners. The small-scale producer’s income limit is increased by the amount of supports received.* Non-refundable development-oriented supports granted to agricultural small-scale producers falling under *flat rate taxation* are not qualified as *operating revenues*; taxes are payable on these amounts as on revenues from independent activities.
7. According to the provisions of the *VAT Act, special rules apply* to VAT payers carrying out *agricultural activities*. In compliance with these special rules, tax payers complying with certain criteria *pay taxes under a compensation system*. The rate of the compensation charge *amounts to 12 percent for vegetable products and 7 percent for products of animal origin*. The compensation charge thus paid by the wholesale purchaser qualifies as an input tax with respect to which the purchaser has a tax deduction right. The purchase document serves as a compensation charge voucher.
8. *Also the contribution payments of agricultural producers have special features* differing from the general rules. Agricultural traditional small-scale producers have to pay social insurance contributions, health insurance contributions of insured persons giving right to services in kind and to monetary services, as well as pension contributions (membership fees) upon the amount of the minimum wage. On the contrary, traditional agricultural small-scale producers with revenues from these activities remaining below the *limit of HUF 8 million* in the year preceding the year concerned have to pay *a health insurance contribution of insured persons giving right to in-kind services (4%) and a pension contribution of 9.5%* – including also the pension insurance contribution – upon *20 percent of their revenues* deriving from traditional small-scale farming activities during the year preceding the year concerned. *Private entrepreneurs*

pay social insurance contributions upon their *entrepreneurial withdrawals*. Flat-rate taxpayers have to pay the entire amount of social insurance contribution upon their *incomes established in a lump sum*.

9. In light of the above, it may be stated that the *personal income tax system of agriculture does not satisfy the requirement of transparency, as a basic principle of taxation*, because the multitude of denominations and of the relevant taxing methods and their combinations render difficult the orientation among the rules, preventing the implementation of a uniform and transparent legal regulation which is easily interpretable by all stakeholders. *The compensation charge, with its well operating system* constitutes an exception among these specialities. *It helps in whitening the black economy*, because a voucher – the purchase document – is issued at the time of sale, while the system indirectly supports the farmers, receiving an amount exceeding the producer prices, increased by the compensation charge.

The following could be established on the basis of other EU countries' tax systems that we have investigated and compared with the domestic regulations:

1. In the EU Member States investigated, the family (individual) farms constitute the most typical form of agricultural production, with *personal income tax* as the *most important taxing method within agriculture*, of course with different specialities in the different Member States.
2. *In France, there are three different methods for calculating personal income tax* (flat rate taxation, simplified accounting and the normal assessment system), with no differences in the calculation of the agricultural and non-agricultural income tax. *In Germany*, a system very similar to that of France exists at present. *Flat rate taxation* (unit evaluation method), *exemption from book keeping obligation* (net income method) and of course the standard assessment system without any differentiation may be mentioned here, too. *In the Netherlands*, the rules of income tax payment differ from those of France and Germany. *There are no separate income taxation categories*; the revenues may only be decreased by different allowances. *In Spain again, a similar system to that of France and Germany is operating*; on the one hand a so-called direct income calculation (book keeping) can be mentioned, covering the difference of the incomes recorded and of the expenditures, thus complying in practice with the standard system of the two previously mentioned countries. Beyond this, also the *simplified income calculation* (simplified book keeping), as well as *a profit calculation based on determined indices, similar to the German method is also applicable* (use of estimated standards and indices). Remarkable divergences from the above-discussed tax systems are observed in *Poland*. Traditional production is subject to the *so-called agricultural tax*. It has similarities with the German, Spanish and French systems insofar also the agricultural tax is a flat-rate tax, based on a "conventional hectare", to be defined as the product of the actual hectare and of a multiplication factor. The multiplication factor depends on the land's productivity, on the farms' location and on the type of agricultural production. Consequently, this tax system, too, is a *system based on certain lump sum income assessment*.
3. In Hungary, there are legal categories and within them different revenue categories, two of them (revenues below HUF 600,000 and HUF 4 million, excluding the amount of supports) granting exemption from tax payment. No similar system exists in any other EU Member State. *In those countries everybody has to pay taxes, however low his/her revenues from sales might be. A further important difference consists in the fact that there are no legal categories independent from the farmer's economic situation that would influence tax payment*.
4. *With the exception of the Netherlands, flat-rate taxation exists in all countries*, even if not in the manner as it is applied in Hungary. *The flat-rate tax base is in most cases connected with some production value* and not with revenues or expenditures, thus also tax avoidance becomes impossible. International examples show that taxation connected with the land, the type of

cultivation or with the production value renders the system transparent and also equitable, especially in the case of smaller farms. ***The foreign systems permit that also small farms pay taxes but not above their capabilities, disburdening them at the same time of administration, because these flat-rate values are mostly established centrally,*** as for example in Germany and in Spain.

5. Some similarities can also be observed among the systems of contributions. ***In France, an independent system of contributions exists for agricultural producers.*** In essence it requires that all contributions are to be paid (by everybody). This is equal for all farmers; revenues decreased by the costs of accountant serve as the basis for the contribution payment. ***A system similar to that of France is operating in Germany.***
6. As in Hungary, contribution payments are facilitated by preferences in all Member States. The main difference consists in the fact that in other countries everybody has to pay all contributions upon the entire sales revenues, even if at a preferential rate. ***Contributions deriving from agriculture are collected in several Member States through a separate agricultural contribution system.*** Thus, such contributions do not flow into the common budget, therefore allowing follow-up of the payments. The Netherlands are worthy of mentioning, where for example no facilities are granted from contribution payments; contributions are paid through the personal income tax rates.
7. As regards the value added taxes (VAT, ÁFA), in all Member States agricultural products are burdened by ***lower taxes of the general rates.*** ***In France, an independent VAT-system is maintained within agriculture.***
8. ***The system of compensation charges is operating in Hungary within the value added taxation; a similar system can only be observed in France.*** In our opinion this system is well established and operating well.

After reviewing the legal regulations of Hungarian agriculture's income taxation, we have investigated how this system operates in practice and have established as follows:

1. ***11% of all individual farmers were private entrepreneurs, while 89% of them were traditional small-scale producers.***
2. ***72% of the small-scale producers had revenues below HUF 4 million,*** while a further 22% of them returned revenues below HUF 8 million. At the same time, ***only 54% of the small-scale producers falling under itemised cost accounting and 66% of the private entrepreneurs*** returned revenues under HUF 8 million. And these revenues also include supports!
3. About 23 to 28% of the traditional small-scale producers acknowledged ***subsisting on incomes amounting to zero HUF, and these incomes are also sufficient to make developments.*** In this category, also ***revenues from supports*** are extremely high. The suspicion arises that, in lack of taxable income (because supports are dominant within revenues), the major part of these 33 thousand farmers live only on supports. The same phenomenon can be observed at the corporate enterprises and amongst foreign farmers. Due to the extremely high cost rate, a great number of corporate enterprises, too – as in all EU Member States – may only thank to the supports for not making losses.
4. ***54% of the traditional small-scale producers*** admitted in 2009 that their aggregate annual incomes did not attain the amount of the minimum wage. They had a share amounting to 49% of the total revenues of traditional small-scale producers and to 42% of the support. ***43% of the private entrepreneurs*** recorded ***incomes below the minimum wage,*** but they realised only 25% of the total revenues accounted by entrepreneurs, while they had a similar share in the amount of the total supports received.

5. In 2000, the traditional small-scale producers realised on average 4.0-4.5% of the revenues as incomes, this rate decreasing to merely 2.9% in 2009, contrary to private entrepreneurs, doubling the rate of 3.7% calculated for year 2001.
6. The *average tax burden* on pre-tax incomes (Table 10) **decreased from 19.4% to 16.4% between 2000 and 2009 for traditional small-scale producers**, while the burdens of *private entrepreneurs decreased from 22.2% to 17.1%*.
7. **50% of the tax payments are made by the upper 10-15% of the producers.**
8. According to the actual regulations, **traditional small-scale producers are undertaxed in comparison to their share in the revenues, while private entrepreneurs with revenues from sales of 4 to 50 million HUF are remarkably overtaxed.**
9. We have established that the *VAT-content of the cost rate estimated* on the basis of the law and accounted against the total revenues in 2009 amounted to **nearly 38 billion HUF**. If we adopt the generally accepted opinion that the **black economy amounts to 25-30 % of the entire Hungarian economy**, it can be stated that the extent of **non-invoiced trade may amount to 45-55 billion HUF** with a **VAT content somewhere between 9 and 11 billion HUF** only due to the fact that it is not compulsory to document the costs emerged by invoices.
10. **It is therefore verifiable that the actual agricultural taxation system in all probability either facilitates tax avoidance** (if we doubt the truth of the figures included in the tax returns) **or it encourages subsistence on supports and less efficient production** (if we believe in the tax returns), because the possibilities of private enterprises are not basically differing from those of traditional small-scale producers, while their production activities are double as efficient according to their tax returns.
11. If credence is attached to the tax returns, our investigations support the statement that the **land-based supports combined with the actual tax system efficiently preserve the structure of a non-efficient agriculture and prevent the development of a real family farm system**. While the land constitutes a basis for land-based supports conceivable also as social allowances (and thus granting a livelihood), no farms with more efficient production will develop.
12. It is **mainly the actual taxation system's fault** that it **does not motivate correct accounting either of the revenues** (as allowances are connected with them) **or of the incomes**; therefore it generates only **minimal social insurance payments**, this situation being **disadvantageous in the long term** both for the **individual** (because granting only minimal pension, insufficient for subsistence), for the **national economy** (missing tax and contribution payments) or for **society** (masses of peoples in the countryside without pension or unable to subsist on their pension).
13. Despite the fact that the enterprises operating in agriculture are in several aspects in a more disadvantageous position than other sectors of the national economy and also their profitability also remains at a lower level, we **do not think it reasonable that farmers can choose from such a great number of taxation forms**. It is a solemn fact that **42.4% of the farmers** do not state any incomes on their revenues, and are thus **not paying taxes either in a symbolic manner**. With the exception of those with itemised accounting, other traditional small-scale producers pay only one third of the universal social insurance obligation, even if not having any incomes to be consolidated. Instead of social insurance contributions amounting to 17-27% of the gross incomes, they only pay 13.5% of 20% of their revenues.
14. It can be supposed that individual farmers are granted additional allowances of 40 to 60 billion HUF through the taxation system beyond the agricultural and rural development supports received by them.

7. Javaslatok

Ebben a fejezetben néhány javaslatot fogalmazunk meg az őstermelők adózásának átalakítására, áttekinthetőbbé tételére, egyszerűsítésére. Jelen tanulmányunkban idő és terjedelmi korlátok okán, ezek a javaslatok nem kerülnek kidolgozásra, kivitelezhetőségükről részletes számítások nem készülnek. Ezen hiányosságok pótlására 2011-ben tervezzük egy külön kiadvány megjelentetését. Mindemellett tisztában vagyunk azzal, hogy minden javaslatunknak vannak előnyei és hátrányai is valamint azzal is, hogy a tanulmány nem adhat receptet a jó adóreformra – hiszen ez a szakmai kérdéseken túl értékválasztások, politikai döntések függvénye is –, de a felvázolt javaslatok esetében megmutatja, hogy az adott célok elérésére más megoldások is létezhetnek.

7.1. Javaslat a meglévő adózási szabályok minimális módosításával megvalósítható adózásra

A tanulmány 4. fejezetében több ponton is utaltunk arra, hogy az szja törvényben meghatározott kistermelői bevételi határok túl tágak és így sokaknak ad lehetőséget az adófizetés minimalizálására. Ezért javasoljuk:

- A sokféle *kistermelői elszámolási kategória* (nemleges nyilatkozó, jövedelem és költségátalány, stb) *összevonását. Ezzel a módosítással meg lehetne szüntetni a magánszemélyek által a mezőgazdasági termelésből származó jövedelmek bevallására igénybe vehető 10 féle adózási módot, ezzel javítva az átláthatóságot és csökkentve a bürokrácia mértékét.*
- A bevételi értékhatár *támogatásokkal együtt számított* értékének megadását (számításaink szerint ezt 8 millió forint körüli összegben érdemes meghatározni. Ebben az esetben az őstermelők 90%-a továbbra is a kedvezményes feltételek szerint adózna, míg a többiek a tényleges teherviselő képességüknek megfelelően fizethetnék adójukat.).
- *15%-os jövedelemátalány* meghatározását.
- Az egyéni vállalkozókéhoz hasonló módon *megkülönböztetni a tevékenységüket kiegészítő, mellék vagy főtevékenységként végzőket, ez alapján meghatározva a járulékfizetésüket.*
- A jövedelem után *személyi jövedelemadó* és biztosított *társadalombiztosítási járulék* megfizetését.
- Azon tevékenységeket, melyek egyéni vállalkozóként is és őstermelőként is végezhetők, ne lehessen ugyanazon személynek egyidejűleg mindkét formában végeznie.
- Kiskorú magánszemélyek csak földtulajdon esetén kerülhessenek kedvezményes mezőgazdasági adózás alá.
- Csak a gazdaságban életvitelszerűen jelen levőket ismerjék el kedvezményes adózási alanyoknak.

7.2. Javaslat a meglévő adózási szabályok nagyobb arányú módosításával megvalósítható adózási formákra

- a) A korábbi 7.1 pontban leírt javaslatnál erőteljesebb módosítást igényelnének az alábbiak:
- A többféle **őstermelői jogi** (kistermelő, őstermelő) és **elszámolási kategória** (nemleges nyilatkozó, jövedelem és költségátalány, stb.) **összevonását**. Csak egy kategória lenne, egyféle, az egyéni vállalkozóknál kedvezőbb adózási feltételekkel.
 - Az egyéni vállalkozókéhoz hasonló módon **megkülönböztetni a tevékenységüket kiegészítő, mellék vagy főtevékenységként végzőket, ez alapján meghatározva a járulékfizetésüket**.
 - Az őstermelői tevékenység végzésének **felső, támogatásokkal növelt, bevételi korlátjának meghatározását**, aminek maximuma jelen számításaink szerint **50 millió forintban** húzható meg (e határ alá tartozik a kistermelők 99,8%-a, a tételes elszámoló őstermelőknek pedig 96%-a).
 - A termelők **tételes költségelszámolás** vezetésének előírását, valamint **elkülönített számlavezetést**, kötelező **nyugtaadást**.
 - Az őstermelői tevékenység eredménye után **kedvező az egyéb jövedelmekkel nem összevonandó, 10%-os személyi jövedelemadó** fizetését.
 - A **társadalombiztosítási járulék (27%) összegének költségként való leírását**.
 - Azon tevékenységeket, melyek egyéni vállalkozóként is és őstermelőként is végezhetőek, ne lehessen ugyanazon személynek egyidejűleg mindkét formában végeznie.
 - Kiskorú magánszemélyek csak földtulajdon esetén kerülhessenek kedvezményes mezőgazdasági adózás alá.
 - Csak a gazdaságban életvitelszerűen jelen levőket ismerjük el kedvezményes adózási alanyoknak.
- b) **Javaslat az eddigi adózási eljárásoktól teljesen eltérő adózási módra**
- Az egyéni gazdálkodónak nyilvántartást kell vezetnie melynek alapja lehet az agrár-környezet-gazdálkodási támogatások igénybeviteléhez amúgy is vezetendő gazdálkodási napló. E mellett **elkülönített bankszámla nyitása és az értékesítésekről a nyugta vagy számla adása kötelező**.
 - Az éves nyilvántartások alapján az illetékes adóhatóság **átalány jövedelmet** (állatok létszáma, földterület nagysága, rendeltetése alapján) állapít meg.
 - Az adózás előtti jövedelemből egységes (jelen elképzelés szerint 10%-os kulcsot alkalmazunk) kulccsal kerül kiszámításra az **egykulcsos átalányadó**.
 - Az egyéni vállalkozókéhoz hasonló módon **meg kell különböztetni a tevékenységüket kiegészítő, mellék vagy főtevékenységként végzőket, ez alapján meghatározva a járulékfizetésüket**.
 - Azon tevékenységeket, melyek egyéni vállalkozóként is és őstermelőként is végezhetőek, ne lehessen ugyanazon személynek egyidejűleg mindkét formában végeznie.
 - Kiskorú magánszemélyek csak földtulajdon esetén kerülhessenek kedvezményes mezőgazdasági adózás alá.
 - Csak a gazdaságban életvitelszerűen jelen levőket ismerjük el kedvezményes adózási alanyoknak.

c) Javaslat földterülethez kapcsolódó adózás bevezetésére

- *Földalapon történő adózás, amely egy maximális hektárméretig alkalmazható*, a terület maximum a tevékenység típusától függően változna.
- Ebben az adózási formában *nem vizsgáljuk a termelők bevételeit, költségeit*, hiszen nem ez alapján történne az adó kivetése.
- *Az adó számításának alapja* a lengyel mezőgazdasági adózáshoz hasonlóan *egyfajta konvencionális hektár* lenne. A konvencionális hektár úgy határozható meg, mint *a megművelt terület és egy koefficiens szorzata*.
- A koefficiens *három tényező határozná meg*; a földterület termékenysége (minősége), a farm lokális elhelyezkedése, a termelés típusa.
- A földterület termékenységének mérésére *a hozzá kapcsolódó aranykorona értéket lehetne alkalmazni*.
- Az adózás egyik előnye, hogy *kedvez azon állattenyésztőknek*, akik csak minimális területtel rendelkeznek, hiszen az állatlétszám után adót nem kell fizetni.
- További előny, hogy *semmilyen adminisztrációs teher nem jelentkezne a gazdálkodóknál*, hiszen az adó hektáronkénti nagysága központilag kerülne meghatározásra.
- Az egyéni vállalkozókéhoz hasonló módon *meg kell különböztetni a tevékenységüket kiegészítő, mellék vagy főtevékenységként végzőket, ez alapján meghatározva a járulékfizetésüket*.
- Azon tevékenységeket, melyek egyéni vállalkozóként is és őstermelőként is végezhetőek, ne lehessen ugyanazon személynek egyidejűleg mindkét formában végeznie.
- Kiskorú magánszemélyek csak földtulajdon esetén kerülhessenek kedvezményes mezőgazdasági adózás alá.
- Csak a gazdaságban életvitelszerűen jelen levőket ismerjék el kedvezményes adózási alanyoknak.

Kivonat

A tanulmány feltárja a mezőgazdasági adózás jogszabályi hátterét, továbbá számításokat végez az egyéni gazdaságok adózási sajátosságaiból eredő anomáliák kimutatására. Bemutatja az egyes Európai Unió tagországok mezőgazdasági adózását azzal a céllal, hogy következtetéseket vonjon le a magyar rendszerre vonatkozólag. A számítások során a tanulmány egyrészt nemzetközi adatokra, másrészt az APEH adatbázisára támaszkodik. Az utolsó részben pedig javaslatokat fogalmaz meg két csoportban. Az egyik csoportba kerültek a kevés módosítást igénylő adózási módok, a másikba azok, amelyek nagymértékű átalakítást igényelnek.

Abstract

Taxation of Agriculture, with Special Regard to Private Farms

The study investigates the legal background of agricultural taxation and performs calculations for detecting any anomalies deriving from the taxing peculiarities of the private farms. It also presents the agricultural tax systems of the individual EU Member States with the purpose of drawing conclusions therefrom concerning the Hungarian system. In its calculations, the study relies partly on international data and partly on the database of the APEH (Hungarian Tax and Financial Control Administration). In the last part, the study puts forward suggestions divided into two categories. The first category includes taxation schemes that require minor modifications, while the other group includes taxation methods requiring considerable transformation of the existing system.

Irodalomjegyzék

1. Alvincz József, Guba Mária (2003): Az egyéni mezőgazdasági termelők jövedelmének adóztatása. Agrárgazdasági Tanulmányok, No. 3. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. 162. p.
2. Belastingdienst (2010): General Tax Credit. Elérhető: http://www.belastingdienst.nl/variabel/buitenland/en/private_taxpayers/private_taxpayers-32.html#P399_44364. olv. 2010. október 31.
3. Borszéki Éva, Harza Lajos, Mészáros Sándor, Varga Gyula (1988): Árak, adók és támogatások az élelmiszergazdaságban. Agrárgazdasági Tanulmányok. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. 135. p.
4. Budapesti Corvinus Egyetem (2007): Tanulmány a számviteli és az adózási adminisztráció egyszerűsítéséről, Budapest, 2007.
5. Expatax (2010): Income tax in the Netherlands. Elérhető: <http://www.expatax.nl/incometaxexpatax.htm>. olv. 2010. október 22.
6. Elek Péter, Scharle Ágota, Szabó Bálint, Szabó Péter András (2009): A bérekhez kapcsolódó adóeltitkolás Magyarországon. Elérhető: www.tatk.elte.hu, Közpénzügyi Füzetek.
7. Gareth D. Miles (2009): Economic growth and the role of taxation – theory. Organisation for Economic Co-operation and Development, Economics Department Working Papers, No. 713., 1-58. pp.
8. Hennie van der Veen, Harold van der Meulen, Karel van Bommel, Bart Doorneweert (2007): Exploring agricultural taxation in Europe. LEI, The Hague. p. 207, 73-206. pp.
9. Herich György (2010): Adótan. Penta unió, Pécs. 392. p.
10. Kluwer, Deventer (2000): Tax-guide. European Federation of Agricultural Consultants, 295. p., 100-295. pp.
11. Marco Fantini (2009): Taxation trends in the European Union. European Commission Statistical books, Brussels. 385. p., 200-265. pp.
12. Merkel Krisztina, Felkai Beáta Olga (2008): Az agrártámogatások és a költségvetés kapcsolatai. Agrárgazdasági Információk No. 8. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. 134. p.
13. Ministerio De Trabajo E Inmigración (2010): Seguridad Social. Elérhető: <http://www.seg-social.es>. olv. 2010. október 11.
14. Ministry of Finance of The Netherlands (2008): Income taxation. Elérhető: http://www.minfin.nl/english/Subjects/Taxation/Income_tax/Tax_base_and_tax_rates. olv. 2010. október 21.
15. Mizik Tamás (2003): Magyarország és az Európai Unió adórendszere – különös tekintettel a mezőgazdaságra. Agrárgazdasági Tanulmányok, No. 7. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. 114. p.
16. Molnár Barna, Goda Mátyás, Kocsisné Andrásik Ágota (2005): Tax Policy Issues – Taxation of Hungarian Agricultural Activity. Gazdálkodás. Vol. 49., No. 12, 95-97. pp.

17. Némethné Gál Andrea (2010): A kis- és közép vállalatok versenyképessége – egy lehetséges elemzési keretrendszer. Elérhető: Közgazdasági Szemle, LVII. évf. 2010. február, 181-193. pp.
18. Organisation for Economic Co-operation and Development (2006): Taxation and Social Security in Agriculture. Elérhető: www.oecd.org/publications/Policybriefs, olv. 2010. szeptember 15.
19. Organisation for Economic Co-operation and Development (2009): Tax Database. Elérhető: http://www.oecd.org/document/60/0,2340,en_2649_34533_1942460_1_1_1_1,00.html. olv. 2010. június 21.
20. Popp József (szerk.) (2001): Az agrárszabályozási rendszer értékelése és továbbfejlesztése 2002-re. Agrárgazdasági Tanulmányok, No. 5. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest. 112. p. 18-21. pp.
21. Scharle Ágota, Benczúr Péter, Kátay Gábor, Váradi Balázs (2010): Hogyan növelhető az adórendszer hatékonysága. Elérhető: MNB-tanulmányok, 88. szám
22. Simon Jackel (2008): Steuern und Abgaben in der Landwirtschaft. Deutscher Bauernverband, prezentáció. 1-54. pp.
23. Sociale Verzekeringsbank (2010): You are a self-employed in the Netherlands. Elérhető: http://www.svb.nl/int/en/bbz/werken/zelfstandige_nederland/ olv. 2010. szeptember 30.
24. Spainaccountants.com (2010): Spanish tax rates and allowances. Elérhető: <http://www.spainaccountants.com/rates.html>. olv. 2010. augusztus 25.
25. World-wide tax.com (2010): Poland VAT and other taxes. Elérhető: http://www.worldwide-tax.com/poland/pol_other.asp. olv. 2010. szeptember 4.
26. A TANÁCS 2009. január 19-i 73/2009/EK RENDELETE a közös agrárpolitika keretébe tartozó, mezőgazdasági termelők részére meghatározott közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott egyes támogatási rendszerek létrehozásáról, az 1290/2005/EK, a 247/2006/EK és a 378/2007/EK rendelet módosításáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.
27. 1990. évi C. törvény a helyi adókról.
28. 1991. évi LXXIX. törvény a földadóról.
29. 1994. évi LV. törvény a termőföldről.
30. 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról.
31. 1995. évi LVI. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról.
32. 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról.
33. 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról.
34. 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről.
35. 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól.

36. 1997. évi LXXXII. törvény a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról.
37. 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról.
38. 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény végrehajtásáról.
39. 1998. évi LXVI. törvény az egészségügyi hozzájárulásról.
40. 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról.
41. 2002. évi XLIII. törvény az egyszerűsített vállalkozói adóról.
42. 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről.
43. 2005. évi CLXXX. törvény a foglalkoztatás bővítése és rugalmasabbá tétele érdekében szükséges intézkedésekről.
44. 2005. évi CXX. törvény az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról.
45. 14/2006. (II. 16.) FVM-EüM-ICsSzEM együttes rendelet a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről.
46. 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról.
47. 23/2007. (IV. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének általános szabályairól.
48. 2009. évi CLII. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról.
49. 2009. évi CXV. törvény az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről.
50. T/581. számú törvényjavaslat egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról.
51. T/1376. számú törvényjavaslat az adó- és járuléktörvények, a számviteli és a könyvvizsgálói kamarai törvény, valamint az európai közösségi jogharmonizációs kötelezettségek teljesítését célzó adó- és vámjogi tárgyú törvények módosításáról.

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A leggyakoribb adózási jogcímek 2010-ben	28
2. táblázat: A leggyakoribb társadalombiztosítási jogviszonyok	54
3. táblázat: Az őstermelők adózási szempontok szerinti bevételi határai	57
4. táblázat: Gazdálkodók létszámadatai	58
5. táblázat: Mezőgazdasági tevékenység adóalapot képező bevétele	59
6. táblázat: Mezőgazdasági tevékenység bevétele 2009-ben	60
7. táblázat: Őstermelők és egyéni vállalkozók főbb adatai, 2009	64
8. táblázat: Gazdálkodók mezőgazdasággal összefüggő bevételei és azok támogatás tartalma az összevont adóalap függvényében, 2009	67
9. táblázat: Őstermelők támogatása támogatás-típusonként, 2009	67
10. táblázat: Adózás előtti jövedelem	70
11. táblázat: Adózás előtti jövedelem a bevétel arányában	70
12. táblázat: Fizetett adó	71
13. táblázat: Fizetett adó és az összes bevétel aránya	71
14. táblázat: Az adóbevallásokban szereplő támogatások összege	75
15. táblázat: Költségek áfa tartalma, 2009	76
16. táblázat: Mezőgazdasági vállalkozások adózási elméleti számítások	78
17. táblázat: Mezőgazdasági termelők létszáma az egyes adózási kategóriákban, 2009	80
18. táblázat: Elméleti számítások	81
19. táblázat: Az átlagos GDP-arányos adóteher (járulékokkal) az Európai Unió ország csoportjaiban	84
20. táblázat: Az átlagos GDP-arányos közvetett adóteher az Európai Unió ország csoportjaiban	85
21. táblázat: Az átlagos GDP-arányos közvetlen adóteher az Európai Unió ország csoportjaiban	88
22. táblázat: Egyes EU tagállamok adó- és járuléktérhének GDP-hez mért aránya 2007-ben	90
23. táblázat: A felosztott adózás előtti jövedelem számításánál figyelembe vett arányok	92
24. táblázat: Az egy részesedésre jutó adóráták szociális járulékok nélkül	92
25. táblázat: Egységnyi értékelés módszerének hektáronkénti értékei	97
26. táblázat: Adókulcsok magánszemélyek személyi jövedelemadó számításánál 2009-ben	97
27. táblázat: A személyi jövedelemadó kulcsai Hollandiában	101
28. táblázat: Személyi jellegű kiadásokhoz tartozó korrekciós indexek	104
29. táblázat: A jövedelem és a kedvezmény mértéke közötti kapcsolat Spanyolországban	105
30. táblázat: A személyi jövedelemadó kulcsai Spanyolországban	105
31. táblázat: Jövedelemadóztatás a különböző tagállamokban	109

Ábrák jegyzéke

1. ábra: A mezőgazdasági tevékenységek adózása	24
2. ábra: Mezőgazdasági termelők adózási formánkénti csoportosítása.....	33
3. ábra: A gazdálkodók mezőgazdasági termelésből származó bevétele	59
4. ábra: Egy gazdálkodóra jutó mezőgazdasági termelésből származó bevétel.....	60
5. ábra: Mezőgazdasági tevékenységből származó bevételek, 2009.....	61
6. ábra: A mezőgazdasági termelésből származó bevételek koncentrációja a gazdaságok számának függvényében, 2009.....	62
7. ábra: A mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel kategóriánkénti aránya az östermelői, illetve az egyéni vállalkozói tevékenységek tekintetében, 2009	63
8. ábra: A mezőgazdasággal összefüggő bevételek aránya, 2009	63
9. ábra: Átlagos területnagyság a mezőgazdasági bevétel függvényében, 2009.....	65
10. ábra: Az összevont adóalap egyes kategóriáihoz tartozó relatív létszám, 2009.....	68
11. ábra: Az egyes bevételi kategóriákhoz tartozó gazdálkodók aránya, 2009.....	69
12. ábra: A mezőgazdasági termelés után fizetett adók koncentrációja a gazdaságok számának függvényében, 2009	72
13. ábra: Kistermelők mezőgazdaságból származó bevétele és annak adója, 2009.....	73
14. ábra: Tétéles elszámoló östermelők mezőgazdaságból származó bevétele és annak adója, 2009	73
15. ábra: Egyéni vállalkozók mezőgazdaságból származó bevétele és annak adója, 2009	74
16. ábra: Gazdálkodási formák részesedése a létszámból, illetve a támogatásokból, 2009.....	75
17. ábra: Az összes adó- és járulékteher a GDP százalékában, 2007.....	83
18. ábra: A GDP arányos adóteher (járulékokkal) százalékpontos változása	84
19. ábra: A közvetett adóteher a GDP százalékában, 2007	85
20. ábra: A közvetett adók GDP-n belüli aránya és megoszlása, 2007.....	86
21. ábra: VAT a GDP százalékában az Európai Unió tagállamaiban, 2007	86
22. ábra: A GDP-arányos közvetett és közvetlen adóteher megoszlása (2007).....	87
23. ábra: Közvetlen adók GDP-hez mért százalékos aránya 2007-ben	88
24. ábra: Járulékok GDP-hez mért százalékos aránya 2007-ben	89
25. ábra: Bevétel arányos adó és járulék egyes tagországok mezőgazdasági adózásában.....	109

MELLÉKLETEK

Mellékletek jegyzéke

- 1. melléklet: A mezőgazdasági tevékenység körébe tartozó termékek és szolgáltatásokról..... 133
- 2. melléklet: A társadalombiztosítás szempontjából biztosítottak minősülő személyek..... 135
- 3. melléklet: Egészségügyi szolgáltatásra jogosultak 136

A mezőgazdasági tevékenység körébe tartozó termékek és szolgáltatásokról
I. rész: termékek
A. pont

Sor-szám	Megnevezés	vtsz.
1.	Élő növény (beleértve azok gyökereit is), dugvány, oltvány stb. Zöldségpalánta	0602 10 0602 20, 0602-ből
2.	Burgonya	0701
3.	Élelmezési célra alkalmas zöldségfélék, gyökerek és gumók (kivéve: hántolt és feles)	0702-től
	szaporítóanyag zöldségfélékhez	0709-ig, 0713-ból, 1209-ből
4.	Szőlő	0806 10
5.	Élelmezési célra alkalmas gyümölcs és dió és dinnyefélék héja	0802 11-től 0802 50-ig, 0807 11, 0807 19, 0808, 0809, 0810 10-től 0 810 40-ig, 0810 90-ből
6.	Hazai termesztésű fűszernövények	0904 20, 0909, 0910-ből
7.	Gabonafélék	1001-től
	muhar, csusziz	1007-ig, 1008 10, 1008 20, 1008 30, 1008 90 10, 1008 90 90-ből
8.	Különbféle magvak, ipari és gyógynövények	1201, 1202
	Szaporítóanyag ipari növényekhez	1204-től 1207-ig, 1209-ből, 1210-ből, 1211 90-ből, 1212 91, 1212 99 80-ből, 1213, 1401 90-ből, 1403 00, 2401 10, 2401 20, 5301 10, 5302 10
9.	Mákgubó	1211 90 98 99-ből
10.	Takarmánynövények (kivéve az örlemény és a pellet)	1214-ből
	Szaporítóanyag takarmánynövényekhez	2308 00 40 00-ből, 1209-ből
11.	Feldolgozott, tartósított saját előállítású zöldség, gyümölcs, savanyúság, citrusfélék és dinnyefélék héja	0711, 0712, 0811-től 0813-ig,
	paradicsomlé	0814-ből, 2001, 2003-től 2009-ig, 2002-ből
12.	Must és bor	2204-ből
13.	Borseprő, borkő	2307-ből
14.	Szőlőtörköly	2308-ből

B. pont

Sor-szám	Megnevezés	vtsz.
1.	Ló, szarvasmarha, sertés, juh, kecske, baromfi és más élő állat (a sportló, versenyló, kutya, macska, díszállat, laboratóriumi és állatkerti állat kivételével)	0101-től 0105-ig, 0106-ból
2.	Halak (csak az édesvízi halak, halikra), rákok, puhatestű és más gerinctelen víziállatok	0301-ből, 0302-ből, 0306 29 10, 0307-ből, 0307 60, 0307 91-ből
3.	Nyers tej	0401-ből
4.	Friss tojás	0407-ből
5.	Természetes méz	0409
6.	Másutt nem említett állati eredetű termékek (szőr, háziállatok spermája, propolisz, méhpempő, virágpó, méhviasz, méhpempővel dúsított méz)	0502, 0503, 0505, 0511-ből, 1301 90 90, 99-ből, 0410-ből, 1212 99-ből, 1521 90-ből, 2106 90 98-ből
7.	Állati vagy növényi trágya	3101
8.	Nyers szőrme	4301-ből
9.	Legombolyításra alkalmas selyemhernyógubó	5001
10.	Nyers gyapjú	5101
11.	Erdei fák és cserjék csemetéje, oltványa	0602-ből
12.	Erdei fák és cserjék magja	1209 99-ből
13.	Feldolgozott tej és tejtermékek	0401-ből, 0402-től 0406-ig

II. RÉSZ: SZOLGÁLTATÁSOK

Sor-szám	Megnevezés
1.	Talajművelés, aratás, cséplés, préseles, szüretelés, betakarítás, vetés és ültetés.
2.	Mezőgazdasági termékek csomagolása és piacra történő előkészítése, mint például mezőgazdasági termékek szárítása, tisztítása, aprítása, fertőtlenítése és silózása.
3.	Mezőgazdasági termékek tárolása.
4.	Ló, szarvasmarha, sertés, juh, kecske, baromfi és más élő állat (a sportló, versenyló, kutya, macska, díszállat, laboratóriumi és állatkerti állat kivételével) gondozása, tenyésztése és hizlalása.
5.	Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy halgazdasági vállalkozásokban alkalmazott eszközök mezőgazdasági célokra történő bérbeadása.
6.	Műszaki segítségnyújtás.
7.	Gyomirtás és mezőgazdasági kártevők irtása, növények és földek permetezése.
8.	Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási öntöző berendezések üzemeltetése.
9.	Vízlecsapoló berendezések üzemeltetése.
10.	Fák nyesése és kivágása, valamint egyéb mező- és erdőgazdálkodási szolgáltatások.

Forrás: 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

A társadalombiztosítás szempontjából biztosítottak minősülő személyek

1. A munkaviszonyban (ideértve az országgyűlési képviselőt is), közalkalmazotti, illetőleg közszolgálati jogviszonyban, ügyészségi szolgálati jogviszonyban, bírósági jogviszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, hivatásos nevelőszülői jogviszonyban, ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyban álló személy, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja, a Magyar Honvédség szerződéses állományú tagja, a katonai szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katona (a továbbiakban: munkaviszony), tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik; ide nem értve a hallgatói munkaszerződés alapján létrejött munkaviszonyt.
2. A szövetkezet tagja – ide nem értve az iskolaszövetkezet nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató tanuló, hallgató tagját –, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony, vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretében személyesen közreműködik.
3. A tanulószerződés alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló.
4. Az álláskereső támogatásban részesülő személy.
5. A kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő egyéni vállalkozó.
6. A kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő társas vállalkozó.
7. A díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozói, megbízási, szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy – a külön törvényben meghatározott körű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével –, amennyiben az e tevékenységből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét.
8. Az egyházi szolgálatot teljesítő egyházi személy, szerzetesrend tagja (a továbbiakban együtt: egyházi személy), kivéve a sajátjogú nyugdíjast.
9. a mezőgazdasági őstermelő, ha a reá irányadó nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább 20 év, kivéve
 - az őstermelői tevékenységet közös igazolvány alapján folytató kiskorú személyt és a gazdálkodó család kiskorú tagját,
 - az egyéb jogcímen – ide nem értve a 7 pont szerint a biztosítottat,
 - a saját jogú nyugdíjast és az özvegyi nyugdíjban részesülő személyt, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte.
10. A 7. pontban foglaltakon túl, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében munkát végző személynek kell tekinteni azt is, aki: alapítvány, társadalmi szervezet, társadalmi szervezetek szövetsége, társasház közösség, egyesület, köztestület, kamara, gazdálkodó szervezet választott tisztségviselője; szövetkezet vezető tisztségviselője, továbbá a Munkavállalói Résztulajdonosi Program szervezeteinek, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak, a magánnyugdíjpénztárak választott tisztségviselője, a helyi (települési) önkormányzat választott képviselője (tisztségviselője), társadalmi megbízatású polgármester, amennyiben járulékalapot képező jövedelemnek minősülő tiszteletdíja (díjazása) eléri az 7 pontban említett összeget.
11. A természetes személyt biztosítási kötelezettség terheli, ha valamely foglalkoztatóhoz fűződő 1-10 bekezdés szerinti biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyára tekintettel vagy azzal összefüggésben járulékalapot képező jövedelmet külföldi illetőségű jogi vagy természetes személytől, illetőleg külföldi illetőségű más személytől szerez.

Egészségügyi szolgáltatásra jogosultak

1. Táppénzben, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, baleseti táppénzben, baleseti járadékban.
2. Saját jogán nyugdíjban, hozzátartozói nyugellátásban, rehabilitációs járadékba.
3. Mezőgazdasági járadékban (öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban, növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban), átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, egészségkárosodási járadékban, fogyatékosági támogatásban, rokkantsági járadékban, házastársi pótlékban, házastársi jövedelempótlékban.
4. Nemzeti gondozási díjban (pótlékban), hadigondozotti ellátásban.
5. Bányászati kereset-kiegészítésben.
6. Gyermekgondozási segélyben.
7. Magyarországon nyilvántartásba vett egyháztól, felekezettől nyugdíjban, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban vagy rendszeres rokkantsági segélyben.
8. Rendszeres szociális segélyben, rendelkezésre állási támogatásban, időskorúak járadékában, ápolási díjban, gyermeknevelési támogatásban részesül.
9. A közoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó alapfokú, középfokú nevelési-oktatási vagy a felsőoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó felsőoktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll.
10. Megváltozott munkaképességű, illetve egészségkárosodást szenvedett és munkaképesség-változásának mértéke az 50 százalékot, illetve egészségkárosodásának mértéke a 40 százalékot eléri, és az illetékes hatóság erre vonatkozó igazolásával rendelkezik.
11. A reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát.
12. A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel, illetve magyar állampolgár esetén a lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező kiskorú személy.
13. Személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális intézményben elhelyezett személy (ide nem értve a külföldi állampolgárt), a gyermekvédelmi rendszerben utógondozási ellátásban részesülő 18-24 éves fiatal felnőtt továbbá az illetékes magyar hatóság által ideiglenes hatállyal elhelyezett, otthont nyújtó ellátás keretében átmeneti és tartós nevelésbe vett külföldi kiskorú személy.
14. A fogvatartott.
15. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 54. §-a alapján szociálisan rászorult.
16. Az egészségügyi szolgáltatás megszerzése érdekében kötött megállapodás alapján jogosult.
17. Az egészségügyi szolgáltatási járulék fizetésére kötelezett.
18. A nevelőszülői tevékenységet folytat, és az e tevékenységéből származó tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát, naptári napokra annak harmincad részét;
19. A hajléktalan.

A könyvsorozatban megjelent kiadványok

(Az utolsó három év kötetei)

2007

2007. 1. Erdész Ferencné:
A magyar gyümölcs- és zöldségpiac helyzete és kilátásai
[The Situation and Prospects of the Hungarian Fruit and Vegetable Market]
2007. 2. Varga Tibor (szerk.), Tunyoginé Nechay Veronika (szerk.), Mizik Tamás (szerk.):
A mezőgazdasági árképzés elméleti alapjai és hazai gyakorlata
[Price Calculation in Agriculture: Theoretical Foundations and Current Practice in Hungary]
2007. 3. Bánáti Diána, Popp József, Potori Norbert:
A GM növények egyes szabályozási és közgazdasági kérdései
[Legal and Economic Aspects of GM Plants]
2007. 4. Kürti Andrea, Stauder Márta, Wagner Hartmut, Kürthy Gyöngyi:
A magyar élelmiszergazdasági import dinamikus növekedésének okai
[The Reasons of the Dynamic Increase of Import in the Hungarian Food Economy]
2007. 5. Fogarasi József, Nyárs Levente, Papp Gergely, Varga Edina, Vőneki Éva:
A főbb állattenyésztési ágazatok és a takarmánytermelés helyzete Romániában
[Present State of the Main Livestock Production Sectors and Feed Production in Romania]
2007. 6. Popp József:
A bioüzemanyag-gyártás nemzetközi összefüggései
[Biofuel Production and its International Implications]
2007. 7. Udovecz Gábor (szerk.), Popp József (szerk.), Potori Norbert (szerk.):
Alkalmazkodási kényszerben a magyar mezőgazdaság – Folytatódó lemaradás vagy felzárkózás?
[Hungarian Agriculture Under Pressure for Adjustment]

2008

2008. 1. Györe Dániel, Juhász Anikó, Kartali János (szerk.), Kőnig Gábor, Kürti Andrea, Nyárs Levente, Radócné Kocsis Terézia, Stauder Márta, Varga Edina, Vőneki Éva, Wagner Hartmut:
A magyar élelmiszergazdasági export célpiacai és logisztikai helyzete
[Hungarian Food Economy Export - Target Markets and Logistic Situation]
2008. 2. Kovács Gábor (szerk.), Czárli Adrienn, Kürthy Gyöngyi, Varga Tibor:
Az agrártámogatások hasznosulása
[The Efficiency of Agricultural Subsidies]

2008. 3. Radóczné Kocsis Teréz, Kürthy Gyöngyi, Pesti Csaba, Bukai Andrej:
A dohánypiac helyzete és a dohánytermelés lehetséges jövője Magyarországon és az Európai Unióban a kap reform tükrében
[The Tobacco Market and the Potential Future of Tobacco Production in Hungary and the European Union in the Light of the CAP Reform]
2008. 4. Erdész Ferencné, Kozak Anita:
A gyógynövényágazat helyzete
[Medicinal Plant Sector in Hungary - Production and Market Development]
2008. 5. Hamza Eszter:
A mezőgazdasági jövedelmek kiegészítésének lehetőségei
[Supplementary Sources of Income for Farmers in Hungary]
2008. 6. Dorgai László (szerk.):
A közvetlen támogatások feltételezett csökkentésének társadalmi- gazdasági- és környezeti hatásai (első megközelítés)
[The Social, Economic and Environmental Impacts of the Hypothetical Reduction of Direct Payments (first approach)]
2008. 7. Györe Dániel, Wagner Hartmut:
A termelői, fogyasztói és külkereskedelmi árak Magyarország és az EU közötti konvergenciája az élelmiszergazdaságban
[Convergence of the Producer, Consumer and Foreign Trade Prices in the Food Economy between Hungary and the EU]

2009

2009. 1. Bojtárné Lukácsik Mónika, Felkai Beáta Olga, Györe Dániel, Kapronczai István (szerk.), Kürti Andrea, Székelyné Raál Éva, Tóth Piroska, Vágó Szabolcs:
Tulajdonosi és szervezeti változások a hazai élelmiszeriparban
[Ownership and Organisational Changes in Hungarian Food Industry]
2009. 2. Györe Dániel, Juhász Anikó, Kartali János (szerk.), König Gábor, Kürthy Gyöngyi, Kürti Andrea, Stauder Márta:
A hazai élelmiszer-kiskereskedelem struktúrája, különös tekintettel a kistermelők értékesítési lehetőségeire
[The Structure of the Hungarian Food Retail Trade, with Special Regard to the Marketing Possibilities of Small Producers]
2009. 3. Popp József (szerk.), Potori Norbert (szerk.):
A főbb állattenyésztési ágazatok helyzete
[Status of the Main Animal Husbandry Sectors in Hungary]
2009. 4. Tóth Erzsébet (szerk.), Ludvig Katalin, Márkus Péter:
A vidéki megélhetés jellemzői és a tipikus modelljei a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben
[Characteristics of Rural Subsistence and Typical Models in the Most Disadvantaged Small Regions in Hungary]

2009. 5. Biró Szabolcs, Dorgai László (szerk.), Molnár András:
Árutermelő állattartásunk és a „kölcsonös megfeleltetés” alkalmazása
[Commodity Producing Animal Husbandry Activities and the Application of the Cross Compliance in Hungary]
2009. 6. Kovács Gábor (szerk.), Aliczki Katalin, Bartha Andrea, Fogarasi József, Garay Róbert, Kemény Gábor, Kozak Anita, Kürthy Gyöngyi, Nyárs Levente, Potori Norbert, Varga Tibor, Vőneki Éva:
Kockázatok és kockázatkezelés a mezőgazdaságban
[Risks and Risk Management in Agriculture]
2009. 7. Erdész Ferencné, Jankuné Kürthy Gyöngyi, Kozak Anita, Radóczné Kocsis Teréz:
A zöldség- és gyümölcságazat helyzete
[Situation of the Hungarian Fruit and Vegetable Sector]
2009. 8. Wagner Hartmut (szerk.), Juhász Anikó, Darvasné Ördög Edit, Tunyoginé Nechay Veronika:
A válság hatása a magyar élelmiszergazdasági külkereskedelemre nemzetközi összehasonlításban
[The Impacts of the Crisis in the Foreign Trade of the Hungarian Food Economy in an International Context]
2009. 9. Kapronczai István, Bojtárné Lukácsik Mónika, Felkai Beáta Olga, Gáborné Boldog Valéria, Székelyné Raál Éva, Tóth Piroška, Vágó Szabolcs:
Az élelmiszerfeldolgozó kis- és középvállalkozások helyzete, nemzetgazdasági és regionális szerepe
[The Position, National Economic and Regional Role of Small and Medium-sized Enterprises in the Food Processing Sector]
2009. 10. Györe Dániel, Popp József, Stauder Márta, Tunyoginé Nechay Veronika:
Az élelmiszer-kiskereskedelem beszerzési és árképzési politikája
[Supply Management and Pricing Policy of the Food Retail Trade]
- 2010**
2010. 1. Juhász Anikó, Darvasné Ördög Edit, Jankuné Kürthy Gyöngyi:
Minőségi rendszerek szerepe a hazai élelmiszergazdaságban
[The Role of the Quality Systems in the Hungarian Food Economy]
2010. 2. Kemény Gábor, Felkai Beáta Olga, Fogarasi József, Kovács Gábor, Merkel Krisztina, Tanító Dezső, Tóth Kristóf, Tóth Orsolya:
A hazai mezőgazdaság finanszírozási csatornái és a pénzügyi válság ezekre gyakorolt hatása
[Financing Channels of the Hungarian Agriculture and Impacts of the Financial Crisis on Them]
2010. 3. Székely Erika, Halász Péter:
A mezőgazdasági tanácsadás intézményi feltételei és működési tapasztalatai
[Institutional Conditions and Operational Experiences of Agricultural Advising]

2010. 4. Jankuné Kürthy Gyöngyi, Kozak Anita, Radóczné Kocsis Teréz:
A magyar dísznövényágazat helyzete és kilátásai
[The Current Situation and Perspectives of the Hungarian Horticultural Sector]
2010. 5. Juhász Anikó, Jankuné Kürthy Gyöngyi, König Gábor, Stauder Márta,
Tunyoginé Nechay Veronika:
A Kereskedelmi márkás termékek gyártásának hatása az élelmiszer-kereskedelemre és
beszállítóira
*[Effects of the Production of Private Label Goods on the Food Retail Trade and its
Suppliers]*
2010. 6. Merkel Krisztina, Tóth Kristóf:
A mezőgazdaság adózása különös tekintettel az egyéni gazdaságokra
[Taxation of Agriculture, with Special Regard to Private Farms]

A kiadványok megrendelhetők az intézeti titkárnál az alábbi telefonszámon: 06-1-476-3064